

Motion till riksdagen 2009/10:U340

av **Urban Ahlin m.fl. (s)**

En rättvis värld är möjlig

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut	4
1 Inledning	9
2 Solidaritetspolitik – vårt utvecklingssamarbete.....	11
2.1 Solidaritetspolitik	11
2.2 Politik för hållbar global utveckling.....	12
2.3 Fattigdomsbekämpning i centrum	13
2.4 Klimatsmart bistånd	14
2.5 Konflikthantering, medling och fredsarbete.....	14
2.6 Kvalitetsförstärkning.....	14
2.7 Demokrati och mänskliga rättigheter	15
2.8 Jämställdhet.....	16
2.9 Ohälsa som hot mot utveckling.....	17
2.10 EU-bistånd	17
2.11 Multilateralt bistånd	17
2.12 Utvecklingssamarbete genom det civila samhällets organisationer.....	18
2.13 Urholkning av biståndet	18
2.14 Överföring till utgiftsområde 6	19
2.15 Swedfund	19
3 Globalisering	20
3.1 Den svenska välfärdsmodellen behövs i globaliseringen	21
3.2 Fri, rättvis och hållbar handel.....	22
3.3 Finansiella institutioner	27
3.4 Avskaffa jordbrukssubventionerna.....	28
3.5 Miljön kräver samarbete över gränserna	29
3.6 Företagens ansvar.....	30
3.7 Tygla spekulationsekonomin.....	31
3.8 Kamp mot korruption en förutsättning för utveckling.....	31
4 Mänskliga rättigheter	32
4.1 Regelverk kring mänskliga rättigheter	32
4.2 Dödsstraff och tortyr	34

Fel! Okänt namn på

4.3	Mänskliga rättigheter i arbetslivet	35
4.4	Kvinnors rättigheter	37
4.5	Handel med människor	40
4.6	Situationen för minoriteter	41
4.7	Hbt-personers rättigheter	42
4.8	Rättssäkerhet i kampen mot terrorism	43
4.9	Enskilda fall och Dawit Isaak	45
4.10	FN:s råd för mänskliga rättigheter	45
4.11	Internationella brottmålsdomstolen	46
4.12	Skyldigheten att skydda	47
4.13	Barn i världen	47
5	FN och folkkrätten	49
6	Säkerhetspolitik	54
6.1	Nya hot och en modern säkerhetspolitik	54
6.2	Kvinnor i konflikter	58
6.3	EU:s krishantering	59
7	En offensiv nedrustningspolitik	60
7.1	Massförstörelsevapen	61
7.2	Konventionella vapen	62
7.3	Klustervapen	63
7.4	Krigsmateriel	64
7.5	Socialdemokraternas tolvpunktsprogram för nedrustning: En svensk offensiv mot massförstörelsevapen och för nedrustning	65
8	Närområdet: Nordiskt samarbete, Östersjön och Barents	67
8.1	Det nordiska samarbetet	67
8.2	Samarbete i norra Europa	67
8.3	Nordiska rådet	69
8.4	Närområdet	69
8.5	Barentssamarbetet	70
8.6	Östersjön	72
9	Europa och Europeiska unionen	73
9.1	Grunden för EU-samarbetet	73
9.2	EU:s grannskap	74
9.3	Öster om EU	75
9.4	Söder om EU	77
9.5	Ökad öppenhet och insyn inom EU	78
9.6	Ett föredöme för det internationella samarbetet	78
9.7	En bättre värld	78
9.8	Europaparlamentets säte	80
10	Afrika	80
10.1	Afrikapolitiken, ett samarbete i förändring	80
10.2	Arbete, tillväxt och fackliga rättigheter	82
10.3	Utvecklingssamarbete och partnerskap	85
10.4	Demokrati, mänskliga rättigheter och god samhällsstyrning	86
10.5	Hälsa och utbildning – grundläggande rättigheter	87
10.6	Ett jämställt samhälle	88

Fel! Okänt namn på

10.7 Miljö, energi, klimat och hållbar utveckling	88
10.8 Säkerhet och konflikter	89
10.9 Darfur	90
10.10 Västsahara	91
10.11 Zimbabwe	91
10.12 Eritrea	92
11 Mellanöstern	92
11.1 Demokrati och mänskliga rättigheter i Mellanöstern	92
11.2 Israel och Palestina	95
11.3 Irak	98
11.4 Iran	98
11.5 Dialogfrämjande	99
12 Asien	100
12.1 Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet	101
12.2 Miljöfrågorna i Asien	102
12.3 Relationer med Asien	103
12.4 Kina	105
13 Latinamerika	106
13.1 Colombia	107
13.2 Chile	109
13.3 Mexiko	109
13.4 Kuba	109
13.5 Nicaragua	111
13.6 Centralamerika	112
14 Sveriges representation i världen	112

Fel! Okänt namn på

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 1 Inledning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 2.1 Solidaritetspolitik.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 2.2 Politik för hållbar global utveckling.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 2.3 Fattigdomsbekämpning i centrum.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 2.4 Klimatsmart bistånd.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 2.5 Konflikthantering, medling och fredsarbete.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 2.6 Kvalitetsförstärkning.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 2.7 Demokrati och mänskliga rättigheter.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 2.8 Jämställdhet.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 2.9 Ohälsa som hot mot utveckling.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 2.10 EU-bistånd.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 2.11 Multilateralt bistånd.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 2.12 Utvecklingssamarbete genom det civila samhällets organisationer.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 2.13 Urholkning av biståndet.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 2.14 Överföring till utgiftsområde 6.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 2.15 Swedfund.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 3 Globalisering.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 3.1 Den svenska välfärdsmodellen behövs i globaliseringen.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 3.2 Fri, rättvis och hållbar handel.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 3.3 Finansiella institutioner.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 3.4 Avskaffa jordbrukssubventionerna.

Fel! Okänt namn på

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 3.5 Miljön kräver samarbete över gränserna.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 3.6 Företagens ansvar.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 3.7 Tygla spekulationsekonomin.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 3.8 Kamp mot korruption en förutsättning för utveckling.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 4 Mänskliga rättigheter.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 4.1 Regelverk kring mänskliga rättigheter.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 4.2 Dödsstraff och tortyr.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 4.3 Mänskliga rättigheter i arbetslivet.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 4.4 Kvinnors rättigheter.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 4.5 Handel med människor.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 4.6 Situationen för minoriteter.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 4.7 Hbt-personers rättigheter.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 4.8 Rättssäkerhet i kampen mot terrorism.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 4.9 Enskilda fall och Dawit Isaak.
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 4.10 FN:s råd för mänskliga rättigheter.
37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 4.11 Internationella brottmålsdomstolen.
38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 4.12 Skyldigheten att skydda.
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 4.13 Barn i världen.
40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 5 FN och folkrätten.
41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 6.1 Nya hot och en modern säkerhetspolitik.
42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 6.2 Kvinnor i konflikter.
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 6.3 EU:s krishantering.
44. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 7 En offensiv nedrustningspolitik.

Fel! Okänt namn på

45. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 7.1 Massförstörelsevapen.
46. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 7.2 Konventionella vapen.
47. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 7.3 Klustervapen.
48. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 7.4 Krigsmateriel.
49. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 7.5 Socialdemokraternas tolvpunktsprogram för nedrustning: En svensk offensiv mot massförstörelsevapen och för nedrustning.
50. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 8.1 Det nordiska samarbetet.
51. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 8.2 Samarbete i norra Europa.
52. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 8.3 Nordiska rådet.
53. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 8.4 Närområdet.
54. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 8.5 Barentssamarbetet.
55. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 8.6 Östersjön.
56. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 9.1 Grunden för EU-samarbetet.
57. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 9.2 EU:s grannskap.
58. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 9.3 Öster om EU.
59. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 9.4 Söder om EU.
60. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 9.5 Ökad öppenhet och insyn inom EU.
61. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 9.6 Ett föredöme för det internationella samarbetet.
62. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 9.7 En bättre värld.
63. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 9.8 Europaparlamentets säte.
64. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 10.1 Afrikapolitiken, ett samarbete i förändring.
65. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 10.2 Arbete, tillväxt och fackliga rättigheter.
66. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 10.3 Utvecklingssamarbete och partnerskap.

Fel! Okänt namn på

67. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 10.4 Demokrati, mänskliga rättigheter och god samhällsstyrning.
68. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 10.5 Hälsa och utbildning – grundläggande rättigheter.
69. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 10.6 Ett jämställt samhälle.
70. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 10.7 Miljö, energi, klimat och hållbar utveckling.
71. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 10.8 Säkerhet och konflikter.
72. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 10.9 Darfur.
73. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 10.10 Västsahara.
74. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 10.11 Zimbabwe.
75. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 10.12 Eritrea.
76. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 11.1 Demokrati och mänskliga rättigheter i Mellanöstern.
77. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 11.2 Israel och Palestina.
78. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 11.3 Irak.
79. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 11.4 Iran.
80. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 11.5 Dialogfrämjande.
81. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 12 Asien.
82. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 12.1 Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet.
83. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 12.2 Miljöfrågorna i Asien.
84. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 12.3 Relationer med Asien.
85. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 12.4 Kina.
86. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 13 Latinamerika.
87. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 13.1 Colombia.
88. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 13.2 Chile.

Fel! Okänt namn på

89. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 13.3 Mexiko.
90. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 13.4 Kuba.
91. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 13.5 Nicaragua.
92. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 13.6 Centralamerika.
93. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 14 Sveriges representation i världen.¹

¹ Yrkande 93 hänvisat till KU.

1 Inledning

En rättvis värld är möjlig. Det är alla människors frigörelse, utveckling och rätten till arbete vår internationella politik syftar till. Vi vill utrota fattigdomen, skapa en säkrare värld, stärka demokratin och respekten för de mänskliga rättigheterna.

Globaliseringen fortsätter att öppna världen för Sverige och att öppna Sverige för världen. Det är en i grunden mycket positiv utveckling. Den snabba tekniska utvecklingen och tillgången på information, de globala marknaderna och handeln, rörligheten på arbetsmarknaden och det ökande resandet – utvecklingen har gjort oss alltmer till globala medborgare. Kopplingarna är tydliga mellan utvecklingen i världen och våra jobb, vår miljö och vår mat, vår säkerhet och hälsa här i Sverige.

Vi socialdemokrater har alltid varit en del av en internationell rörelse med ett engagemang för människor i andra länder och den värld vi har gemensamt. Fattigdom, miljöförstöring, förtryck och orättvisor har upprört socialdemokrater i alla tider. Idag delas känslan av globalt gemensamt ansvar av så många fler, och över detta gläds vi. Det är en styrka idag när så många av våra utmaningar delas globalt.

Klyftorna ökar mellan fattiga och rika människor inom våra länder, och mellan fattiga och rika länder. Finanskrisen är ett mycket tydligt exempel på hur de globala klyftorna påverkar oss i vardagen, våra jobb, vår välfärd och ekonomi, var vi än bor i världen. Allra hårdast drabbas de fattigaste. Stigande arbetslöshet rycker tusentals från välfärd och utveckling. Det leder till ökade sociala spänningar i alla länder. Kraftigt varierande tillgång och prisutveckling på livsmedel har drabbat de fattiga jordbruksproducerande länderna hårt. Över en miljard människor går hungriga och bara under 2008 har de kroniskt undernärda ökat med 100 miljoner.

Både opålitligheten hos finansmarknaderna och klimatkrisen kräver att globala politiskt hållbara lösningar med bindande regler kommer till stånd. Vi måste alla, demokratiskt, hjälpas åt att vrida utvecklingen i hållbar riktning – ekonomiskt, socialt och miljömässigt.

Vi ser idag de klassiska politiska motsättningarna på den globala arenan. Internationella företag kan utnyttja den gränslösa världen. Fria fackföreningar och fackliga rättigheter är viktiga i kampen för global rättvisa. Vi socialdemokrater har ett särskilt ansvar för att stödja det internationella fackliga arbetet, och för att i alla sammanhang stå upp för människors fri- och rättigheter på en alltmer globaliserad arbetsmarknad.

De mänskliga rättigheterna utgör en okränkbar helhet. Vi anser att de medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella fri- och rättigheterna är universella, odelbara och individuella. De får inte inskränkas. Respekten för de mänskliga rättigheterna är ett uttryck för socialdemokraternas grundläggande värderingar och en förutsättning för demokrati. Därför är det självklart för oss att kritisera regimer som kränker de mänskliga rättigheterna, samtidigt som vi ska leva upp till våra egna nationella åtaganden.

Fel! Okänt namn på

I Europa har vi sett en fantastisk utveckling de senaste decennierna. Genom att dörren hölls öppen för nya medlemmar till Europeiska unionen har fler tidigare kommunistdiktaturer reformerats och demokratiserats. Framväxten av EU-samarbetet har varit avgörande för vår kontinents välbefinnande.

EU måste fortsätta utvecklas inom de områden där EU bäst kan skapa gemensamma lösningar på gemensamma problem. Vi vill att EU ska vara en union för hållbar tillväxt och full sysselsättning. Ett väl fungerande EU bidrar till ett starkt och tryggt Sverige. Klimat- och miljöarbetet inom EU är ett av de bästa exemplen på hur vi gemensamt kan möta hot som inget land kan klara ensamt. Vi vill också stärka EU som global aktör för utveckling, rättvisare handel och försvarare av demokratin. EU:s arbetsformer måste bli öppnare och effektivare.

EU måste fortsätta att utveckla en politik som genomsyras av folkrätten och de mänskliga rättigheterna. Samarbetet med FN måste stärkas. EU:s stöd till FN:s nya råd för mänskliga rättigheter måste vara samstämt och tydligt.

I Ryssland pågår omvandlingen från kommunism, men vi ser oroande tecken på att mänskliga rättigheter och pressfrihet kränks. Sverige måste klara att skapa ett förtroendefullt samarbete med Ryssland samtidigt som vi ska kritisera det vi anser är fel i rysk politik.

USA har under president George W Bush tappat enormt i stöd från världens befolkning. Vi förväntar oss att USA under Barack Obamas presidentperiod ska vända tillbaka till en politik där mänskliga rättigheter respekteras. Att Guantanamo-fängelset stängs är ett hoppfullt exempel.

I Asien har det skett en remarkabel minskning av antalet fattiga. Det medför mer av ekonomisk utveckling och politisk makt för Asien – en positiv utveckling som fläckas av diktaturer som Burma och Nordkorea.

Efter årtionden av högerdiktaturer har demokratin fått fäste i Latinamerika. Vi ser hoppfullt på utvecklingen med ökande regionalt samarbete, investeringar i välfärdssystem och successivt minskande korruption och maktmissbruk.

I Afrika finns stark tillväxt och demokratiska framgångar, men också stora hinder – arbetslöshet och fattigdom, etniska konflikter, hiv/aids och andra sjukdomar. Vi vill se en global handelspolitik som ger möjligheter för afrikansk tillväxt inom den egna jordbruks- och energisektorn. Vårt politiska program för Afrika bygger på uthålliga relationer och långvarigt partnerskap.

Vi socialdemokrater vill att globaliseringens fördelar ska komma alla till del. Det kräver att människan sätts före marknaden. Fred, demokrati, respekt för de mänskliga rättigheterna och ekonomisk utveckling är grundläggande och att vi lyckas demokratisera globaliseringen och globalisera demokratin. I en värld som blir alltmer gränslös behöver demokratin bryta igenom för att påverka globalt. Större ansträngningar måste satsas på att öka antalet demokratiska stater i världen. Ett lands inflytande på global nivå måste vara beroende av ett eget demokratiskt styrelseskick.

Vi socialdemokrater tror inte på ödet. Det är vår övertygelse att världen formas av de människor som befolkar den. Kan människor förstöra och förtrycka, så kan människor i samverkan skapa en bättre värld.

2 Solidaritetspolitik – vårt utvecklingssamarbete

2.1 Solidaritetspolitik

För oss socialdemokrater är människan målet – hennes utveckling och frihet, hennes vilja att växa, hennes ansvarskänsla för kommande generationer, hennes solidaritet med andra. Det är alla människors frigörelse politiken syftar till. Därför vill socialdemokrater bekämpa ekonomiska och sociala klyftor, vidga solidariteten och bidra till en värld där fattigdom och maktlöshet hör till det förgångna.

Bistånd kan, rätt använt, vara en katalysator för ökad utbildning, jämlikhet och framtidstro, men också ett sätt att bekämpa korrumpierade odemokratiska styrelseskick. Tillsammans med insatser på andra områden skapar bistånd förutsättningar för utveckling.

Vi socialdemokrater vill att det svenska utvecklingssamarbetet ska präglas av hög ambition, hög kvalitet och ge resultat. Vi vill att Sverige ska ge en procent av bruttonationalinkomsten i bistånd.

Kopplingen mellan säkerhet och utveckling på både kort och lång sikt är odiskutabel. Men i en värld som upprustar alltmer, där mer än 1 000 miljarder amerikanska dollar satsas på försvarsutgifter, jämfört med biståndet som ligger på cirka 100 miljarder amerikanska dollar är det knappast fattigdomsbekämpningen som behöver mindre resurser. Inom OECD:s biståndskommitté, DAC, pågår en diskussion om regelverket för vad som får räknas som bistånd. Vi socialdemokrater accepterar inte att biståndet urholkas genom att militära kostnader får räknas som bistånd.

Utvecklingen i världen är positiv på flera områden men samtidigt återstår många stora utmaningar för att utrota fattigdom, kämpa mot klyftor, förtryck och orättvisor och kunna ta tillvara människors kraft och vilja till utveckling. Inte minst Afrika ser vi som prioriterat i detta arbete.

Vår socialdemokratiska solidaritetspolitik ska utvecklas för att bättre kunna möta en ny tids krav och behov. För en modern solidaritets- och utvecklingspolitik med fattigdomsbekämpning i centrum satsar vi på konfliktförebyggande insatser, kvalitetsarbete och klimatsatsningar.

Grundläggande är också frågor som kvinnors rättigheter och möjligheter att påverka sina egna liv och det samhälle de lever i, liksom fackliga rättigheter, kamp mot korruption samt fungerande samhällsliga institutioner. Vi vill utveckla den socialdemokratiska solidaritetspolitiken så att den förmår vara såväl katalysator för ekonomisk utveckling som pådrivande vad det gäller rättigheter och demokratisering. Värdegrunden för oss socialdemokrater på vilken vi grundar vår politik är solidariteten med världens utsatta, förtryckta, fattiga och exploaterade människor.

Orättvisorna tar sig många uttryck. Fortfarande lever närmare hälften av jordens befolkning på en inkomst under två dollar per dag, och 1,4 miljarder människor lever under den absoluta fattigdomsgränsen på en dryg dollar per dag. Majoriteten av dessa är kvinnor.

Fel! Okänt namn på

Utvecklingen i fattiga länder är inte heller entydig. Framsteg och misär lever sida vid sida. Fattigdomen finns dessutom överallt och präglar även vardagen i rikare länder. En värld med 246 miljoner barnarbetare är inte mänsklig. När arbetare blir inlåsta på fabriker i så kallade ekonomiska frizoner tillämpas inte alla människors lika värde. En invånare i den industrialiserade världen väntas leva nästan 30 år längre än den som bor i något av världens minst utvecklade samhällen. 100 miljoner barn går inte i skolan. För oss socialdemokrater är detta en ohållbar, oacceptabel och ovärdig situation.

Situationen i världen har dock på senare år förändrats radikalt – mest till det bättre. Fler människor än någonsin tidigare lever i demokratier. Mänsklighetens samlade välstånd växer, produktionen hushållar allt bättre med naturens resurser och fler reser sig ur förtryck, svält, sjukdom och analfabetism än någonsin tidigare. För första gången kan fattigdomen göras till historia. Det är möjligt att på en generation utrota fattigdomen, om den politiska viljan finns. Trots detta präglas världen av ökande orättvisor inom och mellan länder.

Parallellt med snabb tillväxt ser vi i världen ökande sociala och ekonomiska klyftor och allt värre klimat- och miljöhot. Matpriserna har ökat och världens fattiga drabbas hårt. Det blir allt viktigare att biståndet fokuserar på att förbättra situationen för de fattigaste. En ekonomiskt sett alltmer globaliserad värld kräver att också den internationella solidariteten globaliseras. Idag råder en djup obalans. Det senaste årets djupa ekonomiska kris riskerar att påtagligt förvärra situationen för världens fattiga. Idag ökar hungern igen i världen.

Livsmedelskrisen, klimatkrisen och finanskrisen är globala skeenden som drabbar de redan utsatta hårdast. Världsbanken har beräknat att antalet fattiga i världen ökade med nästan 200 miljoner människor på några få år, beroende på högre livsmedelspriser. Ytterligare beräkningar visar att krisen skapar 100 miljoner fler fattiga. Utvecklingsländernas tillväxt beräknas sjunka från 6 procent 2008 till 1,5 procent 2009. Världshandels minskning, minskade remitteringar, utländska investeringar – listan över minskade ekonomiska flöden är lång.

Redan tidigare fanns ett gap mellan utlovat bistånd och vad givarländerna verkligen uppfyllde. I finanskrisens spår minskar biståndet.

Finanskrisen har fört med sig en minskning av svensk ekonomi, och därmed minskar också det svenska biståndet som är knutet till ekonomins storlek genom enprocentsmålet. Vi socialdemokrater vill prioritera fattigdomsbekämpning och verksamhet som riktas till att lindra effekterna av finanskrisen, som slår hårt i redan utsatta länder.

För närmare uppgifter om våra prioriteringar inom budgeten för utgiftsområde 7 hänvisar vi till vår motion för detta utgiftsområde i budgetpropositionen.

2.2 Politik för hållbar global utveckling

År 2003 införde vi socialdemokrater och en enig svensk riksdag politiken för global utveckling (PGU). Det var ett viktigt steg för utvecklingspolitiken och

rönte stor uppskattning både i Sverige och internationellt. Biståndet kan inte ensamt skapa utveckling, men rätt använt kan det vara en katalysator. I den sammanhållna politiken för global utveckling ska alla politikområden sträva mot samma mål – en hållbar global utveckling.

Vi vill utveckla den svenska politiken för global utveckling genom att skapa en samordningsfunktion i Regeringskansliet som ska svara för att regeringens agerande samfällt strävar mot målet om hållbar global utveckling. För att bättre motsvara en biståndsministers uppgifter i framtiden bör titeln biståndsminister ändras till minister för internationellt utvecklingssamarbete.

När det gäller politiken för global utveckling och utvecklingssamarbetet har Sverige varit en föregångare och det gäller nu för den borgerliga regeringen att genom en aktiv politik se till att Sverige fortsätter vara föregångsland genom implementeringen av PGU. Det vore ett verkligt viktigt bidrag till en hållbar global utveckling.

I många stycken medför dock regeringens politik en oroande perspektivförskjutning där solidaritet och det lokala ägarskapet som förutsättning för förändring är starkt nedtonat till förmån för ökat fokus på det svenska egenintresset och en övertro på marknadslösningar.

2.3 Fattigdomsbekämpning i centrum

Fattigdomsbekämpningen ska stå i centrum för svenskt utvecklingssamarbete. Enligt FN:s Millennium Project går idag endast 30 procent av världens biståndsmedel till fattigdomsbekämpning, hunger och sjukdomar i fattiga länder. Detta är inte acceptabelt. Vi vill få till stånd en mer koncentrerad satsning på fattigdomsbekämpning. Det görs redan många angelägna åtgärder med våra biståndsmedel, men ett fokus på fattigdomsbekämpning är centralt för att vi ska kunna gå vidare mot rättvisare värld.

Den ökade koncentrationen på fattigdomsbekämpning i det bilaterala utvecklingssamarbetet måste också kompletteras med att styra det multilaterala biståndet till de internationella organisationer som mest effektivt bidrar till detta mål.

Av världens samlade bistånd går bara en liten del till självhjälp och mikrolån. Människor har idéer och drivkraft till att förändra och förbättra sin situation, men alltför ofta saknas de små ekonomiska resurserna för den inledande investeringen. Något av det bästa vi kan göra är att förse människor med redskap så att de själva kan förbättra sin situation. Vår biståndspolitik tar sin utgångspunkt i människors egen initiativförmåga och kraft att skapa möjligheter att komma ur fattigdomen.

Vi vill mer aktivt stödja entreprenörskap i utvecklingsländer. Det handlar också om att stärka fattiga människors, inte minst kvinnors, möjligheter att äga och driva företag och stärka deras rättigheter. Mikrolån fungerar oftast bäst när det är kvinnor som är låntagare. Den lön som kommer ur företagsamheten kommer också deras familjer till nytta. Vårt mål är att förändra och stärka kvinnors ställning. Vi vill också få fler barn, särskilt flickor, till skolan,

Fel! Okänt namn på

och att få dem att gå hela skolgången, som ett led att minska fattigdomen och orättvisorna.

2.4 Klimatsmart bistånd

Klimatfrågan är en av vår tids viktigaste frågor och en viktig beståndsdel för hållbar utveckling. Vi vill inrätta en mekanism för miljöteknik- samt kunskapsöverföring till utvecklingsländerna. Därtill ska svenskt utvecklingssamarbete vara klimatsäkert. Andra åtgärder som kan bidra till att skärpa miljö- och klimatprofilen i biståndet handlar t.ex. om att satsa på de delar av Swedfunds verksamhet som kan leda till ökade investeringar i miljö- och klimatförbättrande företag i utvecklingsländerna, styra mikrolån/krediter mot miljöteknik och införa miljöbokslut för biståndet. Vi vill vidare satsa på forskning och utbildning i Sverige om hur utvecklingsländerna kan finna vägar till utveckling utan att behöva genomgå de utvecklade ländernas misstag. Vi vill stärka det globala samarbetet inom detta område. Vi vill att FN:s miljöprogram Unep stärks och utvecklas till ett centralt miljöorgan inom FN och satsa på arbetet som görs inom ramen för FN:s vetenskapliga klimatpanel, IPCC.

2.5 Konflikthantering, medling och fredsarbete

Konflikter och krig för med sig katastrofala följder både för enskilda människor och som ett hinder för utveckling och kamp mot fattigdom. Fred och säkerhet är en förutsättning för utveckling samtidigt som utvecklingssamarbetet bidrar till att stärka säkerheten.

Den rådande finanskrisen riskerar också att ge upphov till ökad social oro och hårdnande villkor kan leda till konflikter, särskilt i utsatta länder med svaga samhällsstrukturer.

Sverige har genom sin utrikes- och utvecklingspolitik över tiden byggt upp en stor trovärdighet. Många gånger över åren har Sveriges roll efterfrågats i olika sammanhang men vi har vare sig haft resurser, organisation eller kunskap att ta oss an flera av de uppgifter vi ombetts att bistå i. Vi socialdemokrater vill stärka arbetet för fred och säkerhet och göra en särskild satsning på medling, konflikthantering och förebyggande fredsarbete. Sverige ska vara en stark röst i världen för fred och vara en viktig aktör i fredsarbete och konflikthantering.

Därför vill vi bygga upp ytterligare kapacitet inom detta område, både på UD och genom att stärka arbetet på Folke Bernadotteakademien exempelvis med utbildning av personal för olika konflikthanteringsinsatser.

2.6 Kvalitetsförstärkning

Vi förespråkar en ambitiös utvecklingspolitik, vilket är viktigt inte minst i en tid då klimat- och livsmedelskriser och ekonomiska kriser drabbar de redan utsatta hårdast.

Socialdemokraterna beklagar den snedvridna bild av svenskt utvecklings-samarbete som ibland målas upp där kvantitet sägs stå i motsatsförhållande till kvalitet och där strategisk styrning och resultatorienterat tänkande är något nytt sedan regeringsskiftet. Den borgerliga regeringen tog över en internationellt mycket respekterad biståndspolitik. Den har hållit god kvalitet, åstadkommit resultat och gett Sverige möjlighet att göra sin röst hörd vid förhandlingsborden i de tunga internationella organisationerna.

Självklart ska stor möda ägnas åt kontroll, revision och utvärdering av hur biståndsmedel används och om de når målen. Utvecklingssamarbetet ska präglas av höga ambitioner för effektivitet, kvalitet och måluppfyllelse. Därför välkomnar vi granskning och redovisning av hur biståndet uppfyller de mål vi satt upp. Men det är svårt att mäta resultat av utvecklingssamarbete och sambanden är inte alltid lätta att se. Därför vill vi utveckla metoderna för granskning och utvärdering och se till att lärdomarna omsätts i praktik.

Utvecklingspolitiken är betjänt av en saklig och korrekt debatt där utvärdering och analys bidrar till förbättrade strategier som driver politiken ytterligare framåt. Därför anser Socialdemokraterna det angeläget att utvärderingsmyndigheten Sadev, som inrättades i januari 2006, får ökade resurser och att dess kapacitet successivt ska öka under de kommande åren.

För att öka tydligheten i biståndspolitik vill vi införa ett nytt sätt att redovisa bistånd. Den moderatledda regeringen har gång på gång urholkat biståndet genom avräkningar från biståndsramen till skuldavskrivningar med rena luftsiffror. Även om också denna sorts avräkning är tillåtet enligt DAC-reglerna (OECD:s biståndskommitté som bestämmer reglerna för vad som räknas till bistånd) vill vi att sådana åtgärder enkelt ska kunna utläsas ur redovisningen.

2.7 Demokrati och mänskliga rättigheter

Utvecklingssamarbetet är ett bidrag till att bryta den maktlöshet som tvingar människor i den fattiga världen kvar i hunger och hopplöshet. Därför är frågor om demokrati och mänskliga rättigheter grundläggande också i biståndet. Bistånd skapar inte ensamt en positiv utveckling. Däremot bidrar det till att skapa förutsättningar för utveckling tillsammans med insatser på andra områden. Det handlar om att långsiktigt främja demokrati och mänskliga rättigheter, stärka det civila samhället och bygga upp fungerande institutioner. De fattigaste länderna måste ha möjligheter att bygga upp fungerande utbildnings- och hälsosystem och annat som internationella investerare inte tar hänsyn till.

Biståndet ställer också krav på mottagarländerna. Huvudansvaret för en positiv utveckling ligger hos varje land och dess befolkning. Demokrati,

Fel! Okänt namn på

mänskliga rättigheter och den förda ekonomiska politiken får inte stå i vägen för en hållbar utveckling i det mottagande landet. Vi vill understryka vikten av god samhällsstyrning, vilket omfattar förvaltningen och uppbyggnaden av en statsapparat som på alla nivåer ska präglas av effektivitet, öppenhet, förutsägbarhet, rättssäkerhet, möjlighet till ansvarsutkrävande och av insyn och deltagande av samhällsmedborgarna. Detta är en förutsättning för utveckling. Korruption i alla dess former måste bekämpas.

Bistånd ska inte ges till korrupta regimer eller till stater som inte har ett genuint intresse av demokrati och respekt för mänskliga rättigheter. I fall med stater som varken är demokratiska eller vill utveckla demokrati bör biståndet istället kanaliseras till demokratifrämjande arbete via det civila samhället eller andra lämpliga aktörer. Det finns också fall där ett lands utveckling passerat stadiet för traditionellt bistånd, men där demokratisträvanden fortfarande måste stödjas.

Ett sådant exempel är Ryssland. Regeringen beslöt tidigare att snabbavveckla Sveriges stöd till utvecklingen i Ryssland, samtidigt som situationen i Ryssland var och är mer oroande än på länge. Det är rimligt att Sverige drar sig ur biståndsinsatser för rysk infrastruktur, men samtidigt är det viktigt att fortsatt stödja insatser som främjar öppenhet och demokratisk utveckling. Ryssland behöver dialog, samarbete och stöd till en positiv utveckling.

Sverige ska arbeta för ett brett rättighetsperspektiv. Demokrati och mänskliga rättigheter är grundläggande i biståndet. Fattigdom handlar inte enbart om orimliga livsvillkor och hunger utan även om brist på inflytande och diskriminering. Stöd genom organisationer för att stärka partiväsendet i världen bör öka. Vi vill också stärka de fackliga rättigheternas roll och den sociala dialogen för att motverka globaliseringens negativa effekter. Socialdemokratisk biståndspolitik handlar om att långsiktigt främja demokratisk utveckling, mänskliga rättigheter, stärka det civila samhället och bygga upp fungerande institutioner. Vi socialdemokrater vill ha en aktiv biståndspolitik för att främja demokrati och mänskliga rättigheter i biståndet.

Vi välkomnar att den borgerliga regeringen vill satsa på kampen för demokrati runt om i världen och därigenom fortsätta det viktiga arbetet inom utvecklingsarbetet.

2.8 Jämställdhet

Kvinnor utgör hälften av världens befolkning men kvinnors möjligheter att påverka, delta i och dra fördel av utvecklingen är i de flesta länder små. Världen styrs fortfarande av män. Jämställdhet har avgörande betydelse för ett samhälles sociala, ekonomiska och politiska utveckling och frågan om jämställdhet måste därför alltid vara en av grundförutsättningarna när vi söker lösningar på globala problem som fattigdom, miljöförstöring, säkerhet och migration. Inte minst därför är satsningar på kvinnor särskilt viktigt inom biståndet.

Kvinnor är ofta de fattigaste bland de fattiga – och de mest utsatta. Maktrelationen mellan könen resulterar i att flickor inte får gå i skola i samma ut-

sträckning som pojkar, att lagstiftning kring äganderätt gynnar män, att kvinnor har sämre löner och arbetsvillkor och i än högre grad saknar inflytande över samhällsutvecklingen. Svenskt utvecklingssamarbete ska bidra till att öka kvinnors möjlighet att styra sina liv och påverka det egna landets utveckling.

2.9 Ohälsa som hot mot utveckling

Hiv/aids-epidemin är ett allvarligt hot mot samhällsutveckling och fattigdomsbekämpning och kräver en allmän och bred mobilisering av alla krafter i samhället. Politisk vilja och ledarskap är därför väsentligt för att kampen mot hiv/aids ska vara möjlig att genomföra konsekvent och effektivt. Stigmatiseringen av hiv/aids och bristen på agerande från ansvariga politiker är oacceptabel. Vi vill som ett led i kampen mot smittspridning betona flickors utbildning, stärkande av kvinnors ställning samt sexuell och reproduktiv hälsa, människors rätt till bromsmedicin till lägre priser och vikten av prevention.

2.10 EU-bistånd

EU:s medlemsländer och kommissionen tillsammans är världens största biståndsgivare och unionen ska vara en pådrivande aktör för att uppnå FN:s millenniemål. För att det ska lyckas krävs att mer av EU-biståndet fokuseras på fattigdomsbekämpning och att EU:s olika politikområden bättre samordnas för hållbar utveckling. Jordbruks- och handelspolitiken är två centrala områden som måste reformeras inom EU för att främja och inte bromsa utvecklingsländernas möjligheter. Sverige ska också vara pådrivande för att EU:s medlemsländer ska höja sina biståndsnivåer. Sverige bör verka för att politikområden också på det europeiska planet strävar åt samma håll för en hållbar global utveckling.

Sammantaget utgör EU:s biståndspolitik en stor möjlighet för Europas medlemsländer att gemensamt på ett kraftfullt och konstruktivt sätt främja en mer rättvis och demokratisk värld och därmed spegla EU:s grundläggande värderingar i en värld som riskerar att polariseras.

2.11 Multilateralt bistånd

Det multilaterala biståndet uppgår till cirka hälften av svenskt utvecklingssamarbete. Under den förra mandatperioden initierade vi i riksdagens utrikesutskott en granskning av det multilaterala biståndet, en förhållandevis okänd men stor del av den svenska biståndspolitik. Då framkom brister i den strategiska styrningen av det multilaterala biståndet liksom i redovisningen. Det är bra att regeringen nu arbetar med en mer strategisk styrning av också denna biståndsform.

Fel! Okänt namn på

Med den neddragning som följt av bni-minskningen minskar också en del av svenskt stöd till vissa FN-organ. Vi anser att UNDP som bedriver en mycket viktig verksamhet inte bör få fullt så stor neddragning av anslaget då de redan fått minskade anslag under flera års tid. Också UNFPA bedriver en verksamhet som är mycket viktig bland annat för jämställdhet, kvinnors rättigheter, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter och uppfyllandet av millenniemål om minskad mödradödlighet. Det är viktigt att Sveriges stöd till denna sektor är fortsatt starkt.

2.12 Utvecklingssamarbete genom det civila samhällets organisationer

I takt med att svenskt bistånd ökat på senare år är det viktigt och rimligt att förbättra återkopplingen till svenska folket om utvecklingspolitikens mål och resultat. För oss är det viktigt att det finns en stark förankring för biståndet hos svenska folket. Vi vill därför göra en satsning på att ta fram metoder för att ge återkoppling till svenska folket på hur skattefinansierat bistånd används. En viktig faktor i relation till svenska folket är det civila samhällets organisationer. De står bara för en del av biståndsbudgeten men de spelar en viktig roll såväl i utvecklingsländerna som i relation till svenska folket när det gäller informationsverksamhet om biståndet. För oss är det viktigt med en mångfald av röster och aktörer i utvecklingssamarbetet.

Vidare undantogs det civila samhällets organisationer, också kallat folkrörelsebiståndet, från de senaste årens ökning av biståndet och det handlar om en på många sätt unik verksamhet med kontakter som är svåra att skapa annars. Dessa organisationers verksamhet spelar en viktig roll i demokratiprocesser. Det civila samhällets medverkan i det internationella utvecklingssamarbetet gör det också möjligt för Sverige att stärka det civila samhällets roll i utvecklingsländerna, något som är grundläggande för ett samhälles demokratiska utveckling.

I budgetpropositionen föreslås en viss minskning av anslaget till det civila samhällets organisationer och av informationsanslaget. Vi tillför viss förstärkning till anslaget för dessa organisationers arbete.

2.13 Urholkning av biståndet

Regeringen har i budget efter budget urholkat biståndet underifrån genom avräkningar från biståndsramen till skuldavskrivningar. I exempelvis budgeten för 2008 avräknade regeringen 500 miljoner kronor från biståndet för att betala av gamla skulder. I verkligheten var dock den faktiska siffran som Exportkreditnämnden använde för att slutgiltigt skriva av skulder betydligt lägre, 287 miljoner. Resterande 213 miljoner är en luftsiffra som direkt dränerar biståndet. Det kan vara rimligt att från biståndsramen räkna av skuldavskrivningar, men det ska i sådant fall ske krona för faktisk krona utan luft.

Socialdemokraterna vill principiellt avvisa uppblåsta avräkningar från biståndsramen, i likhet med vår budgetmotion för 2008.

De fattiga ländernas skuldbörda måste minska. Alla rika länder delar ansvaret för att befria jordens fattigaste från ett växande skuldok. Det finns länder som betalar uppemot tre gånger mer i skuldavskrivningar än till investeringar i hälsa och utbildning. De fattigaste ländernas skulder måste skrivas av helt, dock inte på ett sådant sätt som urholkar biståndet.

Biståndsminister Gunilla Carlsson har sagt om enprocentsnivån: ”En del skulle kalla det privilegium. Jag skulle kalla det en förbannelse” (Göteborgs-Posten 070625). I augusti 2007 ville statsministern i sitt Vaxholmstal använda nedskärningar i biståndet för att finansiera skattesänkningar här i Sverige. Är moderaternas fattigdomsperspektiv verkligen äkta?

Vi konstaterar vidare att regeringen fortsätter ligga på en mycket hög nivå när det gäller avräkningar från biståndet, för 2010 handlar det om 14 %, vilket utgör en oroande och stigande trend.

De avräkningar som görs och som sker inom det internationella regelverket för biståndet motsätter vi oss inte, med undantag för de uppblåsta skuldavskrivningarna, men vi kräver att regeringen återkommer med en redovisning där det framgår huruvida dessa medel möter målsättningar och krav som i övrigt finns för att biståndet ska ge resultat och bidra till fattigdomsbekämpningen i världen.

2.14 Överföring till utgiftsområde 6

Sedan förra året överför regeringen 115 miljoner kronor (avseende vad som tidigare varit Räddningsverkets internationella insatser på området humanitärt bistånd) till utgiftsområde 6 för insatser av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, som handhar denna verksamhet efter myndighetssammanslagningen. Vi motsätter oss principiellt sådana överföringar eftersom vi anser att biståndsmedel bör hanteras via biståndsanslaget såsom tidigare varit fallet. Det är en viktig princip att inte blanda biståndsmedel med andra anslag. Att hantera dem över försvarsbudgeten är något som också OECD/DAC har varnat Sverige för.

2.15 Swedfund

Swedfund International AB är ett statligt ägt bolag som arbetar med riskkapital och kompetens för investeringar i utvecklingsländer. Socialdemokraterna ser positivt på denna verksamhet, ekonomisk tillväxt är en grundläggande del av fattigdomsbekämpningen. Att främja tillväxt och jobb är mycket viktigt, inte minst mot bakgrund av den ekonomiska krisen som drabbar utvecklingsländerna hårt, bland annat genom minskade investeringar från utlandet.

Men vi ser också allvarligt på den kritik som riktats mot Swedfund, senast av Riksrevisionen vars kritik handlar om att Swedfund investerat i fonder med säte i skatteparadis, att utvecklingseffekten av investeringarna som gjorts

Fel! Okänt namn på

i utvecklingsländerna inte följs upp tillräckligt väl och att utvecklingsmålet ofta har fått stå tillbaka för lönsamhetskrav samt att det saknas strategi för bolaget och de kapitaltillskott som gjorts. De krav på resultat och effektivitet som ställs på övrigt bistånd ska självklart ställas också på Swedfunds verksamhet. Riksrevisionen menar bland annat att inga finansiella analyser gjorts om bolagets reella kapitalbehov inför de tillskott som redan är beslutade tidigare under året. I budgetpropositionen skriver regeringen att man har inlett en prövning av Swedfunds långsiktiga kapitalbehov. Vi menar att en sådan analys bör genomföras innan ytterligare kapitaltillskott sker. Därför säger vi nej till det kapitaltillskott som föreslås i budgetpropositionen. Vi hänvisar också till den motion vi skrivit med anledning av Riksrevisionens granskning av Swedfund.

3 Globalisering

Vi socialdemokrater tror på globaliseringens möjligheter. De senaste årtiondenas ekonomiska globalisering har skapat ett välstånd och bidragit till att fattigdomen minskat för flera hundra miljoner människor. I globaliseringens kölvatten har avstånden mellan människor minskat samt kunskapen och förståelsen för levnadsvillkoren på andra sidan jordklotet ökat. Dag för dag växer kraven på demokrati, mänskliga rättigheter och social trygghet runtom i världen. Aldrig har det funnits så många demokratier som i dag. Och sambandet mellan demokrati och ekonomisk utveckling är starkt.

I en värld som blir alltmer gränslös behöver demokratin bryta igenom för att påverka globalt. Större ansträngningar måste satsas på att öka antalet demokratiska stater i världen. Ett lands inflytande på global nivå måste vara beroende av ett eget demokratiskt styrelseskick.

Genom demokratiska val mellan fria partier kan medborgarna ställa krav på sociala reformer och fackliga rättigheter. Demokratins landvinningar har gjort att färre människor drabbas av svält och att allt färre krig utkämpas mellan stater. Brist på fackliga rättigheter eller inga alls, svältlöner, inlåsta arbetare, barnarbete och lönedumpning måste bekämpas med facklig och politisk kamp för demokratiska fri- och rättigheter.

Samtidigt är globaliseringen en källa till oro och otrygghet. Kraven på flexibilitet utan skyddsnet och de snabba ekonomiska kasten ökar osäkerheten och maktlösheten.

Omställningen till den nya ekonomin skapar oro för framtiden i såväl den rika som den fattiga världen – en oro för att alltmer av industrijobben flyttar till låglöneländer och att inga nya arbetstillfällen skapas i dess ställe. Låglöneländer spelar ut mot varandra, vilket försvårar kampen för en bättre tillvaro. Den mycket allvarliga finanskris som vi idag befinner oss i skapades ur en mix av omättlig girighet, obefintliga regler, oansvarigt risktagande och gränslösa bonussystem för att skapa största möjliga vinning. Även om den främst skapades på den amerikanska finansmarknaden påverkas även vi omedelbart av dess verkningar.

Att finna sätt att hantera utmaningen i de globala politiska och sociala spänningarna är svårt. Roten till problemet är att en stor majoritet av världens befolkning lever i fattigdom, och lösningen är att utjämna orättvisorna.

Ohälsan är ett av de största hindren och hoten mot tillväxt och välfärd. Mänskligheten har ett gemensamt ansvar att agera kraftfullt mot denna ohälsa. Hälsosystem är i första hand nationella regeringars ansvar. I kampen mot smittsamma sjukdomar i fattiga länder krävs att tillräckliga resurser tillförs genom bistånd eller andra internationella insatser. Medicinsk kunskap, vårdkapacitet och läkemedel måste nå alla, oavsett inkomst. Patentskydd och enskilda vinstintressen kan inte tillåtas hindra detta, i synnerhet som medicinska landvinningar oftast i grunden finansieras offentligt.

Den ökande levnadsstandarden i globaliseringens spår utsätter naturen för större belastning; resurser som vatten, energi och skog riskerar att utarmas samtidigt som miljöfarliga utsläpp från fabriker, bilar och hushåll ökar både i de rika länderna och i nya tillväxtekonomier som Kina och Indien. Det globala ekosystemet rubbas med klimatförändringar och ozonhål som följd.

Till de ekologiska hoten kan också räknas smittsamma globala epidemier, så kallade pandemier. Dödliga pandemier är ett av de största säkerhetshoten som vi står inför. Det kan antingen utlösas av terrorister som använder biologiska stridsmedel eller på naturlig väg. Vi ser nu den annalkande influensapandemin som kan komma att kosta stora summor i ökad sjukfrånvaro och minskad produktion. Beräkningar av professor Lars Jonung, vid EU-kommissionen i Bryssel, visar att svininfluensan kan minska tillväxten i Europa med mellan 1,5 och 2,5 % på årsbasis om 30 % av Europas befolkning insjuknar. Denna beräkning bygger bara på produktionsbortfall men även psykologiska faktorer spelar in.

Man går inte på bio, man går inte på teater, man handlar mindre och man åker knappast på några längre charterresor.

Jonung ser en ännu mörkare bild i Asien, Latinamerika och Afrika, och även gentemot USA. Europa är bättre rustat genom väl utvecklade välfärdssystem och hälsosystem.

Mänskligheten tränger nu in i det sista orörda delarna av världen, de djupa regnskogarna. Där finns en del dödliga smittsamma sjukdomar. Smittor kan också frodas i de multmiljonstäder som växer fram i fattiga delar av världen. Dålig eller total avsaknad av sanitet och människor som lever hopträngda gör dessa städer till bakteriehärdar.

3.1 Den svenska välfärdsmodellen behövs i globaliseringen

Den svenska samhällsmodellen är framgångsrik. Det är ingen slump att Sverige rankas högt på internationella tillväxt-, utbildnings- och kreativitetslistor. Vi socialdemokrater förde en framgångsrik politik baserad på övertygelsen om att anpassning inte ska ske på bekostnad av människors rättigheter och trygghet. Tack vare forskning och utbildning, tack vare en obändig vilja att värna arbetsrätt och sociala trygghetssystem och tack vare kampen för allas

Fel! Okänt namn på

rätt till lika behandling har vi hittills varit väl rustade att ta oss an framtidens utmaningar.

Det finns således mycket goda grunder för att värna den så kallade svenska eller nordiska modellen både i EU och globalt samt att kämpa för fackliga och sociala rättigheter i Sverige, i EU och globalt.

Det har dock blivit allt tydligare att det internationella kapitalets jakt på snabba och allt högre vinster inte tar mänsklig hänsyn – att människor används som spelbrickor. I dag tävlar länder och företag om att få produktionskedjans mest värdefulla länkar och att få behålla dessa så länge som möjligt. För oss socialdemokrater är det oacceptabelt att konkurrera om företagens investeringar genom att försämra tryggheten på arbetsmarknaden, dumpa löner eller sänka miljökrav.

Den informella sektorns andel av ekonomin växer, inte minst i utvecklingsländer. Oreglerade eller direkt olagliga förhållanden innebär ofta rättslöshet för arbetare och småföretagare, som ofta utnyttjas på ett hänsynslöst sätt som anställda eller underleverantörer. Avreglering och privatisering som ökar en sådan exploatering motverkar en hållbar utveckling. Fattigas ägande-, avtals- och arbetsrätt skapar möjlighet till verklig tillväxt. Rätt till den jord man brukar är central.

Vår slutsats är inte att försöka hindra förändringarna utan att styra dem. Det är inte det internationella kapitalet som kommer att se till att människor förbereds för arbeten i nya branscher. Istället krävs stark politisk beslutskraft och facklig-politisk samverkan för att nå framgångar i en global konkurrens.

En av de bärande tankarna inom socialdemokratien är att trygghet för människor och investeringar i kunskaper är nödvändigt för ökad tillväxt. Tvärtom den moderatledda regeringen i Sverige tror vi inte att otrygghet och rädsla för att mista sitt jobb bidrar till utveckling. Trots hård internationell konkurrens står samhällen med höga ambitioner om jämn fördelning och gemensam välfärd – som de nordiska – starka. Avancerade ekonomier med världsledande produktion är komplexa och kräver en god samhällsmiljö. Kollektiva lösningar för utbildning, hälsa, miljö och infrastruktur är ofta de mest effektiva. Företagen är beroende av hög utbildningsnivå, kvalitativ forskning och bra livsmiljö för att kunna rekrytera, moderna kommunikationer och försörjning, pålitlig samhällsservice och rättsliga förhållanden. Långt gången specialisering, systemtänkande, kreativitet, engagemang och alla medarbetares ansvar kännetecknar den mest värdefulla produktionen och gynnas i ett öppet, demokratiskt och jämlikt samhälle.

Vi socialdemokrater har två parallella strategier. Vi ska i solidaritet verka för att globaliseringen sprider välstånd i hela världen och att alla kan känna trygghet i sina arbeten. Samtidigt ska svenska arbetstagare erbjuda kompetens i världsklass. Den svenska arbetsmarknaden ska erbjuda sådan trygghet och sådana utvecklingschanser för enskilda att förändringen blir en positiv möjlighet.

3.2 Fri, rättvis och hållbar handel

Handel med varor och tjänster, finansiella flöden, migration, utbyte av idéer och kunskap väver samman världens länder i allt snabbare takt. Detta är en positiv utveckling. Globaliseringen innebär nya möjligheter, men också nya utmaningar. Alla måste få ta del av globaliseringens fördelar och dess nackdelar måste begränsas. Detta kräver en politik som kompletterar öppenhet med satsningar på kompetens, rättvis fördelning och hållbar utveckling. Öppen handel bidrar till nya och bättre jobb, högre löner, bättre konkurrens och lägre priser. Öppen handel bidrar också till ekonomisk tillväxt – inte minst för världens utvecklingsländer. En ökad handel förbättrar våra möjligheter att bekämpa fattigdomen. Beräkningar har visat att ett ambitiöst resultat av förhandlingarna i Världshandelsorganisationen, WTO, skulle öka världens tillväxtmarknader. Det skulle kunna lyfta miljontals människor ur fattigdom. En öppnare och rättvisare handel är ett av de bästa instrumenten vi har för att uppfylla FN:s millenniemål för global utveckling. Utvecklingshänsyn måste därför vara vägledande i det internationella handelssystemet för att även fattiga länder ska kunna dra nytta av globaliseringens välfärdsvinster. Insikten om detta har gjort handelspolitiken till en brännande fråga som väcker allt större uppmärksamhet.

Även om handel med varor och tjänster över gränserna har ökat lavinartat de senaste decennierna skapar den globala produktionen inte välstånd i alla delar av världen. Det finns ett tydligt samband mellan lägre handelsbarriärer och ökad handel. Alltjämt är det dock världens rikaste länder som handlar mest med varandra. Och så länge rikare delar av världen skyddas av handelsbarriärer kommer verkligt fri handel att vara en utopi. Så länge kommer också välståndet att fördelas ojämnt mellan olika delar av världen.

I fattiga delar av världen finns det dessutom ofta mycket höga tullmurar och andra former av handelshinder mellan grannländerna. Om till exempel Afrika ska lyftas så måste handeln mellan grannländerna på kontinenten öka. Det är så de rika delarna av världen har ökat sitt välstånd, genom handel med varandra, och välmående länder har oftast välmående grannar. Det är därför viktigt att stödja länder i fattiga delar av världen att öka sin handel mellan varandra.

Sverige har i likhet med många andra industriländer byggt sitt välstånd på en stark exportindustri. Den rika världens jakt på exportvinster har genom historien i mångt och mycket skett på bekostnad av fattiga länder. Ett land som bygger hela sitt välstånd på ett fåtal exportframgångar är dock genom globaliseringen lika sårbart som ett land med ensidigt råvaruberoende.

Ekonomisk och social utveckling gynnas istället genom ett ömsesidigt utbyte. Produktion och välstånd skapas inte bara genom handel. Minst lika viktigt är fördelningspolitik, utbildning, hälsovård, förbättrad infrastruktur och kommunikationer samt den tekniska utvecklingen. Det finns krafter som verkar för en hämningslös och oreglerad kommers. Och det finns krafter som vill backa bandet till protektionismens och nationalismens tidevarv. Den extrema högern och vänstern förenas trots olika motiv i att återigen stänga nationsgränserna. Det är socialdemokratiens uppgift att erbjuda ett alternativ till

Fel! Okänt namn på

ytterligheterna ohämmad kapitalism och stängda gränser. Vi socialdemokrater bejaktar ekonomisk tillväxt men inte till vilket pris som helst. Vi bejaktar frihandel men inte till vilket pris som helst. Vi bejaktar nya produktionsmönster men inte till vilket pris som helst.

Parallellt med den ökade handeln har också handelsmönstren förändrats. I Asien har utvecklingen gått fort. Särskilt i Kina, världens folkrikaste land, har den ekonomiska tillväxten varit mycket hög under flera årtionden, vilket lyft hundratals miljoner människor över fattigdomsgränsen. Kina är en av världens största ekonomier, men har fortfarande hundratals miljoner mycket fattiga människor. Den snabba ekonomiska utvecklingen har också lett till arbetslöshet. Det saknas ett fungerande socialt trygghetssystem. Med landets höga tillväxt och öppenhet gentemot omvärlden följer också rättmätiga krav på politisk frihet, något som hittills har mötts med förtryck från regeringen. Avsaknaden av demokrati i Kina gör att en sund relation mellan arbetare och kapital förhindras. Förbudet mot fria fackföreningar är en kränkning av föreningsrätten, en bromskloss för fortsatt utveckling och innebär social dumpning gentemot andra utvecklingsländer.

Handel gör det möjligt att skapa ökat välstånd i alla delar av världen. Kapitalintressen får emellertid inte ensamma råda över länders utveckling eller erbjudas en fristad utan all demokratisk kontroll och socialt ansvarstagande. Det är inte möjligt att införa frihandel över en natt. Länder som varit slutna eller med liten etablerad produktion måste ha möjligheter att förbereda sig inför minskade handelsbarriärer. Införandet av frihandel bör ske under ordnade former och kan innebära successiva reformer.

Den orättvisa fördelningen av globaliseringens möjligheter kan rättas till. Det handlar om att politiken måste få mer verkningskraft på global nivå. Den ekonomiska globaliseringen har varit snabb, medan politiken har hamnat på efterkälken. Därför måste det internationella politiska samarbetet stärkas.

För att göra globaliseringen mer rättvis krävs större satsningar på att minska klyftorna. Biståndet är viktigt, men en rättvis och fri handel har ännu större betydelse. Även om handel över gränserna har ökat stort de senaste decennierna är det världens rikaste länder som handlar mest med varandra. Fattigare länder hindras komma in på de rika ländernas marknader genom handelsbarriärer, t.ex. jordbrukssubventioner, och de förlorar årligen flera hundra miljarder dollar på detta sätt. Samtidigt motsvarar jordbrukssubventionerna i världen mer än världens samlade utvecklingsbistånd.

Dessa resurser borde istället användas till att förbättra miljön, till landsbygdsutveckling och till att stärka Europas konkurrenskraft. Särskilt angeläget är det att avskaffa jordbrukssubventionerna på tobaks- och alkoholvaror.

Därför vill vi socialdemokrater verka för en verklig frihandel, utan tullmurar och subventioner. En fri handel och mer rättvisa handelsregler kan lyfta miljontals människor ur fattigdom. Frihandel betyder dock inte en hämmingslös och oreglerad kommers. Marknadsliberaler vill ha fri handel, men sällan sociala eller fackliga rättigheter. Vi socialdemokrater vill ha båda. Vi socialdemokrater förespråkar en reglerad frihandel inom ramen för internationella överenskommelser.

Fel! Okänt namn på

WTO-förhandlingarna i den så kallade Doharundan har stött på betydande motgångar. Syftet med Doharundan är att ge utvecklingsländer möjlighet att bättre integreras i världshandelssystemet och ges avsevärt förbättrade möjligheter att handla på marknadsmässiga villkor, med exempelvis jordbruksprodukter och därmed kunna skapa en egen hållbar tillväxt. Även om läget verkar dystert är det viktigt att regeringen driver på för återupptagna förhandlingar med syfte att framförallt förbättra utvecklingsländernas möjligheter att delta i handeln på världsmarknaden utan hämmande handelshinder. Inte minst under EU-ordförandeskapet kan Sverige spela en roll.

Det gäller inte minst jordbruks- och tekovaror som är u-ländernas viktigaste exportvaror.

Öppenheten inom WTO behöver också förbättras. Många WTO-medlemmar offentliggör på eget initiativ sina förhandlingsdokument och samråder även med det civila samhället om sina positioner. WTO organiserar flera seminarier om sitt arbete med medverkan av enskilda organisationer. Samtidigt återstår mycket att göra. Framförallt i utvecklingsländerna finns fortfarande en oro för att deras intressen skulle påverkas negativt om enskilda organisationer och nationella parlamentariker ges ökad insyn i och tillträde till WTO:s arbete. Frågan om en trovärdig beslutsprocess i WTO är av stor vikt för hela organisationens och därmed det multilaterala handelssystemets effektivitet och legitimitet. WTO:s roll och arbetssätt måste uppfattas som legitimt av alla dess medlemmar och förtroendet för organisationen öka. Vi tycker att alla medlemmar ska ges full insyn i pågående arbete i WTO, inklusive fullständig information om informella samråd och om generaldirektörens och sekretariatets aktiviteter. Likaså måste alla medlemmar ges oinskränkt möjlighet att delta aktivt i WTO-arbetet, att göra sin åsikt hörd och att få denna respekterad av övriga medlemmar. Vi socialdemokrater anser att det är angeläget att fler steg tas inom WTO i riktning mot ökad offentlighet och tillgänglighet av dokument. Medlemmarna själva kommer troligen även i fortsättningen att tvingas ta ett allt större ansvar för att säkerställa öppenhet om sina egna positioner. Det är viktigt att tillämpa största möjliga öppenhet avseende positioner och om förhandlingarna i WTO.

Inom EU vill vi arbeta för att EU tar bort alla handelshinder för Afrika, Karibien och Sydamerika, och vi ska vara det land som hårdast driver frågan om ett avskaffande av EU:s jordbrukssubventioner. Vi vill att EU inrättar en ombudsman till stöd för utvecklingsländer som vill exportera till EU.

EU utarbetar just nu nya handelsavtal med länderna söder om Sahara. Syftet med handelsavtalen, som kallas Economic Partnership Agreements (EPA), är att öka handeln mellan EU och Afrika men också att stärka den ekonomiska utvecklingen i dessa länder. Förhandlingarna förväntas avslutats vid slutet av året, vilket sammanfaller med svenska ordförandeskapet i EU.

Handel ska styras av gemensamt beslutade regelverk som är rättvisa och gäller lika för alla. Sverige ska inom ramen för EU verka för en handelspolitik som inte diskriminerar de afrikanska ländernas produkter. De så kallade ekonomiska partnerskapsavtalen (EPA) mellan EU och länder i Afrika är i vissa delar orättvisa och bör rättas till. EPA-avtalen mellan EU och Afrika måste resultera i långsiktiga och utvecklingsvänliga handelsavtal. Hörnstenarna bör

Fel! Okänt namn på

vara utveckling, partnerskap och regional integration. EU måste vara berett att göra fler och mer omfattande åtaganden än länderna i Afrika. Vad gäller marknadstillträde så ska EU genomföra sitt löfte vad gäller att ge tull- och kvotafritt tillträde. Stegvisa övergångstider ska endast göras för två produkter: socker och ris. Rättvisa handelsvillkor mellan Europa och Afrika är ett oavvisligt krav som ska drivas i alla relevanta organ, riksdagen, EU och WTO.

Vi socialdemokrater menar att vi för svensk del bör verka för att EU tar hänsyn till den gemensamma jordbrukspolitikens effekter på livsmedelstryggheten i AVS (Afrika, Västindien, Stilla havet). Inom denna sektor kan undantag för strategiska produkter i kombination med en särskild skyddsklausul ha ett särskilt värde. En förutsättning för att AVS ska avkrävas marknadsöppningar på jordbruksområdet bör vara att EU avstår från subventionerad export till området. De europeiska producenternas mål är att få tillträde till AVS-marknaderna, men vi måste samtidigt sträva efter att ge de fattiga AVS-länderna den nödvändiga flexibiliteten, samtidigt som åtagandena är WTO-förenliga.

Vi socialdemokrater menar också att Sverige bör verka för att AVS inför ett skydd för immateriella rättigheter i nivå med TRIPS-avtalet. Det är samtidigt viktigt att AVS erbjuder samma flexibilitet som finns i TRIPS-avtalet, särskilt vad gäller övergångsperioder. EPA bör inte medföra mer långtgående krav på AVS än vad som följer av TRIPS-avtalet.

Det handelsavtal som reglerar s.k. immaterialrätt, bland annat patent på läkemedel och genetiska resurser, är TRIPS (trade related aspects of intellectual property rights). Avtalet har kritiserats för att i första hand passa de rika ländernas behov, exempelvis om svårigheter att få fram bromsmediciner mot aids som folk i fattiga länder har råd med. Vi anser att en utvärdering av dessa avtal måste göras.

Handelssystemet måste förbättras. Utvecklingsländerna har ofta mindre möjligheter att delta i de långa och kostnadskrävande handelsförhandlingarna än rikare länder. Därför vill vi öka biståndet till utvecklingsländerna för att stärka deras förhandlingskapacitet i världshandelssystemet.

Vårt parti står för en tydlig frihandelspolitik som är kopplad till goda arbetsvillkor. Därför är det viktigt att driva frågor om mänskliga rättigheter i arbetslivet. Här är "Globalt Ansvar" som den socialdemokratiska regeringen tog initiativet till ett bra verktyg. Globalt Ansvar tillkom för att främja svenska företags arbete för mänskliga rättigheter, grundläggande arbetsvillkor, bättre miljö samt bekämpande av korruption, baserat på principerna i FN:s Global Compact och OECD:s riktlinjer.

Det är viktigt att Sverige aktivt använder sitt politiska och ekonomiska inflytande i EU, Världsbanken, Internationella valutafonden (IMF) och Världshandelsorganisationen (WTO), vilket också skedde under den socialdemokratiska regeringen.

Begreppet rättvis handel tillämpas i allmänhet på handel som stärker småproducenters och små jordägares ekonomiska ställning för att de inte ska marginaliseras i världsekonomin. Det berör i första hand utvecklingsländer och består, i den mening som det används i detta meddelande, av två huvudsakliga delar:

Säkerställa att producenter och anställda får en skälig andel av den totala vinsten.

Förbättra de sociala förhållandena i synnerhet för anställda i länder där det saknas utvecklade strukturer för social service och representation på arbetet (exempelvis facklig representation).

Begreppet syftar till långsiktig utveckling. Både försäljares och konsumenters deltagande i initiativ för rättvis handel sker på frivillig grund.

EU har redan tagit initiativ som gäller rättvis handel, däribland resolutioner i Europaparlamentet och finansiering av icke-statliga organisationer, märkningsorganisationer och projekt i utvecklingsländer. EU har också infört principer för rättvis handel genom flera olika lagstiftningsinstrument, bland annat åtgärder inom det allmänna preferenssystemet. Vissa av föreskrifterna om utrikeshandel gynnar rättvisemärkta produkter genom att underlätta deras tillträde till gemenskapsmarknaden. Vi socialdemokraterna vill fortsätta att inom ramen för EU-samarbetet främja den rättvisa handeln. Genom Rättvisemärkt visar vi i praktiken den svenska modellen som står för solidaritet och mänskliga rättigheter även i handelspolitiken.

Världssamfundet har erkänt den rättvisa handelns stora betydelse för utvecklingen i de fattigaste länderna. Världshandelsorganisationen (WTO) har dragit slutsatsen att initiativen på detta område inte utgör något hinder för liberaliseringen av marknaderna eftersom de inte innebär importbegränsningar eller andra former av protektionism. De är alltså förenliga med världshandelns allmänna principer.

Kampen om vatten skapar motsättningar mellan länder redan i dag och riskerar att leda till framtida konflikter. Rätten till rent vatten utmanas också av krafter som vill privatisera vattentillgången. Vi socialdemokrater kommer att ta strid för allas rätt till rent vatten. Grundläggande behov för enskilda och samhället, såsom hälsovård och utbildning, bör vara offentliga åtaganden i varje samhälle. Tillgången får inte begränsas genom internationella handelsregler eller en marknad som låter köpkraften avgöra.

3.3 Finansiella institutioner

Det är av största vikt med en reformering av de globala finansiella institutionerna. Inte minst turbulensen på de finansiella marknaderna och den efterföljande finanskrisen visar på behovet av stabila finansiella institutioner.

Efter deras bildande under andra världskrigets sista år har mycket hänt i världen. Internationella valutafondens (IMF) mål är att säkra stabiliteten i det internationella monetära och finansiella systemet medan Världsbankens främsta uppgift är att bistå utvecklingsländer med att bekämpa fattigdom.

Länge riktades berättigad kritik mot IMF och Världsbanken för deras nyliberala hållning till länders reformeringsbehov. Delvis har detta förändrats. I Världsbankens program tas i dag större hänsyn till de fattiga ländernas egna prioriteringar för effektiv fattigdomsbekämpning. Men fortfarande brottas IMF och Världsbanken med stora problem.

Fel! Okänt namn på

Makten i organisationerna speglar inte de ekonomiska förhållandena i världen. Relationen till FN är också oklar. Det är dock viktigt att betona att IMF och Världsbanken är självständiga institutioner som bygger på medlemsländernas kapitalinsatser. Även i fortsättningen kommer sannolikt ländernas medlemskap och kapitalinsats att vara stommen i de finansiella organisationerna.

Även om de internationella uppgörelser om förstärkningar av IMF som kommit till stånd i och med finanskrisen är positiva så innebär inte det att arbetet är slutfört. Det är nödvändigt att reformera de internationella finansiella institutionerna. Det behövs en offentlighetsprincip värd namnet. Demokrati och mänskliga rättigheter bör i högre grad vara förknippat med organisationernas utlåning.

Låg- och medelinkomstländernas inflytande bör stärkas i IMF och Världsbanken, dels genom förändrade regler för kapitalandelar och röststyrka, dels genom att utvidga antalet platser i organisationernas styrelser.

Det är också nödvändigt att reformera processen för tillsättningen av chefer för Världsbanken och IMF. Istället för att vara en sluten process som bygger på överenskommelser gjorda strax efter andra världskrigets slut, bör processen vara transparent, öppen och bygga på meriter och kunna vara öppen för kandidater från hela världen.

Kopplingen mellan IMF, Världsbanken och FN-systemet behöver stärkas. FN bör kunna fatta beslut som även de finansiella organisationerna måste rätta sig efter. En idé värd att lyfta fram för diskussion är att omvandla Ekonomiska och sociala rådet (Ecosoc) till ett handlingskraftigt råd för mänsklig utveckling.

Noteras bör också att G20 idag spelar en större roll som internationellt forum. Bland annat var det till stor del i detta sammanhang som viktiga beslut fattades om åtgärder för att minska skadeverkningarna av finanskrisen. Vi ser det dock ett stort problem om utvecklingen fortsätter mot att G20 tar över delar av det ansvar och den roll som internationella institutioner som Internationella valutafonden eller Världsbanken spelar, där betydligt fler av världens länder finns representerade.

3.4 Avskaffa jordbrukssubventionerna

Att ställa krav på utvecklingsländernas handelspolitik och skärpa kampen för rimliga arbetsvillkor räcker inte. Den industrialiserade världen får inte missgynna utvecklingsländer genom importtullar och exportstöd till den egna industrin eller till jordbruket.

Utvecklingsländerna förlorar årligen flera hundra miljarder dollar på grund av handelsbarriärer. Särskilt angeläget är att omgående avskaffa jordbrukssubventioner på tobak och alkoholvaror. Jordbruket är den viktigaste sektorn i utvecklingsländerna. Därför är det avgörande att framför allt den europeiska och nordamerikanska jordbrukspolitikerna reformeras. EU:s initiativ att riva delar av handelshindren för de minst utvecklade länderna i världen är ett steg i rätt riktning.

Varje år spenderar EU en orimligt stor del av sin budget i direkta jordbrukssubventioner, vilket motsvarar mer än världens samlade utvecklingsbistånd. Dessa resurser borde istället användas till utvecklad välfärd, förbättrad miljö, landsbygdsutveckling och att stärka Europas konkurrenskraft.

När lantbruk i utvecklingsländerna underlättas blir det möjligt för många att öka sitt välstånd och på sikt diversifiera sin ekonomi. Att familjer och kooperativ själva får äga och bruka sin mark är en grundläggande förutsättning för utveckling. Där familjeägda jordbruk finns är tillväxten högre och snedfördelningen mindre än där koloniala och feodala plantageekonomier råder. Såväl inhemskt missgynnande som utländsk dumpning av mat slår hårt mot den majoritet av världens fattiga som försöker leva av jordbruk. Det är ohållbart. Med bättre inkomstförhållanden på landsbygden anlitas arbetskraften mer rationellt och industriernas chans att konkurrera med usla löner och arbetsvillkor minskar. Verklig frihandel med jordbruksprodukter skulle öka tryggheten och inkomsterna för såväl lantbrukare i utvecklingsländer som industriarbetare i rikare länder.

3.5 Miljön kräver samarbete över gränserna

Socialdemokraternas mål är en hållbar hushållning med jordens resurser så att kommande generationer kan överta en jord där det fortfarande går att dricka rent vatten, andas frisk luft och där artrikedomen inte har utarmats. Det finns en risk att överutnyttjandet av naturresurser resulterar i ekologisk, ekonomisk, hälsomässig och social kollaps. Särskilt dramatiska är riskerna med klimatförändringar. Kyotoprotokollet är ett steg i rätt riktning, men räcker inte.

Morgondagens miljöproblem kräver åtgärder i dag. Svensk socialdemokrati är en av världens mest progressiva miljörelser. Inget annat land i världen har fört en så radikal politik för hållbar utveckling som Sverige under socialdemokratisk ledning. Men inget land kan ensamt hantera de globala miljöproblemen eftersom dessa är gränsöverskridande.

Omställningen till ekologiskt hållbar utveckling är ett ansvar för hela världssamfundet och en uppgift för socialdemokratin att verka för i alla sammanhang. Forskning och export av miljöteknik innebär dessutom stora ekonomiska möjligheter för ett föregångsland.

Naturkatastrofer förvärras av människans hänsynslösa skövande av naturens resurser och drabbar de redan fattiga värst. Flodvågen den 26 december 2004 innebar en stor naturkatastrof i Sydostasien som drabbade miljoner bosatta i de berörda områdena, men även många svenskar. Katastrofens effekter har sannolikt förvärrats av att naturen skövlats. Under loppet av ett par decennier har beståndet av mangroveskogar i Thailand, Indien och Sri Lanka mer än halverats. Träden har huggits ned för att ge plats åt turistanläggningar och räkodlingar. Vidare har korallreven förstörts i stor omfattning genom överfiskning och båttrafik. Mangroveskogar och korallrev är naturliga vågbrytare. Jordbävningar kan inte förhindras, men effekterna kan lindras genom att strandnära natur vårdas och bevaras.

Fel! Okänt namn på

Den ekonomiska tillväxten får inte ske på bekostnad av ekologiska värden. Samtidigt måste miljöarbetet ske i samklang med ekonomisk tillväxt och utvecklingen av välfärden. Detta är kärnan i arbetet med hållbar utveckling. Den kräver att balans råder mellan den ekonomiska, sociala och miljömässiga utvecklingen. Varje generation har ansvar att ge kommande generationer möjlighet till livskvalitet som är likvärdig eller bättre än den egna generationens.

Målet om hållbar utveckling kräver ett nytt angreppssätt och att vi drastiskt förändrar våra konsumtions- och produktionsmönster. Ekonomisk tillväxt måste frikopplas från utnyttjande av ändliga naturresurser. Arbetet för hållbar utveckling måste ske på såväl lokal och nationell nivå som europeisk och global nivå. EU har stor betydelse för att sätta normer för sina medlemsländer och hela världen.

Det multilaterala samarbetet för hållbar utveckling är avgörande. I och med världstoppmötet i Johannesburg 2002 blev begreppet hållbar utveckling med dess ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensioner definitivt erkänt som en överordnad princip för FN:s arbete. På så sätt stärktes ytterligare arbetet med hållbar utveckling på den globala, regionala och nationella nivån. Slutsatserna får inte stanna vid uttalanden. FN måste aktivt ta ledningen i arbetet för hållbar utveckling, som också bör präglas av organ som Världsbanken, IMF, WTO och de regionala utvecklingsbankerna. Den internationella handelsregler och avtal måste kombineras med miljökonventioner och internationell miljölagstiftning. Tidigare erfarenheter pekar på att marknadskrafterna utan större problem kan anpassa sig till en mer offensiv miljölagstiftning.

3.6 Företagens ansvar

Företagen behöver ta större ansvar för bra och rättvisa arbetsvillkor. Inom ramen för FN, OECD, ILO, Världsbanken och andra organisationer finns möjligheter att driva fram regler om företags ansvar för mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, bekämpandet av korruption och en bättre miljö. Incitament bör skapas för företag att arbeta på ett sätt som gör att klyftor mellan länder och människor kan minska. Kooperativa företag har särskilda möjligheter att förena lönsamhet med socialt ansvarstagande. För att få företag att ta globalt ansvar måste internationellt skärpt lagstiftning och bindande regler införas. Transnationell beskattning av multinationella företag bör också övervägas. Dessutom måste globala konkurrensregler och normer för företagen skapas för att skydda mindre företag i ännu outvecklade ekonomier.

Sverige ska vara pådrivande för att arbetet inom FN, ILO, Världsbanken och andra organisationer med regler om företags ansvar för mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, bekämpandet av korruption och en bättre miljö efterlevs och utvecklas. Det finns idag många olika så kallade uppförandekoder för hur företag bör agera. Dessa koder måste omsättas i praktisk handling. Vi vill också verka för att svenska företag blir internationella föregångare för de etiska riktlinjer för näringslivet som antagits av bl.a. FN och OECD. Det gäller inte minst de statliga bolagen som har en extra viktig roll att spela i

detta avseende. En viktig del i företagens sociala ansvar är att sluta internationella ramavtal med fackliga organisationer.

Genom initiativet Globalt Ansvar stödde den socialdemokratiska regeringen företagens arbete med socialt ansvarstagande. Detta vill vi fortsätta med. Sverige är också den största givaren till FN:s Global Compact och dess arbete med företags sociala ansvar i främst utvecklingsländer.

De multinationella företagen spelar en avgörande roll i den globala ekonomin. Av världens 100 största ekonomier är hälften företag. Trots att de 300 största företagen står för mer än en fjärdedel av jordens bruttonationalprodukt anställer de endast tre–fem procent av den globala arbetskraften.

Det kortsiktiga ansiktslösa kapitalet måste stå tillbaka till förmån för mer långsiktigt ägande och investeringar. Det kollektiva pensionskapitalet kan bli ett verkningsfullt instrument.

Kraven ska inte bara ställas på multinationella företag. I alla länder, fattiga som rika, finns tyvärr alltför många nationella och lokala företag som utnyttjar arbetskraft utöver det mänskligt hållbara. Här har fackföreningar, konsumentrörelser och globaliseringsrörelsen en viktig roll att spela för att skapa opinionstryck.

3.7 Tygla spekulatönskonomin

Med finansmarknadernas globalisering följer ökad sårbarhet. Finansiella kriser kan få förödande mänskliga konsekvenser. Krisen i Asien i slutet av 1990-talet ledde till ökad fattigdom och inkomstförluster som var tio gånger större än det samlade biståndet. Kostnaden för den pågående finanskrisen kan ännu inte ens skönjas.

Spekulatönskonomin måste tyglas och ramverket för det internationella kapitalet stärkas. Skatteparadis ska bekämpas med starka medel internationellt. De multilaterala finansiella organisationerna ska i större utsträckning än i dag främja finansiell stabilitet och motverka det spekulativa kapitalet. Organisationernas utlåningspolicy måste i högre grad än i dag ta hänsyn till de sociala effekter som finansiella kriser i ett område kan medföra. Bekämpningen av finansiella kriser kräver långsiktigt engagemang från många aktörer. Och eftersom de flesta finansiella kriser har en ekonomisk eller politisk kris som grund är det på den ekonomisk-politiska arenan som kampen ska föras mot de finansiella kriserna.

3.8 Kamp mot korruption en förutsättning för utveckling

Att bekämpa korruption och ekonomisk brottslighet liksom skatteparadis och skadlig skattekonkurrens mellan länder är viktiga beståndsdelar i en politik som strävar efter att stärka de ekonomiska och politiska institutionerna. Korruption är ett hot mot ekonomi, rättsväsende och demokratisering. Korruption finns i alltför hög grad i många utvecklingsländer, och det är de fattiga som

Fel! Okänt namn på

drabbas hårdast. Stöd och erfarenhetsutbyte till uppbyggnad av institutioner för att bekämpa korruption är ett viktigt redskap i kampen mot korruption. Rutiner för att minska riskerna måste uppdateras regelbundet. En medvetenhet om hur utbredd korruptionen är och var riskerna är som störst måste upprätthållas och utvecklas. Goda exempel ska tillvaratas. Vidare ser vi värdet i att såväl relatera till som återkoppla till internationella regelverk som finns för att minska och förhindra korruption.

Gällande storskalig korruption vill vi också belysa den rika världens ansvar, eftersom många aktörer kommer därifrån, och vi har vårt ansvar att ”hålla rent”. Vi vill också framhålla vikten av Clean Business, som handlar om att ansvaret gällande korruption ligger hos båda parter, både den potentiella bestickaren och mutmottagaren. I ett system där endast den som tar emot en muta blir straffad är det alltför lätt för bestickaren att flytta sitt fokus till dennes efterträdare, vilket leder till att korruptionen fortgår på samma vis. Men det viktigaste är att skapa ett inre tryck mot korruption genom ett starkt civilt samhälle, fri och oberoende press och rättsväsen samt ytterst möjligheten att i fria val välja bort korruperade politiker.

4 Mänskliga rättigheter

En förutsättning för demokratin och ett fundamentalt uttryck för socialdemokratiens grundläggande värderingar är respekten för de mänskliga rättigheterna. De mänskliga rättigheterna, så som de kommer till uttryck i Förenta nationernas allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från år 1948 och en rad andra konventioner, utgör en okränkbar helhet.

Vi socialdemokrater ser med oro på hur den borgerliga regeringen vid ett flertal tillfällen marginaliserar frågan om mänskliga rättigheter. Omsorgen om och försvaret av de mänskliga rättigheterna utgör en central del av socialdemokratisk utrikespolitik. Engagemanget för de mänskliga rättigheterna speglar våra förhoppningar om en värld där människor kan leva fria, utan fruktan och nöd.

Vi ska stå upp för de mänskliga rättigheterna varhelst i världen de kränks. Vår röst ska vara lika skarp mot oförrätter oavsett om de begås av en stormakt eller en diktatur. Kampen mot diskriminering på grund av kön, etnicitet, sexuell läggning, funktionshinder och religion måste föras både nationellt och internationellt. De fackliga rättigheterna behöver stärkas, inte minst i Asien. Kvinnor utgör en majoritet av jordens befolkning, men kvinnors rättigheter kränks ständigt. Det gäller också barnen. Vi ska prioritera jämställdhet och barns rättigheter.

4.1 Regelverk kring mänskliga rättigheter

Sedan FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna 1948 har rättigheterna slagits fast i ett antal internationella konventioner. De centrala

konventionerna är FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter och FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter, båda från 1966.

Också på regional nivå finns konventioner om mänskliga rättigheter, exempelvis den s.k. Europakonventionen från 1950, den amerikanska konventionen om mänskliga rättigheter från 1969 och den afrikanska stadgan om mänskliga och folkens rättigheter från 1981. FN:s allmänna förklaring och nämnda konventioner innehåller sammantaget en lång rad rättigheter som innefattar grundläggande friheter, rätten till skydd mot övergrepp och rättigheter för att tillgodose de grundläggande behoven. Dessutom finns inom FN:s ram ytterligare fyra viktiga konventioner om rasdiskriminering (1965), diskriminering av kvinnor (1979), tortyr (1984) och barnets rättigheter (1989).

Internationella regler inom området mänskliga rättigheter reglerar förhållandet mellan statsmakten och den enskilde. Rättigheterna är knutna till individen som ska kunna åtnjuta dessa ensam eller tillsammans med andra. Det är staten, det vill säga ett lands regering, som har ansvaret för att rättigheterna respekteras och att dessa omsätts i praktiken genom bland annat fungerande rättsväsende, lagstiftning, undervisning och socialt stöd. Staten är skyldig att se till att dess företrädare agerar i enlighet med de mänskliga rättigheterna och måste på olika sätt förhindra att dess företrädare begår brott mot de mänskliga rättigheterna.

Regimer som kränker de mänskliga rättigheterna har ibland försvarat detta med att just deras länder har särskilda förhållanden som gör detta befogat, eller med att mänskliga rättigheter inte får hindra utövandet av traditionella kulturella sedvänjor, till exempel beträffande kvinnors och flickors ställning. Rättigheterna i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från 1948 är universella. De gäller för alla människor, utan åtskillnad, och ska respekteras över hela världen, oavsett land, kultur och specifik situation. Socialdemokraterna har och har alltid haft en icke-kulturrelativistisk syn på mänskliga rättigheter.

FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter slår fast de grundläggande friheterna och rätten till skydd mot övergrepp. Konventionen behandlar rätten till liv, förbud mot tortyr och mot slaveri samt olika friheter såsom yttrande- och religionsfrihet. Till konventionen hör två fakultativa protokoll. Det första protokollet gäller individuella klagomål avseende påstådda konventionskränkningar och det andra protokollet avskaffande av dödsstraffet.

FN:s konvention om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna innehåller rättigheter sammanhängande med de grundläggande behoven. Där behandlas rättigheter som rätten till arbete, rätten till en tillfredsställande levnadsstandard och rätten till utbildning. Stater som anslutit sig till konventionen ska till fullo utnyttja sina tillgängliga resurser för att säkerställa att konventionens rättigheter gradvis förverkligas. Till denna konvention finns inget fakultativt protokoll. Det pågår ett arbete och Sverige har deltagit aktivt i detta. Protokollet ska vara ett sätt för individuell klagorätt också för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, något som inte finns i dag och som är en brist. Sverige måste fortsätta arbeta för att ett fakultativt protokoll blir

Fel! Okänt namn på

verklighet och vara en positiv kraft i framtagandet. Under inga omständigheter får Sverige hindra utarbetandet av tilläggsprotokollet.

Trots att alla stater formellt har erkänt de mänskliga rättigheterna sker kränkningar av dessa kontinuerligt och medvetet. Konservativa och liberaler bortser gärna från de sociala, ekonomiska och kulturella rättigheterna som kräver ett aktivt, kollektivt, medmänskligt ansvar för att förverkligas. De godtar endast de formella politiska friheterna. Å andra sidan finns kommunistiska, religiöst fundamentalistiska och andra totalitära idéer och samhällsskick som medvetet kränker individernas politiska fri- och rättigheter med en illusion om ett högre framtida mål.

Socialdemokraterna anser att de mänskliga, medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella fri- och rättigheterna är universella, odelbara och individuella. De får varken inskränkas av stater eller andra aktörer.

4.2 Dödsstraff och tortyr

Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning antogs av FN:s generalförsamling 1984. Konventionen syftar till att förhindra tortyr eller liknande behandling och att skapa ett system av garantier för att den som utför eller har utfört sådana handlingar ska bestraffas. Till konventionen hör numera också ett fakultativt protokoll som syftar till att etablera ett nationellt och internationellt besöks- och inspektionssystem för att motverka förekomsten av tortyr eller liknande behandling på platser där personer hålls frihetsberövade.

Tortyr och misshandel utgör en av de mest motbudande kränkningarna av de mänskliga rättigheterna och människans värdighet. Alla länder är skyldiga att följa det ovillkorliga förbudet mot alla former av tortyr och misshandel. Trots världssamfundets ansträngningar förekommer fortfarande tortyr och misshandel i alla delar av världen. Straffrihet för förövare av tortyr och misshandel fortsätter att råda i många länder.

Dödsstraffet är ett djupt omänskligt straff. Dess grymhet och oåterkalleliga natur gör det till ett straff som inte bör ha någon plats i en civiliserad rättsordning. Sverige måste agera bilateralt, i EU-arbetet och i FN-sammanhang för att dödsstraffet avskaffas helt.

I avvaktan på ett generellt förbud mot dödsstraffet försöker Sverige och EU förmå andra stater att ansluta sig till det internationella protokoll som reglerar ett successivt avskaffande av dödsstraffet. Sverige respektive EU stöder också flera av de organisationer som söker rikta omvärldens uppmärksamhet mot hur dödsstraffet tillämpas i dag.

FN har bland annat i de internationella konventionerna om medborgerliga och politiska rättigheter, barnens rättigheter och om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna fastställt strikta villkor för verkställighet av dödsstraff. I det andra fakultativa protokollet till konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter föreskrivs att staterna själva ska förbinda sig att permanent avskaffa dödsstraffet.

Kina stod ensam för runt 70 procent av alla verkställda dödsdomar 2008. Även om mycket går åt rätt håll i Kina och den ekonomiska utvecklingen är blomstrande så är landet fortfarande en av världens mest hårdföra diktaturer. Situationen för mänskliga rättigheter är under all kritik. Antalet verkställda dödsdomar talar för det, men också det faktum att dödsstraff utdöms efter summariska och tvivelaktiga rättsprocesser. Sverige måste i alla sammanhang kritisera Kinas politik rörande mänskliga rättigheter och då särskilt dödsstraffet.

USA är en demokrati som säger sig värna individens fri- och rättigheter därför ställer vi höga krav på USA. EU bedriver ett aktivt arbete i USA mot dödsstraffet och har särskilt uppmärksammat avrättningar av minderåriga och förståndshandikappade. Sverige måste, bilateralt och med EU, fortsätta arbetet med att förmå USA att avskaffa dödsstraffet.

Dödsstraff är alltid oacceptabelt, men vi vill ändå särskilt rikta vår avsky mot de stater som avrättar barn, så som exempelvis Iran. Det måste vara en tydlig svensk hållning att fördöma detta.

4.3 Mänskliga rättigheter i arbetslivet

De grundläggande mänskliga rättigheterna i arbetslivet måste stärkas och respekteras universellt. Den fria förenings- och förhandlingsrätten ska garanteras och slavarbete, barnarbete och diskriminering, inklusive lönediskriminering mellan könen, elimineras. Det är inte acceptabelt att i dag 73 miljoner barn under tio år arbetar och att över 12 miljoner människor arbetar under tvång, ett modernt slaveri. Arbetet inom Internationella arbetsorganisationen (ILO) måste därför få ökad tyngd och fler länder måste förmås att ratificera ILO:s konventioner.

Den svenska, europeiska och internationella fackföreningsrörelsen spelar en avgörande roll som samhällsodanare och resurs för hållbar ekonomisk utveckling. Fria demokratiska fackföreningar värnar arbetstagarnas rättigheter och villkor och bidrar till ökad social rättvisa. Utan fackföreningar och progressiva politiska rörelser som samverkar över gränserna kommer de multinationella företagen lätt att kunna ställa industrier och länder mot varandra. Företagen agerar över gränserna. Det måste även politiken och fackföreningsrörelsen göra. Därför måste också arbetstagarna runt om i världen garanteras rätten att kunna vidta internationella sympatiåtgärder.

Framväxten av en allt starkare europeisk och internationell arbetsrätt och internationella fackliga avtal är lovande, både för ekonomisk utveckling och rättvisa. Socialdemokratien och den fackliga rörelsen kan och bör samverka även över gränserna. Vi kräver att grundläggande mänskliga rättigheter i arbetslivet förs in i internationella handelsavtal. Sverige ska hävda arbetstagarnas rättigheter i internationella organisationer som Internationella valutafonden, IMF och Världsbanken genom bilaterala kontakter och med upphandlingsregler på alla samhällsnivåer såväl globalt som nationellt. Därför bör Sverige ratificera ILO:s konvention 94 om offentlig upphandling. Det är nödvändigt att skapa opinion mot urusla arbetsförhållanden i hela världen.

Fel! Okänt namn på

Arbetarrörelsen måste också verka för att stärka den sociala dimensionen i de multilaterala organisationerna. Internationella organ som WTO och FN måste ges större befogenheter att ställa upp tydliga krav för hur handeln bör ske över gränserna så att sociala framsteg i rika samhällen inte sker på bekostnad av förfärliga förhållanden i andra länder. Ju fler som delar på handeln desto fler måste också dela det ansvar som följer. Handel med varor och tjänster måste liksom på övriga marknader ske med tydliga regelverk och skydd för svagare aktörer och länder.

Socialdemokratin kan aldrig acceptera att konkurrenskraft skapas genom lägre löner, sämre arbetsvillkor, rovdrift på miljön, exploatering av människor och sämre välfärd. Vi ska arbeta för att fler länder följer strävan mot toppen, med möjlighet till utveckling och rättvis fördelning. Dessutom kan den ökade ekonomiska integrationen leda till att priser och löner så småningom närmar sig varandra i en värld med fri rörlighet för varor, tjänster, kapital och människor.

Förändring är omvälvande för alla, i såväl industrialiserade som icke industrialiserade länder.

Framsteg ska vinnas genom ökade investeringar i människor och genom större miljöhänsyn. Vi vill inte att billiga konsumtionsvaror här hemma ska byggas på usla arbetsvillkor och svältlöner på andra håll i världen. Tillväxt utan mänskliga rättigheter, ökande sociala klyftor eller utarmning av vår miljö gör oss inte rikare. Tvärtom är det endast en social och miljömässigt hållbar utveckling som skapar hållbar tillväxt. Bara på så sätt kan människors trygghet öka och livskvalitet förbättras oavsett var i världen man lever.

Även om regeringen uttalat ”att efterlevnaden av och respekten för de mänskliga rättigheterna för arbetstagare ska stärkas globalt” verkar detta ha försvunnit helt i regeringens nya fokusering av målen för utvecklingspolitiken. Det ideologiska skiftet märks genom att fokus alltmer läggs på marknaden, inte människan. Regeringen lägger helt enkelt ingen större vikt vid mänskliga rättigheter i arbetslivet eller vid den fackliga organiseringens betydelse för ett samhälles utveckling.

Fria fackföreningsinternationalen (FFI) pekar på allvarliga brister i de mänskliga rättigheterna. Enligt organisationen dödades 76 personer på olika håll i världen under 2008 på grund av att de var fackligt aktiva. FFI slår fast att fackligt aktiva i många länder fortsätter att fängslas, avskedas och diskrimineras samtidigt som legala hinder används för att hindra facklig organisering och kollektivavtalsförhandlingar, vilket berövar miljontals arbetare deras rättigheter.

För oss är det oacceptabelt att konkurrenskraft skapas genom rovdrift på människor och miljön.

Samtidigt måste de grundläggande mänskliga rättigheterna i arbetslivet stärkas globalt. Den fria förenings- och förhandlingsrätten ska garanteras och slavarbete, barnarbete och diskriminering måste elimineras.

De internationella företagen har därför en viktig roll i globaliseringen. Av världens hundra största ekonomier är hälften företag. Inom ramen för FN, Internationella arbetsorganisationen (ILO), Världsbanken och andra organi-

sationer är det möjligt att driva fram regler om företags ansvar för mänskliga rättigheter, arbetsvillkor och en bättre miljö. Detta arbete måste skyndas på.

Rätten att organisera sig och rätten att sluta kollektiva avtal är grundläggande för att utveckla mänskliga rättigheter på arbetsplatserna, liksom också strids- och sympatiåtgärderna. Den här kombinationen av organisationsrätt, kollektiva avtal, stridsåtgärder och sympatiåtgärder liksom satsningar på sysselsättningen är viktig för att man ska kunna värna mänskliga rättigheter, för att människor ska kunna forma sina egna liv, ha makt över sina egna liv men också kunna kämpa för andra människors mänskliga rättigheter. Viktiga verktyg utgörs av ILO:s konventioner.

Under de senaste åren har ILO drivit en kampanj för ratifikation och uppfyllande av organisationens åtta kärnkonventioner. Dessa avser mänskliga rättigheter inom områdena föreningsfrihet och förhandlingsrätt, icke-diskriminering i arbetslivet, förbud mot tvångsarbete och förbud mot barnarbete. Sverige har ratificerat samtliga dessa konventioner och stöder aktivt ILO:s arbete för universell ratifikation av dessa grundläggande instrument såsom förutsattes i en deklaration om grundläggande principer och rättigheter i arbetslivet som antogs av ILO 1998.

ILO:s stadga och ILO:s konventioner – och då främst nr 87 om föreningsfrihet och nr 98 om rätt att sluta kollektivavtal – innefattar inte explicit strejkrätten och inte heller rätten till sympatiåtgärder. Socialdemokraterna förespråkar rätten till gränsöverskridande fackliga strids- och sympatiåtgärder. Vi ser en brist i att det i ILO:s system idag inte finns en internationell rätt till fackliga strids- och sympatiåtgärder mot företag som inte respekterar ILO:s konventioner om rättigheter i arbetslivet.

4.4 Kvinnors rättigheter

Kvinnors rättigheter har alltid varit särskilt utsatta och grundas i en traditionell kulturell underordning i alla samhällen, som tagit sig olika uttryck. Socialdemokraterna är ett feministiskt parti och det genomsyrar också vårt internationella engagemang. Jämställdhet är en central samhällsfråga för både kvinnor och män. Att skapa lika möjligheter, rättigheter och skyldigheter innebär förändringar på en rad samhällsområden.

Selektiva aborter och barnamord riktade mot flickor förekommer i stor omfattning i vissa delar av världen. Uppemot 200 miljoner kvinnor och flickor ”saknas”, sett ur demografisk synvinkel. Indien och Kina är enligt Unicef de länder där abortering av flickfoster förekommer mest. I Kina har ett barns-politiken och en preferens för pojkar lett till ett kraftigt underskott på flickor, i Indien är hemgift en huvudförklaring. Att betala hemgift förbjöds i indisk lag redan 1961 men praktiseras vitt över landet. Sammanlagt beräknas en halv miljon flickfoster aborteras varje år i Indien.

Vid den internationella befolkningskonferensen, ICPD, som hölls i Kairo 1994 skedde det ett skifte av världens syn på befolkningsfrågor. Och det är av vikt att Kairo + 15 uppmärksammas under innevarande år. Men vi befarar att Kairoagendan inte kommer att uppnås till 2014, så vi behöver såväl fokusera

Fel! Okänt namn på

på att bidra till att redan uppsatta mål uppfylls som att blicka bortom 2014. Vi efterlyser initiativ från regeringen för att arbeta fram det initiativ som bör komma efter 2014. Kampen mot mödradödlighet är ett område som bör lyftas fram.

Unicef anser att omfattningen av mödradödlighet är en av de största tragedierna i vår tid. Medan 1 av 4 000 kvinnor i den industrialiserade världen löper risk att dö under graviditet eller förlossning är andelen 1 av 16 i Afrika söder om Sahara och 1 av 43 i södra Asien, för att nämna ett par exempel. Kvinnor utgör mer än två tredjedelar av de 2,5 miljarder människor som räknas som fattiga.

I Afghanistan är mödradödligheten näst högst i världen, även om 2 000 fler överlever varje år nu. Men för afghanska kvinnor är det bokstavligen livsfarligt att föda barn. Företrädare för kvinnliga parlamentariker i Afghanistan menar att det finns ett samband med att flickor gifts bort vid låg ålder. Flickor i åldern 15–19 år löper dubbelt så stor risk att dö i samband med förlossning som kvinnor över 20 år. Vi välkomnar att Sverige prioriterar sexuella och reproduktiva rättigheter i utvecklingssamarbetet i Afghanistan.

Millenniemålens delmål 5 anger att mödradödligheten ska minskas. Någon avgörande minskning av mödradödligheten har inte skett och målet kommer inte att nås till 2015. EU är i dag den största bidragsgivaren till utvecklingsländerna genom 64 procent av det internationella utvecklingsbiståndet men stödet till familjeplanering och basal hälsovård till kvinnor och mödrar har minskat med 7,8 procent, vilket motsvarar ca 160 miljoner US-dollar. Detta är inte acceptabelt. En hög mödradödlighet får även konsekvenser i ökad barnadödlighet.

FN-konventionen om avskaffande av allt slags diskriminering av kvinnor (Cedaw) antogs av FN:s generalförsamling 1979. Konventionen ger ett ramverk för att säkerställa lika rätt för kvinnor och män. Till konventionen hör ett fakultativt protokoll som ger klagorätt vad gäller kränkningar av konventionens rättigheter. FN:s millenniedeklaration slog fast jämställdhet mellan könen och stärkande av kvinnors rättigheter som avgörande faktorer i fattigdomsbekämpningen. Medlemsstaterna åtog sig att bekämpa alla former av våld mot och att avskaffa all diskriminering av kvinnor.

Kvinnors rätt att bestämma över sina egna kroppar, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) är grundläggande. Bristen på dessa rättigheter är förödande. Varje dag, varje minut dör en kvinna som är gravid eller när hon föder barn, de flesta i utvecklingsländer. Mer än 530 000 kvinnor dör varje år av komplikationer i samband med graviditet och förlossning. Genom tillgång till preventivmedel, läkarvård, sexualundervisning och tillgång till säkra aborter skulle de flesta dödsfall kunna undvikas. Osäkra aborter tar 200 kvinnors liv varje dag. I ökad jämställdhet och ökat självbestämmande, inte minst över den egna kroppen, ligger också den kanske viktigaste enskilda faktorn för att hejda spridningen av hiv/aids.

Ett exempel som visar på allvaret i frågan finns i Etiopien där endast en av tio kvinnor har tillgång till läkare eller barnmorska vid förlossning och mödradödligheten är uppskattad till 720 per 100 000 invånare (motsvarande siffra för Sverige är 3). Fistula, att livmodern spricker pga att flickan inte vuxit

färdigt eller pga långdragna förlossningar, är vanligast förekommande i utvecklingsländer.

Ett område där dessa rättigheter kränks är kvinnlig omskärelse. Sverige måste inom alla relevanta forum verka för att förbud mot kvinnlig omskärelse antas.

Det är viktigt att arbetet för att genomföra intentionerna i den SRHR-policy den socialdemokratiska regeringen påbörjade fortsätter också under nuvarande regering. Myten om mödomshinnan och en nationell policy om hur sjukvården ska hantera kraven på rekonstruktion av mödomshinnor bör ingå i SRHR-policyen.

Abort är en rätt som vi ofta tar för given i Sverige, men som i många länder är förbjuden eller hotas. Varje år blir 175 miljoner kvinnor gravida, av dessa är 80 miljoner oönskade graviditeter, vilket i en del fall resulterar i aborter, 20 miljoner av dem är osäkert utförda och leder till kvinnors lidande eller död. Att kvinnan inte ges rätten att bestämma över sin egen kropp är inte förenligt med en socialdemokratisk människosyn och aborträtten borde vara en mänsklig rättighet. Vi vill särskilt framhålla betydelsen av tillgång till preventivmedel, tillgång och rätt till säker och laglig abort samt empowerment av kvinnor. FN:s befolkningsorgan UNFPA gör viktiga insatser på detta område och vi socialdemokrater anser att Sverige fortsatt ska stödja dess arbete.

Som kvinna i Latinamerika är sexuell och reproduktiv ohälsa ett av de största hoten mot ditt liv. Hösten 2006 införde Nicaragua, som är ett av länderna som ska fasas ut som svenskt biståndsland, totalförbud mot abort. Sverige ska vara en stark röst i SRHR-frågor men rösten måste höras också i Latinamerika. Som kvinna i Latinamerika är sexuell och reproduktiv ohälsa ett av de största hoten mot ditt liv.

Vi ser med stor oro hur rätten till fri abort i Europa hindras av att katolskt dominerade länder, som Polen, Irland och Malta, hellre framhåller avhållsamhet än en ökad användning av preventivmedel och tillgång till lagliga aborter. Trots att EU:s jämställdhetsministrar 2005 antog en deklaration som pekar på att sexuella och reproduktiva rättigheter är en del av de mänskliga rättigheterna har EU som organisation förblivit tyst eller tom bakåtsträvande, när det gäller rätten till fri abort, preventivmedel och andra sexuella och reproduktiva rättigheter. Det finns många exempel på hur FN och EU inte kunnat tala med en röst i dessa frågor. Detta trots att Europarådets parlamentariska kommitté antagit en resolution om att alla kvinnor i Europa har rätt till lagliga och säkra aborter. Bushadministrationen ströp amerikanskt bistånd till organisationer som informerar om eller hjälper kvinnor med aborter.

Över hela världen och utan undantag för någon region är våld utövat av den egna partnern och inom familjen den vanligaste formen av våld mot kvinnor. I många länder behandlas våld mot kvinnor inom familjen fortfarande som ett privat problem och inte som det angelägna politiska och samhällsproblem det utgör. Stater har skyldighet att på alla sätt förhindra alla former av våld mot kvinnor. Underlåtenhet att göra detta innebär att staten gör sig skyldig till en kränkning av de mänskliga rättigheterna. Sverige och

Fel! Okänt namn på

EU måste i internationella sammanhang enträget fortsätta fästa uppmärksamheten på dessa frågor.

Mäns våld mot kvinnor är ett av de allvarligaste folkhälsoproblemen. Mäns våld mot kvinnor är ett jämställdhetsproblem där den traditionella könsmaktsordningen om mäns överordning och kvinnors underordning fortfarande har betydelse. Förslagen och strategierna som den borgerliga regeringen lyft fram är defensiva, otydliga och saknar konkretion. Vi menar att frågan behöver lyftas fram och prioriteras tydligare.

Kvinnorna är ofta familjeförsörjare och hos kvinnorna ligger en viktig nyckel till utveckling. Samtidigt har kvinnor inte alls samma möjligheter som män att ta ansvar för sina liv, kunna påverka samhället eller ta del av globaliseringens fördelar. Biståndet måste stärka kvinnors ställning och rättigheter. Satsningar på kvinnors utbildning får direkta effekter på reproduktionsmönstren. Det leder till minskad barnadödlighet, ökad preventivmedelsanvändning, förbättrat näringsintag och ökad satsning på barns skolgång etc.

Kvinnor måste ges samma rättigheter som män inom samhällets alla områden. Inte minst handlar det om att förmå stater som ratificerat kvinnokonventionen, men med ett kulturellt undantag, att fullt ut ratificera och implementera konventionen. Detta så att kvinnor och män likställs inför lagen även vad gäller exempelvis ägande, arv och vårdnad av barn.

Vi socialdemokrater vill också framhålla vikten av kvinnor i beslutsfattande positioner. Detta av två enkla skäl. Det första och uppenbara är det demokratiska. Kvinnor är halva befolkningen och ingen ska på grund av sitt kön utestängas från makt. Det andra handlar om politiska prioriteringar. Erfarenhet från utvecklingsländer visar att beslutande församlingar som har en hög andel kvinnor i högre grad prioriterar hälsa, utbildning och förbättringar i det lilla som i förlängningen är den bästa grunden för en positiv utveckling. Vi vill att Sverige ska vara pådrivande för att öka kvinnorepresentationen i olika internationella organ.

Under avsnittet säkerhetspolitik skriver vi om kvinnors och barns särskilt utsatta position i konflikt och krig, FN:s resolutioner 1325 och 1820 samt om kvinnors roll både i det förebyggande och det återuppbyggande arbetet.

4.5 Handel med människor

FN har vid upprepade tillfällen tagit avstånd från prostitution, till exempel i FN-konventionen *The convention for the Suppression of the Traffic in Persons and the Exploitation of the Prostitution of Others* från 1949, FN:s kvinnokonvention, Cedaw, från 1979, stadgar att konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder, inklusive lagstiftning, för att bekämpa alla former av handel med kvinnor och utnyttjande av kvinnoprostitution och FN:s deklaration om avskaffande av våld mot kvinnor från 1993. Pekingplattformen från kvinnokonferensen 1995 som dock beklagligt gör en distinktion mellan frivillig och påtvingad prostitution och Palermodeklarationen från år 2000 anges som det första internationella dokument som nämner männen som efterfrågar prostituerade kvinnor. Vi kan dela den uppfattningen, men rege-

ringen får inte nöja sig med att förvalta, utan har ett ansvar för att gå vidare och att gå före. Sverige ska vara ett föredöme.

Enligt Amnesty International är människohandel, trafficking, en av de mest utbredda och grövsta formerna av våld mot kvinnor. Trafficking är inte enbart ett brott mot mänskliga rättigheter generellt, utan inbegriper kränkningar såsom tortyr, misshandel, frihetsberövande, kränkningar av rätten till hälsa och rätten till rättvis behandling, upprättelse och ersättning.

Den mest cyniska brottsligheten är den växande handeln med kvinnor och barn för sexuellt utnyttjande och prostitution. Hundratals kvinnor kommer till Sverige varje år genom denna handel. Sverige har varit drivande internationellt för att motverka människohandeln både inom EU och FN. Sexslavhandeln måste stoppas – människan är ingen handelsvara.

Den borgerliga regeringen har talat om vikten av att tydligt agera mot människohandel. Trots detta har polisens resurser mot människohandel dragits ned. Den tidigare socialdemokratiska regeringen öronmärkte särskilda medel till polisens kamp mot människohandel. Vi socialdemokrater vill att särskilda medel också i framtiden öronmärks hos polisen för kampen mot människohandel.

Sverige var initiativtagare till den konvention mot människohandel som nu har trätt i kraft. Men Sverige har ännu inte ratificerat Europarådets konvention mot människohandel. Därför har vi socialdemokrater motionerat om den nödvändiga lagändring som måste till för att snabbt möjliggöra en ratifiering.

Vi beklagar också att Sverige ställt sig utanför konventionens övervakningsmekanism, Greta. Att det svenska stödet till sexköpslagen vacklar trots att lagen har visat sig vara såväl framsynt som ett verkningsfullt verktyg mot människohandel och prostitution är olyckligt. Vi oroas såväl av majoritetens splittring som av dess ovilja att lyfta fram sexköpslagen i europeiska och internationella sammanhang. Sveriges sexköpslag ska hävdas. En viktig del i att bekämpa människohandel med sexuella ändamål är att bekämpa prostitution. Sambandet mellan prostitution och människohandel måste tydliggöras och erkännas. Om efterfrågan på köp av sexuella tjänster bekämpas minskar också människohandeln. Den svenska sexköpslagstiftningen är ett bra exempel på hur prostitution bekämpas. Det är förvånande att inte detta perspektiv finns med i Stockholmsprogrammet, när människohandel nämns som en prioriterad fråga. Regeringen måste därför anstränga sig för att få med frågan om kriminalisering av köp av sexuella tjänster i programmet.

4.6 Situationen för minoriteter

Enligt FN finns i nästan alla länder en eller flera minoriteter. Det finns ingen tillförlitlig statistik men uppskattningsvis tillhör 10–20 procent av världens befolkning minoriteter. Detta innebär att mellan 600 och 1 200 miljoner människor är i behov av särskilda åtgärder för skydd av sina rättigheter då minoriteter ofta finns bland de mest missgynnade grupperna i samhället och att per-

Fel! Okänt namn på

soner i minoritetsgruppen ofta utsätts för diskriminering och orättvisa samt utesluts från meningsfullt deltagande i samhälleligt och politiskt liv.

FN antog 1965 konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering. Konventionsstaterna ska vidta olika typer av åtgärder, såsom lagstiftning och utbildningsinsatser, för att förhindra att människor blir diskriminerade på grund av etnisk tillhörighet. Sverige har ratificerat konventionen. Flertalet av FN:s övriga konventioner om mänskliga rättigheter innehåller också uttryckliga förbud mot rasdiskriminering.

Enligt FN har skyddet av minoriteter fått ökad aktualitet under senare år. Detta beror på att etniska, rasmässiga och religiösa spänningar har blivit starkare och kommit att utgöra hot mot ekonomisk, social och politisk samhällsstruktur i stater, liksom mot territoriell integritet. Det finns anledning att ge ökad uppmärksamhet åt skydd för minoriteter och att motverka diskriminering av personer som tillhör nationella, etniska, religiösa eller språkliga minoriteter, inte minst mot bakgrund av situationen för exempelvis kristna i Irak. I sammanhanget vill vi också understryka att både islamofobi och antisemitism måste bekämpas.

Det finns många folkgrupper/minoriteter som på olika sätt lever i en svår situation – under förtryck, i diskriminering eller som på andra sätt får sina mänskliga rättigheter kränkta, och skulle förtjäna att uppmärksammas ytterligare. Några få av alldeles för många exempel utgörs av kurderna som ett folk utan land och romerna som i många länder tillhör samhällets mest utsatta grupper eller religiöst förtryckta minoriteter.

4.7 Hbt-personers rättigheter

Förtryck, diskriminering eller bestraffning av människor på grund av deras sexuella läggning strider mot mänskliga rättigheter. Övergrepp mot och diskriminering av personer på grund av sexuell läggning måste motarbetas och ståndpunkten främjas att alla individer ska kunna åtnjuta sina rättigheter oavsett sexuell läggning.

I omkring 70 länder är det olagligt med sexuella relationer mellan personer av samma kön. I sex länder är samkönad kärlek belagd med dödsstraff. I många länder är det långt ifrån självklart att fira Pride. Det finns flera exempel där parader trakasserats eller förbjudits, t ex i Polen, Lettland och Moldavien. Europadomstolen har slagit fast att det är ett brott mot mänskliga rättigheter att förbjuda parader.

Organisationen för mänskliga rättigheter Human Rights Watch, HRW, presenterade i augusti 2009 en rapport som visade på att homosexuella systematiskt förföljs och dödas i Irak. Rapporten ger en skrämmande bild av situationen. Milisgrupper som exempelvis Ahl al-Haq – Sanningens folk – pekas ut. Men HRW pekar även på att såväl polis som rättsvårdande myndigheter väljer att titta bort i stället för att agera. Det finns även belägg för att polis direkt deltagit i bortrövande av och mord på homosexuella i Irak. Sverige måste agera med kraft som ordförandeland i EU och i övrigt internationellt med anledning av HRW:s rapport.

Fel! Okänt namn på

FN har antagit en resolution om avkriminalisering av homosexualitet. En attitydförändring bland FN:s medlemsländer måste påskyndas genom att frågorna tas upp i olika internationella forum.

I var och en av FN-konventionerna om medborgerliga och politiska respektive ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter ges det uttryck för den folkrättsligt viktiga principen om icke-diskriminering. Ett antal exempel på diskrimineringsgrunder räknas upp, däribland ras, hudfärg och religion – däremot inte sexuell läggning. De diskrimineringsgrunder som anges utgör inte en uttömmande lista och därför kan även andra diskrimineringsgrunder, såsom sexuell läggning, omfattas av artikelns tillämpning. Trots att många stater, likt Sverige, gör denna tolkning finns idag utrymmet för att tolka bort sexuell läggning som grund för diskriminering. Ett sätt att påskynda en attitydförändring är att påbörja ett arbete kring en hbt-konvention. Även om FN:s konvention om mänskliga rättigheter omfattar hbt-personer bör Sverige bli mera pådrivande för en hbt-konvention.

Socialdemokraterna vill att Sverige arbetar för en internationell hbt-konferens. Men som situationen internationellt ser ut just nu riskerar arbetet för att få en sådan tillstånd att vara kontraproduktivt. Om det under året öppnar sig möjligheter som gör att den bedömningen kan ändras vill vi att Sverige arrangerar en internationell hbt-konferens.

I globala sammanhang är det svårt att ta upp och diskutera frågor om diskriminering på grund av sexuell läggning och vikten av att skydda och respektera mänskliga rättigheter för hbt-personer. Frågan är på många håll omgärdad av religiösa och kulturella tabun och motståndet är kompakt från en majoritet av FN:s medlemsländer. Motståndet får absolut inte hindra Sverige från att driva dessa frågor bilateralt och multilateralt. Dessutom vill vi betona att vikt läggs vid att uppmåna länder där homosexualitet bestraffas med dödsstraff att avskaffa detta.

Sidas handlingsplan för konkretisering av homo-, bi- och transfrågor i utvecklingssamarbetet 2007–2009 är en uppföljning av den studie om svensk policy kring homo-, bi- och transfrågor i internationellt utvecklingssamarbete som Sida lät genomföra på uppdrag av den socialdemokratiska regeringen under hösten 2005. Handlingsplanen ska konkretisera hur arbetet med hbt-frågor ska integreras i utvecklingssamarbetet. Det övergripande målet är att homo-, bisexuella, trans- och intersexpersoner ska kunna förbättra sina levnadsvillkor i de länder där Sverige bedriver utvecklingssamarbete. Detta innebär att i de länder där Sverige systematiskt inkluderar ett hbt-perspektiv så förväntas rättighets- och fattigdomssituationen för hbt-personer förbättras.

Vi socialdemokrater är mycket glada att handlingsplanen kommit till stånd. Vål medvetna om att en handlingsplan i sig inte löser situationen rörande mänskliga rättigheter för hbt-personer så ser vi planen som ett viktigt steg på vägen för att lyfta upp hbt-perspektivet i svensk utrikespolitik. Vi socialdemokrater förutsätter att det till riksdagen återkommer redovisningar från regeringen om hur arbetet med handlingsplanen fortlöper och hur regeringen avser gå vidare med dessa viktiga frågor. Vi förutsätter att regeringen återkommer med en uppdatering och fortsättning av handlingsplanen efter 2009.

Fel! Okänt namn

4.8 Rättssäkerhet i kampen mot terrorism

Sedan terrorattentatet den 11 september 2001 har kampen mot terrorism präglat den internationella agendan. Den internationella terrorismen styrs av krafter som politiskt och medvetet hotar våra öppna samhällen, genom direkta dåd, men också genom hot i syfte att tvinga oss till eftergifter vad gäller öppenhet, demokrati och mänskliga rättigheter. Det kan vi aldrig acceptera. Kampen mot internationell terrorism är viktig och måste föras i ett brett internationellt samarbete. Den kräver samarbete mellan stater och internationella organisationer, där FN har en central roll. För att vår kamp ska lyckas måste den bygga på respekt för de mänskliga rättigheterna och folkrätten.

Men i en ojämn kamp mot en fiende som inte skyr några medel ställs det extra hårda krav på oss som tror på demokrati och varje individs okränkbarhet. I kampen mot terrorismen måste rättssäkerheten för den enskilde individen vara tydlig. Vår gemensamma kamp mot terrorism skadas när den förs utan hänsyn till de värden den ska försvara – exempelvis som i det amerikanska lägret Guantánamo. Den förra socialdemokratiska regeringens tydliga ställningstagande att Guantánamofängelset ska stängas är ett sådant exempel. Basen har sedan 2002 använts som fängläger för personer med misstänkt koppling till al-Qaida. Denna fångenskap, utan rättegångar eller formella brottsanklagelser, kritiseras av hela det internationella samfundet för att bryta mot de mänskliga rättigheterna och Genèvekonventionen. Vi välkomnar att några av president Obamas första viktiga löften när han tillträtt var att stänga Guantanamo och förbjuda tortyr som förhörsmetod.

Det har uppdagats att den fd amerikanska administrationen godkänt förhörsmetoder som exempelvis skendränkning. Detta har med rätta kritiserats hårt och Sveriges hållning måste framgent vara kristallklar: de mänskliga rättigheterna gäller också i kampen mot terrorismen.

Den svenska regeringen vill vara en stark röst för mänskliga rättigheter och demokrati i världen. Då måste även USA och Ryssland kritiseras när de bryter mot de mänskliga rättigheterna.

De så kallade terroristlistor som FN upprättade snart efter terrorattackerna i USA i november 2001 var undermåliga vad gäller rättssäkerhet. Den dåvarande socialdemokratiska regeringen agerade med framgång både inom FN och EU för att omgärda listningen med regler och öppenhet. Det är inget lätt arbete, men nödvändigt då det är just ett öppet samhälle vi vill värna. Terroristlistning av individer är problematiskt och vi önskar att det skulle gå att finna bättre sätt att arbeta på. Men då dessa listor finns och är en aktiv del i kontrollen av internationella terrorister är det av yttersta vikt att arbetet med att förfina rättssäkerheten kring dessa fortsätter. En möjlig väg vore att införa en internationell rättslig överklagandeinstans för personer och organisationer som listats. Det skulle öka rättssäkerheten i listor som verktyg.

Kampen mot terrorism har på senare tid mycket kommit att handla om var individer ska lagföras och om utlämningar av misstänkta förbrytare. Sverige fick kritik från FN:s tortyrkommitté för utlämningen av två egyptier då detta gjordes mot så kallade diplomatiska försäkringar om att de inte kommer att torteras. Senare visade det sig att fångarna trots detta torterades i fängelse och

under förhör. Det socialdemokratiska partiet ställer sig mycket tveksamt till att det finns något tillfälle då utlämning mot diplomatiska försäkringar är befogade.

Vi har också på senare år fått dokumenterade exempel på CIA-läger och CIA-flygningar av fångar till länder där förhör kan genomföras med betydligt hårdare metoder än vad som skulle vara möjligt i amerikanska fängelser, en form av tortyr på entreprenad. Vi socialdemokrater är ytterst kritiska till detta sätt att förhålla sig till internationell rätt och internationella förbud mot tortyr. Vår kritik riktar sig mot de stater där tortyren av misstänkta terrorister de facto utförs, men också mot USA som ser mellan fingrarna med detta.

4.9 Enskilda fall och Dawit Isaak

I den internationella rätten slås fast att utlämningarnas personliga frihet måste respekteras. Av detta följer bland annat krav på att det ska finnas en straffrätt och straffprocessrätt som inte diskriminerar dem och krav på att godtyckliga frihetsingrepp inte förekommer. Rätten att ge diplomatiskt skydd är en rättighet som tillkommer staten. Det är således staten som avgör om den vill ingripa eller inte till förmån för en enskild medborgare.

Vi socialdemokrater kände djup oro när statsminister Fredrik Reinfeldt uttalade att han som regeringschef inte tar upp enskilda fall av kränkningar i bilaterala samtal. Hade detta fått bli regeringens hållning hade det inneburit en förändring i svensk utrikespolitik. En av styrkorna i det svenska arbetet för mänskliga rättigheter har varit just att vi har kunnat kritisera såväl stater som gerillarörelser och kombinera detta med ett genuint engagemang för den enskilde som drabbas. Vi anser att det är en skyldighet att som regeringschef synliggöra om svenska medborgare utomlands får sina mänskliga rättigheter kränkta.

År 2001 fick Eritreas president Isaias Afewerki mycket kritik för hur han styrde landet. I skuggan av terrorattackerna i USA i september 2001 passade regimen på att fängsla kritikerna och stänga all oberoende press. 11 politiker och 10 journalister fängslades, däribland den svenska medborgaren Dawit Isaak. Sedan dess sitter Dawit Isaak fängslad utan rättegång och utan kontakt med omvärlden. Inskränkningarna av yttrandefrihet fortsätter i Eritrea. Regeringen måste ta upp bristen på respekt för de mänskliga rättigheterna med företrädare för Eritrea. Dawit Isaak och andra fängslade i motsvarande situation måste omedelbart släppas eller få en rättvis rättegång enligt internationella vedertagna rättsnormer. Det är hög tid att öka trycket i den tysta diplomatin.

I Etiopien sitter oppositionsledaren Birtukan Mideksa, före detta domare och den första kvinnliga partiledaren i Etiopien, fängslad. Socialdemokraterna kräver att hon frigges och att den svenska regeringen tar initiativ för att stödja denna sak.

Fel! Okänt namn

4.10 FN:s råd för mänskliga rättigheter

FN:s nya MR-råd syftar till att främja och skydda de mänskliga rättigheterna på global nivå och kan löpande under året ta sig an kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Rådet ersätter den gamla kommissionen för mänskliga rättigheter som har kritiserats hårt för bristande trovärdighet på grund av att MR-förbrytare har ingått som medlemmar.

I den text som ligger till grund för det nya MR-rådet sägs att ”medlemmar som valts till rådet ska upprätthålla högsta standard när det gäller främjande och skydd av mänskliga rättigheter, tillfullo samarbeta med rådet, och bli granskade under den generella periodiskt återkommande granskningsmekanismen, under sin medlemskapsperiod”.

Vi socialdemokrater bejakade övergången till ett MR-råd. Vi ser det som ett stort framsteg och vill att Sverige ger sitt stöd till rådets arbete, men vill också betona att rådets arbetsformer är en kompromiss. Det faktum att Vitryssland för en tid sedan kunde ta sig så långt som till slutomröstning för att vara en av medlemmarna i rådet är mycket oroande och pekar på de problem som rådets konstruktion har. Men faktum är också att Vitryssland valdes bort, vilket i sin tur pekar på att det finns mekanismer för granskning som är starkare än i den gamla kommittén för mänskliga rättigheter. Det är också glädjande att USA under den nya administrationen visar engagemang och intresse för MR-rådet.

Ett universellt medlemskap i MR-rådet skulle kunna vara ett sätt att minska utrymmet för de länder som arbetar mot skarpa ställningstaganden för människorättsfrågor.

Vi anser att MR-rådets specialrapportörer är ytterst viktiga för arbetet och förutsätter att Sverige även framgent arbetar för att bevara specialrapportörerna. Dessutom är det viktigt att hitta former för frivilligorganisationers deltagande i MR-rådet.

4.11 Internationella brottmålsdomstolen

International Criminal Court (ICC) bygger på att det internationella samfundet har ett gemensamt ansvar för kränkningar av mänskliga rättigheter. Den enskilde individen ansvarar för sina handlingar. Lydnadsplikt utesluter inte ansvar för brott. Ställning som stats- eller regeringschef friar inte från straffansvar.

Domstolens stadga, Romstadgan för den internationella brottmålsdomstolen, antogs år 1998 och trädde i kraft den 1 juli 2002. Idag är över 100 stater parter till Romstadgan. Många större stater – däribland USA, Ryssland, Kina och Indien – står dock fortfarande utanför samarbetet. USA är den enda stat som aktivt motarbetar ICC. För att öka legitimiteten och för att intensifiera arbetet är det viktigt att fler stater tar aktiv del i ICC:s arbete. Sverige har ett viktigt ansvar i att förmå fler stater att ansluta sig till Romstadgan.

ICC kan döma över brotten folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. Dessa brott existerade folkrättsligt redan före Romstadgans till-

komst. Dock har definitionerna av brotten utvecklats och konkretiserats i och med Romstadgan; till exempel är det explicit angivet att sexuellt våld kan utgöra brott. ICC kan som strängaste straff utdöma fängelse på livstid. Dödsstraff kan inte utdömas.

Brottsofferfonden har inrättats för att säkerställa att brottsoffer får en rättvis behandling vid rättegångar och att de får möjlighet till skadestånd. Ersättning kan erhållas för medicinsk vård, fysiska och psykiska skador samt saksador. Ersättning kan ges direkt till den enskilde eller till ett kollektiv. I de fall då den dömde inte har medel att betala skadestånd kan fonden utbetala ersättning från sina egna medel. Fonden får gåvor från stater, internationella organisationer och enskilda. Sverige är en av givarna till ICC:s brottsofferfond. För oss socialdemokrater är det viktigt, för att ge domstolen möjlighet att arbeta effektivt, men också för att visa vårt stöd till dess viktiga arbete.

För oss socialdemokrater är möjligheten att inom ramen för den internationella rättsordningen utkräva individuellt ansvar för brott mot de mänskliga rättigheterna ett avgörande framsteg.

4.12 Skyldigheten att skydda

Socialdemokratin ser det som ett viktigt framsteg att världens länder antog principen om skyldigheten att skydda vid FN:s reformtoppmöte hösten 2005. Principen innebär att det är varje stats ansvar att skydda sin befolkning mot folkmord, krigsförbrytelser, etnisk rensning och andra brott mot mänskligheten och att agera för att förebygga sådana allvarliga övergrepp. I en situation när en stat inte förmår eller vill leva upp till detta ansvar har det internationella samfundet en skyldighet att ingripa för att skydda en befolkning.

Socialdemokratin vill utveckla arbetet inom alla pelarna i skyldigheten att skydda: att förebygga konflikter och övergrepp genom politiska och humanitära åtgärder, att agera då katastrofen är ett faktum och att bistå med att återbygga ett land efter en våldsam konflikt.

Den största utmaningen för det internationella samfundet är att genomföra principen om skyldigheten att skydda i praktiken. I vilka situationer och med vilka medel får omvärlden ingripa när en stat inte förmår eller vill skydda sin befolkning? Socialdemokratin anser att FN-mandat för fredsframtvingande operationer är centralt. Samtidigt vill vi bidra till att stärka de regionala organisationernas möjligheter att ta ansvar för skyddet av civila och för människors säkerhet.

Skyldigheten att skydda innebär ett radikalt nytänkande när det gäller synen på suveräniteten. Den betonar att suveränitet innebär skyldigheter gentemot den egna befolkningen, ett ansvar att värna om människors säkerhet och inte längre ger frihet att slippa yttre inblandning.

Motståndet mot ingripanden från det internationella samfundet är fortfarande stort, dels från länder som fruktar att stormakterna vill använda skyldigheten att skydda för egna maktpolitiska syften, dels från länder som använder suveräniteten som skydd för att begå MR-övergrepp. Arbetet för att få

Fel! Okänt namn på

såväl enskilda stater som det internationella samfundet att leva upp till sitt ansvar att skydda civila måste utvecklas vidare.

4.13 Barn i världen

Än idag, en bra bit in på 2000-talet plågas, förtrycks, exploateras och utnyttjas miljontals barn dagligen. Detta är en oacceptabel situation. FN:s barnfond, Unicef, har beräknat att uppskattningsvis 26 500 barn dör varje dag av sjukdomar som enkelt skulle ha kunnat botas eller på grund av brist på rent vatten. Problematiken med barnäktenskap är allvarlig. Nästan 100 miljoner barn går inte i skolan. Detta innebär att de är sårbara och dåligt rustade för sitt fortsatta liv. Många av dessa barn arbetar med uppgifter som ger dem fysiska men eller gör att de dör i förtid. Över 250 000 barn deltar just nu i väpnade konflikter. De har blivit tvångsrekryterade, de utnyttjas hänsynslöst och utsätts för fysiska, psykiska och sexuella övergrepp. Nästan två miljoner barn, främst flickor, utnyttjas i människohandel varje år. Över en miljon barn sitter i fängelse.

Barn och ungdomar har alltid varit och är en viktig målgrupp i det internationella utvecklingssamarbetet för oss socialdemokrater. Att investera i barn och ungdomar är att investera i framtiden, därför vill vi särskilt avsätta resurser för detta. Vi vill verka för att barnrättsperspektivet genomsyrar allt internationellt arbete och dialogen med våra samarbetsländer. Barns erfarenheter, möjligheter till deltagande och möjligheter att påverka måste främjas, och all diskriminering av barn ska motarbetas så att alla barn ges samma möjligheter att delta.

Utbildning är en grundförutsättning för att kunna bekämpa fattigdom, utnyttjande och exploatering av barn. Vi vill investera biståndsresurser i att flickor ska ha samma möjligheter som pojkar att gå i skolan samt få tillräckligt med mat, kunna uttrycka sin åsikt och få tillgång till hälso- och sjukvård. Det krävs särskilda insatser för att lindra effekterna av hiv/aids och minska risken för spridning. Vi vill också investera i stödverksamhet för barn som lever med hiv/aids eller som har förlorat sina föräldrar i sjukdomen. Vi vill förstärka insatserna för att skydda barn och deras rättigheter under väpnade konflikter eller när de tvingas på flykt. Barn som tvingats delta i krigshandlingar ska få rehabilitering och stöd. Samtidigt måste kunskapen kring barns rättigheter öka bland både civil och militär personal.

Vi vill även att tydligare fokus läggs på att motverka exploatering och utnyttjande av barn, framför allt barnarbete och sexuell exploatering. ILO uppskattar att omkring 165 miljoner barn mellan 5 och 14 år arbetar. Vi måste i allt vårt utvecklingsarbete bli bättre på förebyggande insatser, rehabilitering och på att skapa framtidstro för dessa barn.

Barn är ofta särskilt utsatta exempelvis när det gäller konflikter, inte minst barn som tvångsrekryteras till den grymma tillvaron som barnsoldater. Barn riskerar att utnyttjas och de saknar ofta möjlighet att skydda sig eller göra sin röst hörd. Barn får aldrig användas som en hävstång för att komma åt föräld-

rar eller andra anhöriga vid konflikter eller när människor flyr undan lagen eller ett utvisningsbeslut.

Barn och ungdomar har alltid varit och är en viktig målgrupp i det internationella utvecklingssamarbetet för socialdemokratin. Att investera i barn och ungdomar är att investera i framtiden. Vi anser att barnrättsperspektivet ska genomsyra allt internationellt arbete och dialogen med våra samarbetsländer, att barns utsatthet och framtid i alla sammanhang måste lyftas fram och FN:s barnkonvention ska tillämpas konsekvent. Barnkonventionen och dess tilläggsprotokoll är viktiga redskap för att förbättra barns situation i världen. Vi vill att Sverige ska fortsätta sitt engagemang för att samtliga stater ska ratificera dessa.

Vi vill också uppmärksamma FN:s säkerhetsråds resolution 1612, från 2005, som handlar om att ett övervaknings- och rapporteringssystem ska införas som förhindrar att de som begår grova övergrepp mot barn, såsom mord, lemlästning, rekrytering av barnsoldater, sexuella övergrepp, bortförande och attacker mot skolor och sjukhus i väpnade konflikter, går fria. Resolutionen har lett till att en arbetsgrupp för barn i väpnad konflikt har satts upp under säkerhetsrådet och att en övervaknings- och rapporteringsmekanism inrättats för att följa frågornas utveckling på marken. Vi välkomnar denna resolution och kommer vidare att arbeta för att den efterlevs.

Barn riskerar att utnyttjas och de saknar ofta möjlighet att skydda sig eller göra sin röst hörd. Därför behövs ett barnperspektiv i alla frågor som rör deras mänskliga rättigheter och i vårt utvecklingssamarbete.

5 FN och folkrätten

Vi socialdemokrater vill att Sverige ska höja och skärpa sin profil i FN. Därför vill vi att Sverige mer aktivt stödjer de processer som nu pågår som uppföljning till de antagna besluten vid FN-toppmötet 2005, till exempel det nya rådet för mänskliga rättigheter och FN:s fredsskapande kommission. Gamla som nya FN-institutioner behöver stöd för att mänskliga rättigheter, säkerhet och utveckling ska koordineras på det mest effektiva sättet, både i FN:s högkvarter och i fält.

Den viktigaste internationella organisationen är Förenta nationerna, men FN är aldrig starkare än vad medlemsstaterna tillåter. För att stärkas måste FN reformeras. Organisationen ska förmå att såväl hantera kriser och värna mänskliga rättigheter som att främja social och ekonomisk utveckling. Det är viktigt att kopplingen mellan fred, säkerhet och utveckling är tydlig. Utan ett effektivt arbete mot orsaker till konflikter, fattigdom och politisk extremism kommer heller inte konflikterna i sig att kunna bekämpas. Likadant är det i ett återuppbyggnadsskede efter en konflikt. Om inte säkerheten kan garanteras, ofta med hjälp utifrån, så kan heller inte återuppbyggnaden och utvecklingen ta fart.

Konflikter och krig får katastrofala följder både för enskilda människor och som ett hinder för utveckling. Fred och säkerhet är en förutsättning för

Fel! Okänt namn på

utveckling samtidigt som utvecklingssamarbetet bidrar till att stärka säkerheten. För socialdemokratin är konfliktförebyggande insatser inom ramen för det internationella samarbetet centrala.

Sverige bör satsa mer resurser på förebyggande verksamhet både inom den egna utrikespolitikens olika områden och i samverkan med enskilda organisationer och internationella institutioner. Det är också viktigt att Sverige fortsätter med uppgiften att utveckla FN:s nya fredsbyggande kommission och dess arbete med att bygga upp krigshärjade länder.

Sverige har, under socialdemokratisk regering, genom sin utrikes- och biståndspolitik över tiden byggt upp en stor trovärdighet. Många gånger över åren har Sveriges roll efterfrågats i olika sammanhang men vi har vare sig haft resurser, organisation eller kunskap att ta oss an flera av de uppgifter vi ombetts att bistå i. Det är viktigt att stärka arbetet för fred och säkerhet och att det görs en särskild satsning på medling, konflikthantering och förebyggande fredsarbete.

En modern folkrätt sätter människors säkerhet före staters suveränitet. I första hand är det stater som ska skydda och hjälpa sina invånare. De är ansvariga inför såväl sina medborgare som det internationella samfundet. Det är inte rimligt att stater i skydd av sin suveränitet begär grova övergrepp mot sin egen befolkning. Suveränitet kan inte bara betyda skydd från inblandning utifrån utan även ett ansvar inför världssamfundet för den egna befolkningen. Om en stat inte kan, eller vill, leva upp till det ansvaret är det FN:s skyldighet att kunna agera oavsett om staten samtycker eller inte.

Säkerhetsrådet har inom FN ansvaret för internationell fred och säkerhet. Detta ansvar ska främst utövas genom utnyttjande av alla möjligheter till fredlig lösning enligt FN-stadgans kapitel sex. Om alla möjligheter till fredlig lösning är uttömda kan säkerhetsrådet besluta om våldsanvändning enligt kapitel sju.

Det är viktigt att reformarbetet av säkerhetsrådet fortsätter. Säkerhetsrådet måste i sin sammansättning bättre spegla dagens värld. Vi vill att arbetet i säkerhetsrådet alltmer ska präglas av förhandlingar mellan de deltagande länderna och parterna. Om någon av de permanenta medlemmarna lägger sitt veto ska det ses som ett misslyckande och användandet av vetot måste inskränkas till ett minimum. Vi vill se ett system där det land som använt sitt veto måste avlägga en officiell motivering till generalförsamlingen.

Det är av avgörande vikt att FN:s permanenta medlemmar i säkerhetsrådet inte använder sin vetorätt på ett sådant sätt att världssamfundet lamslås, exempelvis vid etnisk rensning, massmord och folkmord. Passivitet från säkerhetsrådets sida kan uppmuntra till ensidig och folkrättsstridig våldsanvändning av enskilda stater. Våldsanvändning utan nödvändigt säkerhetsrådsmandat riskerar att försvaga den internationella rättsordningen.

För alla fredsbevarande operationer som Sverige deltar i ska det finnas ett tydligt folkrättsligt mandat. Ett mandat givet av FN:s säkerhetsråd ska alltid eftersträvas. Detta är angeläget både med hänsyn till folkrättens krav och operationernas legitimitet och säkerhet. Men vid extrema nödsituationer, som utgör hot mot internationell fred och säkerhet men inte medför åtgärder från FN:s säkerhetsråd, kan inte världen stå passiv. Agerandet måste i dessa lägen

prövas från fall till fall. Åtgärder kan endast vidtas på kollektiv grund inom ramen för en regional organisation och kan aldrig vara praxisgrundande.

För att bli legitimt och mer relevant behöver säkerhetsrådet utvidgas och bättre representera världens folk. Stormaktsdominansen ska brytas. Alla stater ska kunna utöva inflytande, även om det är naturligt att demokratier ges starkare förtroenden, liksom de stater som mest aktivt bidrar till FN, dess budget och insatser. Generalförsamlingen, säkerhetsrådet och det ekonomiska beslutsorgan som vi önskar tillskapa bör öppnas för insyn och initiativ från internationella folkrörelser och folkvalda parlament.

En utvidgning av säkerhetsrådet får inte tillåtas innebära ytterligare maktförskjutning till den rika delen av världen. Ytterligare permanenta medlemmar vore också en återvändsgränd för reformer, i synnerhet om dessa även får vetorätt. En balans mellan olika regionala perspektiv är mycket viktig, men tillfredsställs inte genom enbart mer makt åt regionala stormakter. EU och eventuellt andra regionala organ kan få ökat ansvar för effektiv samordning i FN. I ekonomiskt beslutsfattande är EU en allt viktigare röst.

I dagens värld är det ofta andra spänningar än de militära som skapar väpnade konflikter. Ekonomiska klyftor och etniska och sociala motsättningar utgör ett större hot mot freden, och de tar sig oftare uttryck i konflikter inom stater än mellan stater.

Fattigdom skapar sociala motsättningar, motsättningarna leder till våld, och våldet till ökad fattigdom. Fattigdom och krig skapar på det sättet sina egna onda spiraler med ständigt stegrade övergrepp mot mänskligt liv och mänskliga rättigheter. Ett långsiktigt fredsbevarande arbete måste inriktas på de underliggande sociala och ekonomiska faktorer, som skapar och underhåller våldet. Att bekämpa fattigdomen, stärka demokratin och bevara freden är mål som är sammanflätade med varandra.

I skede av en konflikt som kräver militär insats är det upp till FN:s säkerhetsråd att besluta om mandat. Insatserna kan vara av olika karaktär, från fredsbevarande till fredsframtvängande och även om grunden för en insats är ett folkrättsligt mandat från FN kan olika organ genomföra insatserna, såsom Nato, Afrikanska unionen (AU) eller Europeiska unionen (EU).

Vi anser att Sverige ska kunna ställa upp när FN efterfrågar hjälp, både när det gäller fredsbevarande och fredsframtvängande insatser. Vi anser vidare att Förenta nationernas möjligheter att ingripa i fredsbevarande syfte måste stärkas, också organisationens möjligheter till fredsbevarande och framtvängande insatser. FN:s verksamhet på det fredsbevarande området är både viktig och efterfrågad. FN är den organisation som har huvudansvaret för fred och säkerhet och dess verksamhet har en unik legitimitet.

Dock har den fredsbevarande och fredsskapande verksamheten under flera år haft svårt att svara upp mot de förändringar som sker – gällande exempelvis mandatens alltmer komplexa syfte och ökande omfattning eller resursgenerering. Idag har FN omkring 115 000 personer ute, att jämföra med ca 13 000 år 1997.

Den stora ökningen av såväl antal och omfattning av insatserna som den ökande graden av komplexitet innebär att FN:s resurser är ansträngda till det yttersta. Inte minst gäller detta polisinsatser.

Fel! Okänt namn på

Det internationella samfundet har inte kunnat leva upp till de förväntningar som människor haft på FN, exempelvis i fall som Rwanda, Srebrenica eller Darfur. Det är mycket viktigt att FN – och dess medlemsstater – förmår möta de ökande kraven. Ytterst står FN:s legitimitet som garant för fred och säkerhet på spel.

Mot bakgrund av utvecklingen för FN:s förmåga att hantera kriser och konflikter i dess akuta skeden samt förmågan att bygga hållbar fred i postkonfliktskedet har analyser och reformprocesser genomförts. Fortsatta analyser och åtgärdsprogram är under diskussion inom FN idag.

Sverige har idag ett mycket litet antal militärer ute i operationer genomförda av FN men ett större antal återfinns i missioner som vilar på FN-mandat men är utförda av andra aktörer som EU och Nato. Generellt betraktas detta i FN-högkvarteret som en naturlig utveckling då dessa organisationer har befunnits bäst lämpade att genomföra de robusta mandat det är frågan om. Man välkomnar också att regionala organisationer som EU tar ett större ansvar.

Samtidigt ser man de långsiktiga svagheter i ett system som bygger på att ett fåtal länder från ”syd” utgör truppbidragande länder medan västländerna återfinns på andra ställen. En konsekvens är att FN de facto bidrar till att bygga upp, underhålla och träna vissa länders krigsmakter. En annan konsekvens utgörs av en olycklig tudelning av de internationella fredsinsatserna. Å ena sidan finns storskaliga FN-insatser som ofta lider brist på material och träning. Å andra sidan har vi välutbildade och välutrustade styrkor från väst i de svårare operationerna, utdelegerade från FN till andra organisationer.

Socialdemokraterna vill arbeta för att stärka FN:s kapacitet på detta område och på sikt vill vi öka svenskt deltagande i FN-genomförda insatser.

Det har under många år varit en hörnsten i socialdemokratisk utrikespolitik att FN:s säkerhetsråd har huvudansvaret för internationell fred och säkerhet. Vi anser att Sveriges starka stöd till FN:s fredsverksamhet kommer till uttryck såväl genom civila insatser, biståndsverksamhet som deltagande i FN-mandaterade internationella insatser.

Sverige har en stark tradition av att delta i internationella fredsbevarande insatser. Sedan Suezbataljonen 1956 har cirka 100 000 svenskar tjänstgjort i utlandsstyrkan i sammanlagt 120 insatser i 60 länder – fram till dagens insatser i länder som Afghanistan, Kosovo och Somalia. Ett flertal mindre insatser har också genomförts, till exempel genom enskilda officerare som tjänstgjort som militärobservatörer i FN:s regi. Sverige har genom åren deltagit i sammanlagt 120 internationella uppdrag i 60 länder. Sammanlagt har drygt 100 000 svenskar tjänstgjort i utlandsstyrkan.

Insatserna kan vara av olika karaktär, från fredsbevarande till fredsframtvångande och även om grunden för en insats är ett folkrättsligt mandat från FN kan olika organ ges i uppdrag att genomföra insatserna, såsom Nato, Afrikanska unionen eller EU. Vi socialdemokrater har drivit på för en politik där det gamla svenska invasionsförsvaret gradvis har ställts om till ett insatsförsvaret och vi har aktivt medverkat till att stärka och modernisera det internationella samfundets förmåga till kris- och konflikthantering.

Sverige har under lång tid arbetat för att stärka det internationella samfundets civila och militära krishanteringsförmåga. Preventiv diplomati och kon-

Fel! Okänt namn på

fliktförebyggande åtgärder är de viktigaste verktygen, men tyvärr är ibland också militära insatser nödvändiga för att exempelvis:

- ? förhindra att en konflikt bryter ut – som FN-insatsen Unpredep i Makedonien
- ? upprätthålla säkerhet och stabilitet så att en freds- eller demokratiseringsprocess kan förtgå, som EU-insatsen Artemis i Kongo
- ? ingripa och stoppa en pågående konflikt, som Natoinsatsen Ifor i Bosnien- Hercegovina.

Under det kalla kriget bedrev Sverige en neutralitetspolitik. För att kunna vara trovärdigt neutrala krävdes ett starkt försvar, en egen försvarsindustri samt en stark och aktiv utrikespolitik som vi grundade på folkrätten och nationers självbestämmanderätt. Sverige var under denna tid aktivt i fredsbevarande operationer.

Världspolitiken under denna tid kan lite förenklat beskrivas som uppdelad mellan maktpoolerna USA och Sovjetunionen. Sverige kunde spela en viktig roll efter en konflikt när alla parter, inklusive stormakterna, var överens om ett fredsavtal. Då behövdes länder som Sverige för att bevaka att den freden upprätthölls. Sverige kunde erbjuda vad världssamfundet efterfrågade: vi var neutrala, utan kolonial historia och vi hade goda soldater samt bra materiel.

År 1989 markerar en brytpunkt. De första stenarna bryts loss ur muren mellan Öst- och Västberlin. En ny tid var inne. Tyvärr utbröt det fruktansvärda kriget på Balkan och Europa klarade inte av att hantera denna konflikt. Även FN misslyckades, exempelvis när man inte kunde förhindra massakern i Srebrenica 1995.

Under det kalla kriget var FN:s säkerhetsråd låst av maktbalansens blockeringar. Det fanns inga förutsättningar för att FN skulle kunna gå in i en pågående konflikt som ytterst var avhängig blockuppdelningen i världen. FN var därför rustat för och organiserat kring fredsbevarande operationer, där man efter avslutad konflikt kunde gå in och bidra till att upprätthålla freden. Kriget på Balkan visade att villkoren hade förändrats. Det som krävdes var förmågan att stoppa pågående strider – en fredsframtvängande uppgift. Dessutom kunde FN:s säkerhetsråd enas om att en sådan insats borde ske, eftersom man inte som tidigare var förlamat av veton, en mycket positiv utveckling. Detta skapade förutsättningar för att kunna stoppa kriget, men FN hade inte de resurser som krävdes.

Bosnien innebar starten för det som vi idag ser på flera platser, FN-mandaterade insatser genomförda av Nato. På FN:s uppdrag kan flera olika aktörer genomföra insatser – Nato, EU eller Afrikanska unionen. Insatserna kan också vara av olika karaktär – fredsbevarande eller fredsframtvängande. Vi anser att Sverige ska kunna ställa upp när FN kallar, både när det gäller fredsbevarande och fredsframtvängande insatser.

FN måste utarbeta strategier för att tidigt kunna spåra hotande konflikter och kunna gå in och påverka dem. FN måste stärkas legalt genom att vetorätten i säkerhetsrådet inskränks och genom att FN och FN-stadgan ska vara styrande för allt användande av militärt våld i internationella och nationella konflikter, praktiskt genom säkrande av tillgång till insatsstyrkor under FN:s

Fel! Okänt namn på

kommando. FN måste samtidigt bli en central aktör i kampen för de mänskliga rättigheterna och i bekämpandet av fattigdomen, som står i fokus för solidaritetsarbetet när nu den koloniala frigörelseprocessen i huvudsak är avslutad. För att kunna fylla dessa roller måste FN reformera sin inre organisation. FN ska stödja och aktivt upprätthålla dialog med globala folkrörelser. Det är också av vikt att olika FN-organ som arbetar med humanitär verksamhet i en konflikt har mandat att uppträda opartiskt och kan samtala med alla parter.

Det krävs ett effektivt och rättssäkert internationellt regelverk för att möta terrorism och organiserad brottslighet, som inte innebär brott mot mänskliga rättigheter eller kränkningar av den personliga integriteten. Internationella domstolen och Internationella brottmålsdomstolen måste ges bättre möjligheter och större resurser att verka. När enskilda staters rättsskipning inte fungerar, eller om de inte vill bestraffa krigsförbrytelser, brott mot mänskligheten eller folkmord är det viktigt att Internationella brottmålsdomstolen tar över. Detta ger en möjlighet att döma även de högsta politiska och militära ledarna och det avskräcker från nya brott. Det är viktigt att alla stater undertecknar och ratificerar konventionen om upprättande av Internationella brottmålsdomstolen så att den kan få så stor möjlighet att agera som möjligt.

Kampen mot diskriminering på grund av kön, etnicitet, sexuell läggning, funktionshinder och religion måste föras både nationellt och internationellt. Barns rättigheter och jämställdhet inom den internationella rätten ska stärkas. Mänskliga rättigheter i arbetslivet och genomförandet av ILO:s konventioner, framförallt rätten att organisera sig fackligt och kamp mot barn- och slavarbete måste uppmärksammas mer. Inom Europa finns Europadomstolen som har möjlighet att fälla enskilda stater för brott mot Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna. En liknande ordning borde gälla på global nivå där enskilda kan få sin sak prövad om de upplever att den enskilda staten bryter mot deras rättigheter. Vid många konflikter och folkrättsbrott diskuteras sanktioner som påtryckningsmedel. Sanktionsinstrumentet är dock trubbigt, oftast drabbas de redan mest utsatta och de ansvariga går fria. Därför måste det till vassare, riktade sanktioner.

Sedan terrorattentatet den 11 september 2001 har kampen mot terrorismen präglat den internationella agendan. Det öppna samhället, demokratin och tryggheten utmanas av den internationella terrorismen. Kampen mot terrorismen är en gemensam angelägenhet och kräver samarbete mellan stater och internationella organisationer, där FN har en central roll. För att vår kamp ska lyckas måste den bygga på respekt för de mänskliga rättigheterna och folkrätten. Vår gemensamma kamp mot terrorism skadas när den förs utan hänsyn till de värden den ska försvara. Kampen mot terrorismen får inte bli en ridå bakom vilken man begår grova övergrepp.

6 Säkerhetspolitik

6.1 Nya hot och en modern säkerhetspolitik

Förändringarna i vår omvärld under de senaste decennierna har varit omvälvande och i huvudsak positiva. Uppdelningen av Europa i öst och väst är borta. EU:s utvidgning har bidragit till att stimulera en snabb omställning där totalitära stater blivit demokratiska. Utvidgningen har bidragit till att öka säkerheten på vår kontinent.

Global säkerhet förutsätter ett starkt globalt regelverk. Många av de nya hoten mot vår säkerhet möts bäst inom FN:s ram. Det är viktigt för Sverige att FN fungerar väl. Medlemsländerna måste ge FN de förutsättningar som krävs för att klara de nya uppgifterna. Vi socialdemokrater vill att Sverige ska höja och skärpa sin profil i FN.

För Sverige har det kalla krigets slut inneburit att några av de allvarligaste hoten mot vår säkerhet försvunnit. Samtidigt har en ny osäkerhet vuxit fram. Globaliseringen förändrar den världsbild vi varit vana vid. Nya stormakter växer fram. Det militära invasionshotet mot vårt land har ersatts av en mer mångfacetterad hotbild.

Hoten mot Sverige och våra grannländer är svåra att förutsäga och de är gränslösa och komplexa. De kan ha sin grund i konflikter och tvister kring energi och råvaruförsörjning, vara ett resultat av miljöpåverkan och klimatförändringar, komma från naturkatastrofer och olyckor, härröra från organiserad brottslighet och terrorism eller ta formen av attacker mot känsliga tekniska och IT-relaterade system.

Det kan inte heller uteslutas att Sverige eller våra grannländer i framtiden kommer att utsättas för militära hot. Alla dessa hot kan uppstå plötsligt och beredskapen för att möta både gamla och nya typer av hot måste vara god.

Med Barack Obama som USA:s nye president öppnas en ny möjlighet att via det transatlantiska samarbetet finna multilaterala lösningar på globala problem. Omfattande handel, mänskliga och kulturella kontakter och en gemensam historia gör Europa och USA beroende av varandra. Ett starkt samarbete över Atlanten är alltid bättre för världen än misstro och isolationism. Både USA och Europa måste ta ett stort globalt ansvar.

FN-stadgan förpliktar alla stater att värna om internationell fred och säkerhet. För att leva upp här till krävs en aktiv utrikespolitik och ett aktivt arbete för de mänskliga fri- och rättigheterna både hemma och utomlands. Demokratiska och välmående grannländer är en förutsättning för fortsatt säkerhet i vårt närområde.

Vi vill att en modern svensk säkerhetspolitik ska innehålla följande element:

- ? Ett militärt alliansfritt Sverige
- ? Ett ökat samarbete i Norden
- ? En aktiv Östersjöpolitik
- ? Ett stärkt Europasamarbete
- ? Ett starkare Förenta nationerna

Fel! Okänt namn på

Den svenska militära alliansfriheten har tjänat och tjänar oss väl. Vi har genom åren kunnat visa att det går att kombinera ett aktivt ansvarstagande för både vår egen och andras säkerhet med att vara militärt alliansfria. Militär alliansfrihet betyder inte passivitet. Mot bakgrund av förändringarna i omvärlden har Sveriges säkerhetspolitiska linje flera gånger uppdaterats. Den beskrivning av svensk säkerhetspolitik som fyra partier under socialdemokratisk ledning kom överens om 2002, och som senare bekräftades av en bred enighet i Försvarsberedningen, är fortfarande giltig. Det är viktigt att vi inte svävar på målet om vårt lands säkerhetspolitiska grundhållning.

I den säkerhetspolitiska linjen står det bland annat: "Sverige är militärt alliansfritt. Denna säkerhetspolitiska linje, med möjlighet till neutralitet vid konflikter i vårt närområde, har tjänat oss väl."

Skälen till att vi slår vakt om den militära alliansfriheten är följande:

- ? Sverige är medlem av en politisk allians – EU – som har betydligt fler verktyg till sitt förfogande än Nato när det gäller att möta de nya hoten, till exempel genom handel, bistånd och diplomati. Det kallas ibland EU:s mjuka makt. EU:s solidaritetsklausul är mycket tydlig. Sverige kommer inte att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat EU-land och inte heller om ett nordiskt land skulle drabbas. Vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas.
- ? Sverige bör bibehålla sin handlingsfrihet. Som medlemsland i Nato vore det troligt att Sverige skulle utsättas för starka politiska påtryckningar. Vi har till exempel kunnat se hur USA krävde att Natos medlemsländer skulle delta militärt i Irak trots att Nato som organisation inte deltog.
- ? Vår militära alliansfrihet ger oss starkare möjlighet och trovärdighet att vara pådrivande i det globala nedrustningsarbetet. Kärnvapenanvändning är fortfarande en del av vissa Natoländers försvarsdoktriner.
- ? Vi bör själva förbehålla oss rätten att utforma storlek och inriktning på vårt försvar baserat på vår egen säkerhetspolitiska bedömning.
- ? Den militära alliansfriheten har ett starkt stöd hos det svenska folket, vilket ger vår säkerhetspolitiska hållning stark legitimitet.

Sveriges samarbete med Nato har blivit möjligt eftersom organisationen har förändrats sedan det kalla kriget. Nato är en central aktör för europeisk säkerhet samt för internationell krishantering. Sverige deltar i vissa FN-mandaterade fredsbevarande operationer som genomförs av Nato. FN ger ofta i uppdrag till Nato att utföra fredsoperationer eftersom organisationen har resurser att leda vissa komplicerade insatser. Vårt samarbete med Nato i FN-mandaterade fredsbevarande insatser är viktigt, men samtidigt är vi tydliga med att Sverige inte ska delta i militära operationer som enbart har sin grund i Natostadgans artikel fem om ömsesidiga försvarsgarantier. Sverige ska dock fortsätta det nära samarbete, i alla frågor utom bindande försvarsförpliktelser, som sedan flera år utvecklats. Internationella operationer blir alltmer krävande och komplexa och det behövs därför en långtgående standardisering och samövning.

Länge ville regeringen att Sverige skulle delta i en Natooperation, Operation Active Endeavour, som enbart grundades på ett beslut i Nato i enlighet

med artikel fem i Natostadgan, omedelbart efter terrorattentatet den 11 september. Vi socialdemokrater tog bestämt avstånd från denna glidning iväg från den etablerade svenska hållningen att det krävs FN-mandat för att sända svensk trupp utomlands i internationella operationer.

Vi säger som tidigare aviserat nej till ett svenskt deltagande i Natos snabbsatsstyrka NRF eftersom vi anser att Försvarsmakten redan har betydande åtaganden samtidigt som försvarsbudgeten är starkt ansträngd.

Inte i någon regeringsförklaring har den borgerliga regeringen beskrivit den svenska säkerhetspolitikens grundläggande hållning, vår vilja att vara militärt alliansfria. Svepande undanflykter och konstiga förklaringar efteråt kan inte dölja det faktum att regeringens två partier som vurmar för svenskt Natomedlemskap tar alla möjligheter de kan för att försvaga trovärdigheten i svensk säkerhetspolitik. Detta måste upphöra.

FN kan också ge andra regionala organisationer som exempelvis EU och AU, Afrikanska unionen, uppdraget att genomföra en fredsbevarande operation som AU-insatsen i Sudan och EU-insatsen i Kongo 2003. EU har utvecklat sin kompetens att leda alltmer komplexa operationer. Sverige har deltagit i praktiskt taget alla fredsfrämjande insatser som EU har gjort. Vi anser att det är positivt att också AU utvecklar sin beredskap att leda operationer på uppdrag av FN.

Sverige bör fortsätta det aktiva engagemanget och deltagandet i internationella insatser inom ramen för FN, EU, Nato och OSSE.

Ett trovärdigt försvar är ett viktigt säkerhetspolitiskt instrument. Det verkar avskräckande genom att visa för omvärlden att Sverige är berett att självt försvara sin nationella integritet och sitt självbestämmande. Därmed utgör det också en grund för en trovärdig militär alliansfrihet. Det svenska försvaret bidrar vidare till en säkrare värld genom insatser för fred och säkerhet i konflikttrubbade områden. Ett trovärdigt försvar måste ständigt förändras beroende på den aktuella säkerhetspolitiska situationen. Utformningen av och storleken på försvaret ska styras av de hot som kan bli aktuella mot Sverige.

Det nordiska samarbetet kring försvarsfrågor har ökat under de senaste åren. Ett ökat nordiskt samarbete är både viktigt och efterfrågat. De nordiska länderna har många gemensamma intressen och vår regions strategiska betydelse ökar. Det gäller samarbete kring bland annat materielinköp, underhåll, övervakning och deltagande i internationella operationer. Detta samarbete är positivt och ger Sverige möjlighet till ett mer kostnadseffektivt försvar.

Sedan 1990-talets början har antalet väpnade konflikter mellan stater minskat dramatiskt. Allvarligt är dock att den politiska avspänningen mellan öst och väst inte har lyckats bryta den internationella trenden av återigen ökade militära utgifter. Stater väljer att möta icke-militära hot med militära medel, varför världen behöver en ny kultur av nedrustning och avmilitarisering. Trots utvecklingen med avspänning mellan länder, tvingar konflikter inom stater många människor att leva med krigets fasor. Lidande skulle ofta ha kunnat förhindras, men omvärlden har reagerat först när krisen är ett faktum. Tydligast är det vid systematiskt förtryck av etniska och religiösa grupper inom en stat som efter många år leder till en regional väpnad konflikt och etnisk rensning.

Fel! Okänt namn på

Många av dagens hot och kriser har sina rötter i en ojämlig fördelning av resurser, avsaknad av demokrati eller brist på respekt för mänskliga rättigheter. Extrem fattigdom är ett direkt hot mot miljoner människor, men utgör också grund för väpnade konflikter. Alla länder och människor måste ges möjlighet till utveckling, endast så är en säkrare värld möjlig. Ekonomisk och social utveckling är en förutsättning för fred. Likaså gäller det omvända, fred och mänsklig säkerhet är förutsättning för utveckling. Så länge miljontals människor lever under hotet av väpnade konflikter, eller på flykt undan kriser, går all kraft åt till att överleva och skydda sig och sin familj. För den enskilda människan och samhället blir det en ond cirkel av konflikter, osäkerhet och fattigdom.

I den rika delen av världen ser vi att våld, vapen och sårbarheter till stor del ändrat karaktär. Andra vapen än militära kan användas för att slå ut viktiga samhällsfunktioner, skapa instabilitet och orolighet och skada tilltron till vår samhällsmodell. Det är inte bara stater utan i allt högre utsträckning grupper och enskilda som står för dessa hot. Genom att skada elförsörjning, telekommunikationer och IT-system inom till exempel sjukvård, kreditväsende och liknande kan vår självbestämmanderätt hotas. Den snabba teknikutvecklingen har fört med sig att vårt dagliga beroende av högteknologiska system utgör den främsta säkerhetspolitiska utmaningen. Staters maktmonopol är brutet och människors säkerhet kan i dag hotas genom angrepp i syfte att skada värden och funktioner, hot som är gränsöverskridande och kan drabba utan förvarning. Sveriges försvarspolitik utgår av tradition från att med militära medel slå tillbaka ett väpnat angrepp från annan stat. Försvarsförmåga i en ny tid är betydligt mer än så. Vår försvarspolitik måste bygga på insikten om nationens sårbarhet och den nya tidens aktörer och medel.

Sverige och övriga i världssamfundet har ett gemensamt ansvar att möta både militära hot och andra utmaningar mot demokrati och trygghet. För att se hot och lösningar i ett sammanhang måste vi utgå ifrån ett bredare säkerhetsbegrepp och arbeta mer förebyggande, men samtidigt kunna agera snabbare och mer kraftfullt när en konflikt inte kunnat förhindras.

Utgångspunkten ska vara att skydda människor och mänskliga värden, inte endast stater och deras gränser. Socialdemokraterna har drivit fram en svensk politik för förebyggande insatser, där det finns konkreta förslag om medling, politisk påtryckning, polisiär övervakning och insatser för att stärka rättsstaten, men även snabba och kraftfulla militära insatser. Sverige ska satsa mer på att sprida och genomföra den strategi för förebyggande arbete som finns. När en konflikt väl uppstått krävs det snabba insatser för att hantera den uppkomna krisen. Avgörande är att kunna gripa in tidigt för att förhindra att en konflikt sprids eller förvärras, vi har sett för många exempel där en konflikt leder till massmord eller etnisk rensning. Här behövs en förstärkning internationellt både av resurserna, kunskap och av förmågan att snabbt kunna hantera akuta kriser.

För en varaktig fred i ett konflikthärjat samhälle krävs ett långsiktigt återuppbyggnadsarbete med en kombination av civila och militära medel. I länder med långvariga konflikter där unga män i långa tider bara känt till livet som

soldat eller gerillakrigare, måste det satsas på utbildning och program för att dessa ska kunna komma tillbaka till ett fungerande liv.

6.2 Kvinnor i konflikter

I arbetet med mänsklig säkerhet saknas oftast det genusperspektiv som behövs för att se skillnader i mäns och kvinnors säkerhetsbehov. Oftast är det kvinnors situation som osynliggjorts. Kvinnor och barn är de som drabbas hårdast i en konflikt. Systematiska våldtäkter och massvåldtäkter används som ett vapen i konflikter och det drabbar naturligtvis den utsatta individen oerhört hårt men också hela samhället. Betydande resurser måste satsas på de behov som kvinnor och flickor har av skydd och stöd under och efter en konflikt. Samtidigt är det viktigt att understryka kvinnors avgörande uppgifter och roll i fredsprocesser, som beskrivs i FN:s säkerhetsråds resolution 1325 och resolution 1820 om sexuellt våld i konflikter.

Sexuellt våld är en av de allvarligaste formerna av våld mot kvinnor, där våldtäkt utgör den grövsta formen. Våldtäkt är, vare sig det sker i tider av fred eller under väpnad konflikt, en kränkning av en kvinnas identitet och mänskliga rättigheter. I väpnade konflikter har våld mot kvinnor nått epidemiska proportioner. Massvåldtäkter används ofta systematiskt som ett vapen. Vi anser att det omfattande sexuella våldet mot kvinnor och barn i väpnade konflikter måste bekämpas än mer målmedvetet. Våldtäkter används i ökande grad som vapen för att kränka och stigmatisera kvinnorna. De grova övergreppen innebär ett enormt lidande för de drabbade men är också ett hot mot fred och säkerhet. Våldet mot kvinnor fördjupar konflikter och försvårar möjligheterna till försoning. Kvinnor och barn i krigshärjade områden i världen utsätts dagligen för omfattande våld. De är inte enbart offer i skuggan av krig utan måltavlor där sexuellt våld är en del av krigsföringen. Arbetet med FN:s säkerhetsråds resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet är centralt i detta sammanhang. Kvinnors rättigheter och perspektiv måste få bättre genomslag i arbetet för fred och säkerhet. Ett ökat kvinnligt deltagande i konfliktförebyggande och krishantering före, under och efter en konflikt är en förutsättning för hållbar fred och utveckling. Alla länder ska upprätta nationella handlingsplaner för genomförandet av resolution 1325. Denna linje ska partiet driva särskilt aktivt i EU, där bara ett tiotal av unionens 27 medlemsländer har antagit nationella handlingsplaner för genomförandet av resolutionen.

FN:s säkerhetsråd antog enhälligt resolution 1820 om sexuellt våld mot civila i konflikter från 2008. Resolutionen fördömer våldtäkt och andra former av sexualiserat våld i konfliktsituationer och stadgar vidare att våldtäkt kan utgöra krigsbrott, brott mot mänskligheten och en konstituerande handling för folkmord. Vi välkomnar och stödjer denna viktiga resolution och kommer att fortsätta att arbeta för att den antas av alla FN:s medlemsländer.

Det är viktigt att Sverige agerar både nationellt och internationellt för att förbättra arbetet med FN:s resolutioner 1325 och 1820. Regeringen har vid flera tillfällen underlåtit att ta upp till exempel resolution 1325 i sina proposit-

Fel! Okänt namn på

ioner om internationella insatser, vilket vi tycker är allvarligt och vi kräver att regeringen lägger större vikt vid dessa frågor.

6.3 EU:s krishantering

EU behöver mer av gemensamt uppträdande i viktiga utrikespolitiska situationer för att kunna påverka stormakternas agerande. Vi måste öka EU:s förmåga i det globala samarbetet så att unionen ska kunna vara en progressiv och säkerhetsskapande kraft, inte minst i Förenta nationerna.

EU:s snabbinsatsstyrkor där Sverige bidragit genom den nordiska snabbinsatsstyrkan, NBG, har skapats för att avhjälpa kriser och humanitära nödlägen. Det finns dock anledning att se över hur användbar och kostnadseffektiv denna modell är. EU:s snabbinsatsstyrkor har hittills aldrig används.

Vi vill understryka att EU till skillnad från Nato inte är en militärallians. EU ska inte heller i framtiden skapa en europeisk armé. Vi vill att EU stärker sin förmåga till att, med medlemsstaternas resurser, bidra till att bevara fred, förebygga konflikter och stärka internationell säkerhet genom civila och militära insatser.

EU kan främja fred och agera konfliktförebyggande genom den gemensamma utrikes-, handels- och biståndspolitiken samt genom olika bilaterala avtal. Också för de länder som inte är aktuella för medlemskap kan utbytet med EU vara av stor betydelse. Vi vill främja gemensam säkerhet och efterlevnad av mänskliga rättigheter. Om det förebyggande arbetet misslyckas måste vi vara beredda att även agera för att hindra eller begränsa en krissituation eller konflikt. EU:s medlemsländer bidrar till gemensamma insatsstyrkor för att skapa fred vid kriser i världen. De ska stärkas med civila delar för att tidigt kunna stärka ett samhälles civila grundfunktioner efter en konflikts eller katastrofs akuta fas.

Det har under många år varit en hörnsten i socialdemokratisk utrikespolitik att FN:s säkerhetsråd har ett huvudansvar för internationell fred och säkerhet. EU har utvecklats till en stor global aktör och bör samarbeta och stödja FN. Om det förebyggande arbetet misslyckas måste vi vara beredda att även agera för att hindra eller begränsa en krissituation eller konflikt. EU:s medlemsländer bidrar till gemensamma insatsstyrkor för att skapa fred vid kriser i världen. De ska stärkas med civila delar för att tidigt kunna stärka ett samhälles civila grundfunktioner efter en konflikts eller katastrofs akuta fas.

Att stärka EU:s kris- och konflikthanteringsförmåga också utanför EU:s gränser, samt att den ställs till FN:s förfogande, är en utveckling vi socialdemokrater aktivt har drivit på. Ett av de första exemplen på när EU kunde axla ett sådant ansvar var under våren 2003 då en EU-styrka, ledd av Frankrike och med svenskt deltagande, kunde bidra till att upprätthålla en skör fredsprocess i Kongo, ett land hårt drabbat av krig, våld och fattigdom. Dåvarande utrikesminister Anna Lindh sade i sitt tal i Almedalen i juli 2003: ”För första gången den här våren har EU blivit så starkt i den gemensamma utrikespolitiken att när FN bad EU ställa upp så kunde EU skicka trupper till Kongo för

att bevara freden i Kongo. Och det är också ett viktigt exempel på vad EU kan betyda utanför Europas gränser.”

7 En offensiv nedrustningspolitik

En politik för fred och mänsklig säkerhet utgår från våra värderingar om frihet, jämlikhet och solidaritet. Rättvisa, såväl mellan människor som mellan länder och regioner, är vårt medel, men också vårt mål. I en värld som upp- rustar alltmer behövs aktiva röster för nedrustning. Sverige har en lång och stolt tradition att förvalta.

Det är sorgligt att se hur utrikesministerns svala engagemang för nedrustningsfrågorna tillåts sätta sin prägel på den borgerliga regeringens utrikespolitik. Man förlösar ett värdefullt arv. Detta blir särskilt tydligt sett mot den internationella arenan där en ny progressiv president i USA gjort klar skillnad. I september ledde USA:s president själv ett möte om nedrustning i FN:s säkerhetsråd. USA och Ryssland sitter i nedrustningsförhandlingar. Det är mycket glädjande och det gäller att Sverige både som enskild aktör och som ordförande i EU utnyttjar detta tillfälle att bidra till konkreta resultat för nedrustning och icke-spridning.

Den socialdemokratiska regeringen var aktiv i nedrustningsarbetet. Den sjösatte olika partnerskap med andra länder och tillsatte bland annat Blixkommissionen för att ta fram nya initiativ och idéer. Regeringen borde tydligt visa sin vilja att ställa sig bakom den nedrustningstradition som så länge varit en hörnsten i svensk utrikespolitik. Det är alarmerande att världens militärutgifter återigen ökar och har stigit med 45 procent sedan 1999 enligt Sipri. Det internationella nedrustningsarbetet måste ta ny fart. Mer måste göras. Kärnvapenhotet är långt ifrån avvärvat. Tvärtom har det ökat. Därför lade vi socialdemokrater fram ett tolvpunktsprogram för nedrustning under riksdagens utrikespolitiska debatt i februari 2008.

7.1 Massförstörelsevapen

Målet är en fullständig avveckling av massförstörelsevapen, såväl biologiska och kemiska som nukleära. Att förhindra spridning är en viktig del av nedrustningsarbetet. För att nå detta måste kärnvapenmakterna omedelbart minska innehavet. De samlade kärnvapenstyrkorna i världen, främst USA:s och Rysslands, skulle kunna förstöra allt liv på jordklotet flera gånger om. Enligt Blixkommissionen uppgår världens samlade aktiva och utplacerade kärnstridspetsar till omkring 12 000. Det ligger i mänsklighetens och världssamfundets intresse för överlevnad och gemensam säkerhet att alla kärnvapen elimineras.

Den fortgående kärnvapenmoderniseringen innebär ett ohyggligt slöseri med resurser. Flera kärnvapenmakter vägrar i dag att gå med på verklig nedrustning och moderniserar istället sina kärnvapenarsenaler. Till detta kommer

Fel! Okänt namn på

att ett antal länder som inte tidigare var kärnvapenmakter nu skaffat sig kärnvapen och att risken för ytterligare spridning även i fortsättningen är stor. Det finns också risk att kärnvapen sprids till icke-statliga aktörer exempelvis terroristgrupper. För att lyckas med nedrustningsarbetet krävs mycket tuffare kontrollregimer. Vi vill se ett starkare IAEA med starkare kontrollmöjligheter.

Icke-spridningsavtalet (NPT) innehåller tre komponenter. Kärnvapenstaterna förbinder sig att inte överlåta kärnvapen eller kunskap om kärnvapen och kärnvapentechnologi till andra stater. Samtidigt lovar övriga stater att inte skaffa kärnvapen. I avtalet förbinder sig de länder som har kärnvapen också att arbeta för en fullständig kärnvapenedrustning. NPT är satt under stor press. Det står klart att världen är i stort behov av nya initiativ i nedrustnings- och kontrollarbetet, samtidigt som det för oss socialdemokrater är viktigt att NPT stärks och att de utfästelser som är gjorda i avtalet införlivas.

Den oberoende internationella kommissionen om massförstörelsevapen med Hans Blix som ordförande presenterade i juni 2006 sin rapport med en rad konkreta förslag om hur världen ska kunna befrias från kärnvapen, biologiska och kemiska vapen. Rapporten analyserar ingående de hot som världen lever under idag, främst 27 000 kärnvapen och ansträngningar av enskilda stater och kanske terroristgrupper att utveckla eller komma över olika slag av massförstörelsevapen.

Blixkommissionens rapport, en gediget utarbetad skrift som fortfarande äger aktualitet, lades fram vid en tidpunkt då det globala samarbetet för nedrustning gått i stå. Den sextionde sessionen av FN:s generalförsamling lyckades inte få medlemsländerna att acceptera några åtaganden på nedrustningsområdet.

Idag finns en strimma av hopp. För första gången på länge finns ett stigande internationellt intresse för nedrustning och vi ser positiva signaler från både USA och Ryssland.

Nedrustningskonferensen i Genève lyckades i maj 2009 efter tolv års död-läge i förhandlingarna enas om ett arbetsprogram, vilket hade varit ett viktigt steg framåt i kampen för nedrustning. Tyvärr blockerade sedan Pakistan vidare arbete med detta program och man tvingades tyvärr avsluta 2009 års förhandlingar utan resultat. Det är viktigt att man inför 2010 års förhandlingar lyckas anta ett arbetsprogram som gör att man kan inleda förhandlingar om FMCT (avtal om förbud av produktion av klyvbart material för vapenändamål).

Slutsatsen av detta faktum bör vara att det är nödvändigt att pröva nya vägar för att få fart på de globala nedrustningssamtalen. Blixkommissionen kan genom sin sammansättning sägas utgöra ett gott tvärsnitt av hur världens främsta nedrustningsexperter ser på läget. Genom att välja ut några av dess sextio förslag och driva dem i internationella fora skulle den svenska regeringen kunna lämna ett viktigt bidrag till att hantera en av vår världs ödesfrågor.

7.2 Konventionella vapen

Arbetet för att minska antalet lätta vapen – vår tids verkliga massförstörelsevapen – måste fortsätta med än större kraft. Dessa vapen, såsom pistoler och k-pistar, står för cirka 90 procent av alla dödsoffer i väpnade konflikter och skördar mer än en halv miljon liv varje år. Små och lätta vapen är de vanligast använda vapnen i världens konflikter. De är billiga, hållbara och lätta att transportera och smugla. Under sin livstid hinner ett vapen användas i många olika konflikter och av många olika aktörer, i många fall av barn. Det finns över 300 000 barnsoldater och dessa utrustas ofta med lätta vapen. Att stoppa spridningen av lätta vapen är en angelägenhet för alla samhällen. Det är ingen rättighet att äga vapen.

Det internationella arbetet för att begränsa mängden och spridningen av lätta vapen är främst inriktat på genomförandet av det handlingsprogram som antogs vid FN:s konferens om illegal handel med små och lätta vapen (SALW) 2001. Ett instrument om märkning och spårning av små och lätta vapen framförhandlades i juni 2005 och antogs i en resolution av FN:s generalförsamling hösten 2005. Sverige måste fortsatt vara en drivande del i detta viktiga arbete och bör utveckla en nationell handlingsplan kring lätta vapen som tydliggör svenska strävanden inom området och som möjliggör uppföljning och utvärdering av svenska positioner och åtgärder. Det är viktigt att Sverige verkar för att EU:s SALW-strategi konkretiseras och implementeras. Vad gäller SALW-frågorna finns en rad förslag som Sverige och EU bör föra vidare. Några gäller hur handeln med SALW via flygbolag kan registreras och begränsas, andra gäller system för slutanvändarintyg. Alla förslag som kan begränsa användningen av SALW bör undersökas och utnyttjas.

Den 7 december 2006 fattades ett historiskt beslut i FN:s generalförsamling. 153 länder röstade ja till förslaget om att bilda en kommission som ska utreda möjligheterna till ett internationellt avtal som begränsar och kontrollerar handeln med konventionella vapen, ett så kallat Arms Trade Treaty. Genom ett globalt vapenhandelsfördrag skulle alla länder följa samma minimiregler för vapenförsäljning, vilket skulle försvåra för oseriösa aktörer att hitta ett land som vill sälja till dem. Sverige bör aktivt driva på för att Arms Trade Treaty ska bli ett effektivt internationellt avtal för vapenhandel. Syftet med avtalet är att få ett globalt bindande avtal avseende import, export och transfer av konventionella vapen. EU är enigt i sin positiva ståndpunkt och det är avgörande att Sverige under sitt ordförandeskap prioriterar frågan högt för att föra den ytterligare framåt.

Ottawakonventionen mot personminor trädde i kraft 1999 och har för närvarande runt 150 parter. Konventionens huvudsyfte är ett absolut förbud mot användning, utveckling, tillverkning, anskaffning, överföring och lagerhållning av truppminor. Det är viktigt att fler länder ansluter sig till konventionen, och Sverige bör därför verka för en global uppslutning bakom Ottawakonventionen. Konventionens andra huvudsyfte är att ett antal åtgärder vidtas för att handskas med konsekvenserna av tidigare användning av truppminor. Det handlar bland annat om rövning av minfält, stöd till minoffer och hjälp med

Fel! Okänt namn på

förstöring av lagrade truppminor. Sverige måste fortsatt ge stöd till sådana insatser.

7.3 Klustervapen

Klustervapen utgör ett stort humanitärt problem dels för att de sprider ut substridsdelar över ett så stort område att det i praktiken har visat sig mer eller mindre omöjligt att undvika civila offer, dels för att de efterlämnar oexploderade substridsdelar som i krigets spår skadar och dödar civilbefolkningen. 98 procent av de människor som dött av klustervapen beräknas ha varit civila.

I Libanonkriget 2006 användes klustervapen i stor skala, och civila offer skördades långt efter krigets slut, i Georgienkonflikten 2008 har det också förekommit rapporter om användning av klustervapen. Vi socialdemokrater anser att denna vapentyp inte bör användas i några konflikter och att de inte hör hemma i något lands arsenal, inte heller i Sveriges.

Den 23 februari 2007 avslutades en internationell regeringskonferens i Oslo om klustervapen. Slutdeklarationen från mötet, som 46 länder inklusive Sverige ställde sig bakom, slår fast att ett internationellt avtal som ”förbjuder användning, produktion, överföring och lagring av klustervapen som orsakar oacceptabel skada på civilpersoner”.

I maj 2007 beslutade riksdagen att Sverige ska fortsätta ”att vara pådrivande för att få till stånd ett internationellt förbud rörande klustervapen i enlighet med Oslodeklarationen”. Oslokonferensen innebar startskottet för en historisk process mot ett internationellt långtgående förbud av klustervapen. Trots detta har den borgerliga regeringen inte drivit på i detta arbete utan snarare arbetat för att få igenom undantag.

Det pågår också ett förhandlingsarbete inom FN, den s.k. CCW-processen, som också omfattar klustervapen. Sverige ska självklart ge fullt stöd också till detta arbete.

Sveriges position i klustervapenfrågan är synnerligen viktig. Sverige har ett stort anseende internationellt inom humanitära frågor och när det gäller nedrustning. Sveriges bidrag i dessa sammanhang kan därför på ett konstruktivt sätt föra processen vidare med målet om ett långtgående internationellt avtal med ett brett stöd. Omvänt riskerar Sverige att underminera processen genom att inte medverka eller genom att argumentera för en reglering av vissa typer av vapen, snarare än ett långtgående förbud.

Avtalstexten som förhandlades fram genom Osloprocessen är långtgående vad gäller användning, lagring, produktion och överföring av klustervapen. Under hösten 2008 kom så det sena men efterlängtdade beskedet att Sverige skulle skriva under avtalet i Oslo i december. Detta var förstås glädjande, men med tanke på hur frågan har hanterats tidigare så kvarstår en hel del frågetecken runt regeringens engagemang i frågan. Vi vill att regeringen skyndsamt ratificerar avtalet och sätter igång utvecklingen av den svenska BK90. Enligt konventionen har länder hela åtta år på sig att ratificera avtalet och sedan ytterligare åtta år på sig att skrota sitt egna innehav av klustervapen. Vi

vill inte att man drar ut på dessa processer, utan att såväl ratificeringen som avvecklingen inleds snarast möjligt.

7.4 Krigsmateriel

Vi socialdemokrater ser flera brister i den nuvarande krigsmaterielexportlagstiftningen. Den tidigare socialdemokratiska regeringen påbörjade ett arbete kring en ny lagstiftning. Vi anser fortfarande att det är angeläget att regeringen kommer till riksdagen med ett lagförslag som ligger i fas med utvecklingen på området och som är koherent i enlighet med politiken för global utveckling (PGU).

Hur en ny krigsmaterielexportlagstiftning bör se ut vill vi socialdemokrater återkomma till då regeringen i en konkret proposition redovisar ett samlat förslag. Några vägledande principer för oss är dock att all handel med vapen och krigsmateriel ska kontrolleras genom strikta regler.

Sverige ska vara en föregångare genom sin lagstiftning om svensk export och import av vapen och krigsmateriel. Icke-demokratier och länder som bryter mot de mänskliga rättigheterna kan inte ges samma legitimitet att få köpa vapen. Vid export ska hänsyn tas till risken för krig och om staten begår brott mot mänskliga rättigheter. Regler för import av krigsmateriel bör utarbetas i enlighet med samma principer som gäller för export av samma slags produkter.

Det är positivt om uppgifterna mellan tillverkning av försvarsmateriel och export renodlas för att undvika intressekonflikter mellan Försvarsmaktens behov och försäljning. Men vi vill inte skapa en ny separat exportmyndighet utan anser att den bör skapas inom ramen för FMV då det förenklar för personal som måste utföra arbetsuppgifter inom båda myndigheterna.

Den totala vapenexporten från Sverige och EU måste minska. Det kan Sverige arbeta för genom en svensk restriktiv krigsmaterielexportpolitik, men också genom EU. EU:s uppförandekod har nu blivit en gemensam ståndpunkt om krigsmaterielexport och viktigt är att principen om varje lands rätt att ha en mer restriktiv politik ligger fast.

7.5 Socialdemokraternas tolvpunktsprogram för nedrustning: En svensk offensiv mot massförstörelsevapen och för nedrustning

Detta program presenterades i februari 2008. Sedan dess har såväl positiva som negativa steg tagits. Till framgångarna för nedrustningsarbetet hör inte minst det hoppfullare läget mellan USA och Ryssland och den omsvängning av amerikansk politik som Obamas Pragtal gav uttryck för.

Sverige har dock fortsatt hålla en låg profil och agerade exempelvis inte i Nuclear Suppliers Group när det gällde att godkänna överenskommelsen mellan USA och Indien, något som riskerar att försvaga NPT. Den borgerliga regeringen var också mycket tveksam till att skriva under Osloprocessens

Fel! Okänt namn på

avtal om förbud mot klusterbomber, även om man – glädjande nog – till slut gjorde så.

Här följer ett uppdaterat tolvpunktsprogram:

1. *Massiva påtryckningar i alla relevanta internationella forum för att få de erkända kärnvapenstaterna att nedrusta sina arsenaler.* NPT-avtalet föreskriver att inga andra än de fem erkända får anskaffa kärnvapen under förutsättning att de fem avrustar sina arsenaler. Så länge de fem inte genomför en medveten och planerad nedrustning av sina arsenaler kommer heller inte andra länder att respektera NPT-avtalet. Det är mycket positivt att de två största kärnvapenmakterna nu påbörjat nedrustningsförhandlingar.

2. *Internationellt förbud mot klusterbomber.* Carl Bildt har länge bagatellerat Osloprocessen trots att den samlade över 100 länder i arbetet för ett internationellt förbud mot klustervapen. Regeringen bör nu gå vidare, Sverige ska ratificera avtalet. Sverige ska också ge fullt stöd till arbetet inom CCW.

3. *Små och lätta vapen.* Sverige bör intensifiera sina ansträngningar i arbetet för att minska antalet små och lätta vapen, ett exempel är att utveckla en nationell handlingsplan.

4. *Förnyad kraft till arbetet i Ny Agenda-koalitionen.* Arbetet i Ny Agenda-koalitionen, NAC, har haft goda resultat, inte minst under översynskonferensen av NPT 2000 då man fick till stånd en 13-punkters handlingsplan. Efter många år har dock tempot i NAC-samarbetet stannat av och det är ett problem att Egypten, medlem i NAC, inte har ratificerat provstoppsavtalet. Sverige bör dels aktivera NAC-samarbetet, dels öka samarbetet med andra länder som Tyskland, Japan och Australien.

5. *Öka trycket inför kommande NPT-översynskonferens.* År 2010 sker nästa översynskonferens inom ramen för NPT-avtalet och förberedelserna för den har redan börjat. Det innebär ett tillfälle för Sverige att öka sin aktivitetsnivå.

6. *Öka opinionstrycket och sätt Sverige på kartan.* Carl Bildt bör bjuda in internationellt erkända nedrustningsexperter till ett arbete om hur vi i konkret handling kan nå målet om en kärnvapenfri värld.

7. *Hindra att höganrikat uran kommer i fel händer.* En stor mängd gamla sovjetiska kärnvapen och höganrikat uran befinner sig fortfarande utanför tillräcklig kontroll. Därför måste arbetet med att förhindra att höganrikat uran kommer på villovägar förstärkas.

8. *Värna kompetensen på Sipri.* Regeringen har under mandatperioden gång på gång skurit ned anslagen till Sipri, Stockholms fredsforskningsinstitut. Socialdemokraterna vill istället värna en viktig verksamhet på detta institut som är väl känt och aktat i världen för sin forskning och kompetens i nedrustnings- och fredsfrågor.

9. *Erbjud värdskap för NPT-sekretariat.* Sverige bör erbjuda sig att vara värd för och bekosta ett sekretariat för icke-spridningsfördraget NPT, enligt Blixkommissionens rekommendation nr 4.

10. *Agera för att kärnvapen inte placeras på utländskt territorium.* Sverige bör i alla relevanta forum driva att alla kärnvapenmakter åtar sig att inte pla-

cera ut någon form av kärnvapen på utländskt territorium i enlighet med rekommendation nr 22.

11. Verka för att bryta dödläget i nedrustningskonferensen i Genève. Sverige bör driva att EU ska verka för att nedrustningskonferensen i Genève kan fatta beslut om sin dagordning med två tredjedelsmajoritet i enlighet med rekommendation nr 58. I maj 2009 såg 12 års dödläge för förhandlingarna ut att ha brutits men tyvärr är de fortfarande låsta. Det är viktigt att nedrustningskonferensen kan återuppta sitt arbete och inleda förhandlingar om FMCT.

12. Anta handlingsprogram för nedrustning. Regeringen bör anta ett övergripande handlingsprogram för nedrustning som ska syfta till att ett toppmöte om nedrustning i enlighet med rekommendation nr 59 äger rum inom FN:s ram inom en treårsperiod.

8 Närområdet: Nordiskt samarbete, Östersjön och Barents

8.1 Det nordiska samarbetet

Närområdet och de nordiska grannländerna har en stark folklig förankring och en självklar ställning för Sverige. I Norden finns också ett flertal av Sveriges viktigaste handels- och samarbetspartners.

Det nordiska samarbetet utgår från ett gemensamt kulturarv och en språklig gemenskap och vilar på gemensamma värderingar ifråga om demokrati, rättvisa och rättsstat. Samarbetet mellan de nordiska länderna spänner över alla samhällsområden, och på många sätt är det nordiska samarbetet unikt vid en internationell jämförelse. Samarbete och öppenhet har gjort Norden till en välfärdsregion av världsklass.

Framgångarna är dock inte tillräckliga för att möta dagens och framförallt morgondagens globala utmaningar, varför ett än mera utvecklat och förstärkt samarbete behövs. Utmaningarna växer i spåren efter finanskrisen vi befinner oss i. Särskilt de baltiska staterna är hårt drabbade.

Genom att samtliga nordiska länder deltar i den europeiska marknaden har det nordiska samarbetet stärkts. Sveriges, Finlands och Danmarks medlemskap i EU och Norges och Islands tillhörighet till det europeiska ekonomiska samarbetsområdet påverkar det nordiska samarbetet positivt. Islands ansökan om EU-medlemskap påverkar samarbetet ytterligare i positiv riktning, och de baltiska staternas inträde i EU har dessutom skapat ytterligare dynamik i de nordiska ländernas samarbete med närområdet. I det nordiska samarbetet deltar även de självstyrande områdena Åland, Grönland och Färöarna.

Fel! Okänt namn

8.2 Samarbete i norra Europa

Politiken för den nordliga dimensionen utvecklas mot en gemensam politik för Ryssland, Norge och Island. Det handlar om nära samarbete i regionen mellan olika aktörer. Tanken är att förbättra samarbetet mellan EU och regionala aktörer, i syfte att utveckla en effektiv arbetsfördelning som bygger på respektive aktörs specifika kompetens, erfarenheter och geografiska arbetsområden. Samarbetet på regional och lokal nivå bedöms som mycket viktigt i likhet med samverkan med näringslivet och frivilliga organisationer.

I Barents- och Arktisregionerna finns förutsättningar att få till stånd ett konstruktivt samarbete med Ryssland i frågor som rör energi, klimat, gränsöverskridande brottslighet och kommunikationer. Vi vill utveckla ett förtroendeskapande samarbete i norra Europa.

Sverige deltar på regeringssidan i samarbete inom ramen för Arktiska rådet, Barentsrådet och Nordiska ministerrådet samt i arbetet med EU:s nordliga dimension. År 2011–2013 kommer Sverige att vara ordförande för Arktiska rådet och för Barentsrådet 2009–2011.

Det är av vikt att även Sverige utarbetar en egen strategi, handlingsplan, för arbetet inom den nordliga dimensionen inom prioriterade områden:

- ? ekonomi/infrastruktur
- ? utbildning/mänskliga resurser
- ? miljöfrågor
- ? gränsöverskridande samarbete
- ? rättsliga frågor.

Arktis är i blickpunkt i världen idag. Klimatförändringen leder till ökat intresse för exploatering av resurser som olja, gas och mineraler. Flera länder vill utöka sina territorier och områdets säkerhetspolitiska betydelse ökar.

Enligt de flesta forskare är Arktis en av de delar på jorden där klimatförändringar redan är mycket märkbara. Det är förändringar, som får direkta effekter för befolkningen i Arktis, samtidigt som de ger följdverkningar på hela det globala klimatsystemet.

Det behövs ett djupt och omfattande svenskt engagemang även i Arktis. Vi har mycket att vinna på det, som ett nordligt land med 2/3 av vårt land norr om 60:e breddgraden. Vi har också mycket att bidra med, som en nation med gamla och starka traditioner inom polarforskning och en hög profil i internationell samverkan om frågor som gäller miljö, naturresurser, minoriteter och rättigheter.

Det gäller även från svensk sida att främja den arktiska regionen och utveckla forskningen i Arktis. Ett område inom polarforskningen där Sverige bör flytta fram sina positioner är att utveckla observationssystem och arbeta för genomförande av den pågående SAON-processen inom Arktiska rådet och att tillgängligheten till data säkras.

University of Arctic omfattar idag ett samarbete mellan 50 medlemsorganisationer, universitet och högskolor. För den svenska delen står Luleå universitet, Umeå universitet och Mittuniversitet. Samarbetet förbättrar möjligheterna för den arktiska regionen att ta del av högre utbildning och förstärker

speciellt forskningen som rör klimatfrågor. Sverige bör delta fullt ut i verksamheten.

Polaråret 1957–1958 gav upphov till Antarktisktraktaten. Det är viktigt att Sverige nu initierar en genomgång av existerande rättsordningar som berör Arktis för fortsatt diskussion om att stärka eller utöka dem där så behövs.

En viktig fråga för det nordiska samarbetet har alltid varit främjandet av integration mellan de nordiska länderna och att underlätta för medborgarna att röra sig över landgränserna. Under Sveriges ordförandeskap i det nordiska regeringssamarbetet 2003 lyftes särskilt frågorna om avveckling av hinder för personers rörlighet över de nordiska gränserna fram.

Gränshindersarbetet spänner över ett flertal politikområden. Avvecklingen av gränshinder bidrar även till att Sverige och Norden som region kan verka mer framgångsrikt internationellt.

Även om integrationen mellan länderna och de olika regionerna i Norden har kommit långt återstår ändock problem. De nordiska ländernas regelverk skiljer sig fortfarande åt, vilket medför problem för människor, organisationer och företag.

När det gäller Öresundsförbindelsen har den väsentligt förbättrat möjligheterna till integration i Öresundsregionen. Integrationen bidrar till att stärka tillväxten, och arbetet med att undanröja hinder är ett måste för att regionens fulla potential ska kunna utnyttjas. Det är därför viktigt att skillnaderna i bland annat ländernas regelverk och skattesystem minskas för att därigenom så långt möjligt eliminera problemen för dem som rör sig över gränserna.

Vi socialdemokrater anser det naturligt och viktigt att öka integrationsinsatserna ytterligare.

8.3 Nordiska rådet

Möjligheten för nationella parlamentariker att delta i internationella processer och sammanhang är en demokratifråga. De folkvalda nationella parlamentarikerna utgör en viktig länk mellan olika beslutsfattande nivåer i en globaliserad värld. Det politiska uppdraget innebär bland mycket annat opinionsbildning samt informations- och kunskapsspridning. Parlamentariker är också den länk som för medborgarnas synpunkter och idéer vidare på såväl lokal och regional nivå som i nationella och internationella sammanhang. Även när det gäller genomförande och uppföljning av redan beslutade åtgärder och åtaganden har nationella parlament och parlamentariker av hävd en viktig uppgift. Genom ett deltagande av direktvalda parlamentariker stärks legitimiteten i hela implementeringsprocessen.

För det nordiska samarbetet fyller Nordiska rådet en viktig funktion inte minst när det gäller att driva på och kontrollera de nordiska regeringarnas samarbete. En styrka för de nordiska länderna är också att många ledamöter i de nationella parlamenten engagerar sig i det nordiska samarbetet.

Vi socialdemokrater anser det nödvändigt att ytterligare stärka det inomnordiska samarbetet samt byggandet av nätverk, som i sin tur kan öka det nordiska inflytandet i EU och i andra samarbetsorgan.

Fel! Okänt namn

8.4 Närområdet

Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet har ett nära samarbete med flera internationella, nationella och regionala organisationer utanför Norden och då främst Arktiska rådet, Barentsrådet och Östersjöstaternas råd. Det övergripande målet för det nordiska samarbetet med närområdet är att bidra till en säker och stabil utveckling i området. Att stärka demokratin och öka värdemenskapen i den nordliga delen av Europa samt att medverka till en utveckling av marknadsekonomin i området är andra prioriterade frågor.

De nätverk som innefattar nordvästra Ryssland har under senare år byggts ut i en betydande omfattning. De nuvarande riktlinjerna för samarbetet med närområdet innebär bland annat att Nordiska ministerrådets tyngdpunkt i satsningar förskjutits från de baltiska staterna till nordvästra Ryssland.

Ministerrådets program för arktiskt samarbete syftar till att ge de samnordiska insatserna ett speciellt mervärde i förhållande till andra aktiviteter och insatser med inriktning på Arktis. Viktiga frågor är ursprungsbefolkningens levnadsvillkor, klimatförändringar och utbredningen av föreningar i den arktiska miljön.

Vi socialdemokrater anser det vara av stor vikt att arbetet med frågor som rör Barentsregionen förstärks och att arbetet sker i samarbete med regionala insatser.

8.5 Barentssamarbetet

Regionen kring Barents hav har stora möjligheter att bli ett av de ekonomiskt viktigaste och intressantaste områdena i Europa inom en inte alltför avlägsen framtid. I området, som är den sista orörda reserven av naturtillgångar, finns bland annat olja och gas, som kommer att utvinnas under de kommande decennierna – detta under förutsättning att miljömålen för Arktis inte stoppar utvinningen.

Den viktigaste råvaran för framtida exploatering är oljan. Ett stort antal olje- och gaskällor har redan hittats i Barentsregionen. Större delen av den totala ekonomiska utvecklingen i regionen är kopplad till olje- och gastillgångarna.

Också under Barents hav finns ett stort antal fyndigheter av framför allt naturgas som till exempel Shtokmanfältet. Stora olje- och gastillgångar har även hittats i havet utanför Finnmark, Troms och Nordland. Man väntar sig att göra nya olje- och gasfynd i den norska delen av Barents hav under de närmaste åren. På Kolahalvön finns dessutom fler mineraler än på någon annan plats i världen.

Det är i dag svårt att uppskatta den totala olje- och gasreserven, i och med att en del områden ännu är i ett tidigt prospekteringsskede. Den totala reserven av gas i Barents hav kan vara så stor som upp till 10 miljarder kubikmeter, vilket skulle vara ett avgörande tillskott till Europas energikonsumtion för lång tid framöver. Dessutom väntar man sig även att hitta oljeförekomster i de östra och nordliga delarna av Barents hav. Oljetillgångarna i Timan-

Fel! Okänt namn på

Petchorafältet beräknas till omkring 5 miljarder ton. Enligt beräkningar är de sammantagna olje- och gasfyndigheterna, som en jämförelse, tolv gånger större än de fyndigheter som ingår i Snövitprojektet i Norge.

Barents hav skulle mot bakgrund av detta kunna förse Europa med stora mängder naturgas under lång tid, vilket i sin tur skulle minska beroendet av import från Ryssland. Den pågående klimatförändringen innebär för Arktis del att glaciärer och havsis smälter undan i större omfattning än tidigare. Miljö- och klimatmässigt är det en farlig utveckling men som på sitt sätt skapar nya förutsättningar för nya transportvägar i Barents hav och Norra ishavet för både olja och energi. På sikt kommer man med all sannolikhet att kunna frakta varor till havs genom området året om.

Vid Harvarduniversitetet i USA har experter räknat fram att den nordliga fartygsrutten skulle innebära stora besparingar för framtida transporter mellan de ekonomiskt framgångsrika länderna i Europa och Asien. Men samtidigt som de förändrade klimatförhållandena i området ger nya möjligheter, kan det också leda till säkerhetspolitiska risker med helt nya konflikter som följd. Redan i dag ser vi en pågående dragkamp om Arktis tillhörighet, där Ryssland med sin flagga på havsbotten markerat sin uppfattning i denna speciella ägarfråga. Framför allt Norge men även Danmark och Kanada har också uttalat sina uppfattningar i denna fråga.

I Barentsregionen bor drygt 5,9 miljoner människor, varav merparten, 4,3 miljoner, har sin hemvist i Ryssland. Samarbetet mellan stater som har intresse i Arktis och i området kring Barents hav bedrivs på regionnivå i Barentsrådet och i Arktiska rådet. Regionrådet består av representanter för förvaltningarna i den geografiska regionen Barents. Från Finland deltar landskapen Lappland, Norra Österbotten och Kajanaland, från Norge länen Nordland, Troms och Finnmark och från Sverige Norrbottens och Västerbottens län. Från Ryssland är det regionerna Arkhangelsk och Karelen som deltar samt republiken Komi, Murmanskregionen och det autonoma distriktet Nenetsia.

I området finns flera minoritetsfolk, bland annat samer, nenetser och vesper. Syftet med Barentssamarbetet är att säkerställa fred och säkerhet samt att skapa en hållbar social och ekonomisk utveckling i området och i Europa som helhet. Detta kan bland annat ske genom att kontakterna mellan människorna i området utvecklas och den regionala identiteten stärks.

Det finns en lång samarbetstradition i Barentsområdet. Redan i början av 1960-talet tillkom Sveriges nordkalottkommitté, ett samarbete med de fyra involverade länderna under temat folkets diplomati.

Det regionala Barentssamarbetet arbetar utifrån fem viktiga insatsområden:

- ? Näringslivsutveckling och infrastruktur.
- ? Kompetens och utbildning.
- ? Miljö och hälsa.
- ? Välfärd och kultur.
- ? Ursprungsbefolkningsfrågor.

Den kunskap och kompetens som vuxit fram i området kring dessa frågor är betydande och måste bibehållas och ytterligare utvecklas. Det är av stor vikt

Fel! Okänt namn på

att alla goda krafter, exempelvis företag, myndigheter, kommuner, universitet och enskilda, samverkar. För detta fordras en fortsatt bra samordning, information och en välutbyggd och fungerande infrastruktur.

Den ekonomiska aktiviteten i den nordliga regionen ökar dessutom och därmed också regionens ekonomiska och säkerhetspolitiska betydelse, vilket innebär att en sammanhållen politik för den nordliga regionen behövs.

Med ett större engagemang från svensk sida kan vi övervaka vad som händer i området från säkerhetssynpunkt, samtidigt som Sveriges miljöteknologi skulle komma väl till pass i den känsliga miljön i området.

Vi socialdemokrater anser att det är av största vikt att Barentssamarbetet stärks och fördjupas ytterligare på samtliga fem insatsområden, samtidigt som det svenska deltagandet bör baseras än mer än tidigare på regionala strukturer.

8.6 Östersjön

Med EU:s utvidgning har nu alla länder runt Östersjön, med undantag för Ryssland, blivit EU-medlemmar. Det ger oss stora politiska och ekonomiska möjligheter, om vi rätt förmår att hantera den nya geografien och det nya politiska grannskap som har öppnat sig. Ett konkret exempel är att våra möjligheter att skydda miljön i vårt gemensamma innanhav ökar. Ett av målen måste vara att förhindra allvarliga fartygsolyckor och oljeutsläpp.

Under socialdemokratiskt regeringsinnehav utvecklades Östersjösamarbetet kraftigt.

Vi vill gå vidare och befästa Östersjön som ett fredligt område. Trygga länder har i regel välmående och trygga grannar. Vår säkerhet har stärkts av att de flesta länderna runt Östersjön är demokratiska och att det ekonomiska ömsesidiga beroendet har ökat i takt med den starkt ökande handeln. Östersjöområdets säkerhet har också stärkts i samband med att dessa länder har fått sina säkerhetspolitiska önskemål tillgodosedda. Vad som fortfarande återstår är att stimulera ett positivt ryskt deltagande i det regionala säkerhetskappande samarbetet.

Den Östersjöstrategi som började arbetas fram 2007 av EU-kommissionen förväntas antas i slutet av 2009. Strategin har fyra huvudsakliga mål: förbättra miljön, öka välståndet, göra regionen mer tillgänglig och attraktiv samt att öka trygghet och säkerhet. Vi socialdemokrater ser i huvudsak positivt på den framlagda strategin. Till viss del är strategin en sammanställning av åtgärder som redan planerats inom EU och allt är inte nya förslag. Det är naturligtvis positivt att man samlar de planerade åtgärderna för Östersjön i en gemensam strategi men vi höjer ett varningens finger för att strategin kan bli en pappersprodukt utan reella finansiella möjligheter att stärka Östersjöområdet.

Baltikums djupa ekonomiska kris är djupt oroande och hotar Lettlands, Estlands och Litauens instabila regeringar. Detta gör strategin angelägen att genomföra så att inte vissa av medlemsstaterna halkar efter i utvecklingen. Genom ett ökat samarbete och bättre samverkan kan staterna stärka sin konkurrenskraft och sitt välstånd.

Länderna runt Östersjön har en samlad befolkning på drygt 100 miljoner. Inte minst för Sverige ger detta stora möjligheter att öka handelsutbytet med våra grannländer, vilket i förlängningen leder till högre ekonomisk tillväxt och fler jobb. Regionen har stora möjligheter att utvecklas och Norden, som i många avseenden är en global vinnarregion, kan vara en inspiration för hela Östersjöområdet att utvecklas till en framgångsrik region i Europa.

Vi vill ha en fri handel och en marknad som gynnar alla parter, både Sverige och våra handelspartner. Men det ska vara en ansvarsfull frihet som också tar hänsyn till människor och miljön. Vi tjänar alla på att skapa en långsiktigt hållbar ekonomi som tar hänsyn till miljön. För det behövs samarbete och politik men också gemensamma regleringar på EU-nivå. Handeln med Baltikum kommer att öka och vi vill närma oss våra grannländer på andra sidan Östersjön ännu mer.

I högtidstalen brukar det heta från regeringen att Östersjösamarbetet är prioriterat. I praktisk handling har det dock inneburit beslut om nedläggning av generalkonsulaten i Kaliningrad, Gdansk och Hamburg – alla svenska utlandsrepresentationer runt södra Östersjön. Att stänga ett konsulat, som det kostade både möda och pengar att få till stånd, måste ses som ett mycket ogenomtänkt. I en region präglad av såväl stor tillväxtpotential som miljöproblem som vi måste lösa gemensamt finns det bättre åtgärder än minskad svensk representation. Det riskerar också att slå sönder alla de väletablerade och viktiga relationer svenska kommuner, företag och organisationer byggt upp.

Gazprom är majoritetsägare i det bolag där man tillsammans med tyska Eon projekterar för en gasledning på Östersjöns botten. Ledningen är tänkt att gå genom en stor del av Sveriges ekonomiska zon. De miljömässiga invändningarna är starka. Östersjön är klassat som ett särskilt känsligt havsområde. På botten finns giftiga tungmetaller och tiotusentals gamla minor, kemiska stridsmedel och ammunition sedan andra världskriget. Vid ett bygge måste de flyttas eller förstöras, med alla risker det innebär för miljön och fisket. En gasledning med en tänkt förgrening till Sverige riskerar också att slå undan benen för satsningar på bioenergi.

Socialdemokraterna har sagt ett tydligt nej till gasledningen på Östersjöns botten. Den borgerliga regeringen har hittills försökt ducka undan frågan, men remisstiderna löper ut och det närmar sig tid för beslut då regeringen måste bekänna färg. Sverige har möjlighet att säga nej och bör så göra.

En stor del av Rysslands export av olja går idag över Östersjön. Vi ställer stora krav på att fartygen ska ha dubbla skrov för att minska risken för ett oljeutsläpp som skulle få förödande konsekvenser i Östersjön. Östersjön är ett grunt hav och omloppstiderna för byte av vattnet är långa. En utbyggd gasledning och ökade oljetransporter skulle göra Östersjön till ett område med stora ekonomiska, strategiska och därmed säkerhetspolitiska intressen.

9 Europa och Europeiska unionen

9.1 Grunden för EU-samarbetet

Framväxten av det europeiska samarbetet har varit avgörande för vår kontinents välbefinnande. I århundraden drabbades Europas befolkningar av blodiga krig länderna emellan. I dag präglas Europa av fred. Historiskt sett är denna utveckling fantastisk.

Socialdemokraterna vill att EU i grunden ska vara ett samarbete mellan suveräna stater, där vi tillsammans med de andra medlemsstaterna kan lösa problem som kräver gemensamma lösningar.

Med EU kan vi göra Sverige bättre om vi samarbetar om saker som påverkar oss, som miljön eller jobben. Vi kan också påverka vår omvärld i kampen mot fattigdom, för demokrati och fred mycket effektivare om vi arbetar genom EU än vad vi kan genom att enbart agera på egen hand i utrikespolitiken.

Därför är det viktigt att Sverige för en aktiv EU-politik för folkhälsa, jobb, en bättre miljö, jämställdhet, kunskap och en bättre värld.

Dagens EU måste utvecklas på alla de områden där vi genom unionen bäst kan skapa gemensamma lösningar på gemensamma problem – som hårdare gemensamma tag mot miljöförstöring, som kraftfulla insatser mot människohandel och annan internationell brottslighet, som arbetet för att skapa fler och tryggare jobb.

Politiken och demokratin måste komma ikapp den ekonomiska globaliseringens förspång. Sverige och EU måste bli bättre på att inom internationella organisationer driva frågor om arbetstagarnas rättigheter, internationella miljöregler och rättvisa handelsvillkor.

Finanskrisen visar tydligt att finansmarknaden är global. Det behövs politiska motkrafter som kan besluta om regler för banker och finansinstitut. Vi socialdemokrater vill skärpa reglerna, kraven och tillsynen på finansmarknaden så att framtida kriser kan hanteras utan att systemen kollapsar, välfärden hotas och enskilda människor drabbas. Europas socialdemokrati arbetar aktivt för bättre kontroll av det finansiella systemet.

Det handlar också om att komma åt skatteparadis, pengatvätt och terrorismkonton, om rätt utformade tjänstedirektiv inom EU och om nya vägar för att finansiera utveckling. Med en mer aktiv politik kan makt förflyttas från den internationella marknaden till internationella politiska institutioner.

En demokratisk globalisering kräver respekt för de internationella regelverk och institutioner som redan finns på plats. Den internationella rätten, konventioner, protokoll och regelverk måste följas. Med gemensamma spelregler skyddas små staters rätt, och den globala demokratin stärks. När den internationella rätten efterlevs styrs utvecklingen av gemensamma överenskommelser och på lika villkor, inte av de stater som har störst militär eller ekonomisk styrka. Därför vill vi socialdemokrater värna och stärka den internationella rätten. EU har här en stor roll att spela.

Den internationella brottmålsdomstolen och andra globala institutioner måste respekteras. Ingångna avtal som Kyotoprotokollet och icke-

spridningsfördraget måste efterlevas, liksom FN:s resolutioner. Vi vill arbeta för en stark, effektiv och respekterad rättsordning baserad på folkrätt och mänskliga rättigheter. EU har en viktig roll inte minst genom att vara ett föredöme för det internationella samarbetet.

9.2 EU:s grannskap

Den 1 januari 2007 gladdes vi med alla de människor som i Bulgarien och Rumänien firade sitt inträde i Europeiska unionen. Med det har bortåt hundra miljoner invånare, som tidigare befann sig på den kommunistiska sidan av järnridån, på bara ett och halvt decennium fullständigt reformerat sina länder och skapat sig en ny framtid. En kontinent, som tidigare varit så sargad av konflikter och krig, har nu ett samarbete som innebär att vi alla delar varandras problem och framgångar. Ännu finns dock inte en europeisk union som omfattar alla Europas folk. Utvidgningen måste fortsätta. Alla europeiska länder som lever upp till kraven på medlemskap ska kunna bli medlemmar i EU.

Att hållbart lösa problemen på Balkan kan endast göras genom att tydligt och klart visa att dörren till EU står öppen. Kosovo är nu en erkänd egen stat även om behovet av insatser från det internationella samfundet fortsatt är mycket stort. Vi socialdemokrater har hela tiden slagit vakt om EU:s enighet i frågan om Kosovos självständighet. EU får inte upprepa misstagen från 90-talet då man inte lyckades hantera de nya Balkanstaternas tillkomst på ett fullgott sätt. Den process som nu startat måste medföra fördelar för alla länder på Balkan. EU:s dörr måste stå öppen för alla, inklusive Serbien. Kosovo måste garantera minoriteter skyddande rättigheter.

Sverige bör fortsätta att stödja dessa länders reform- och medlemskapsansträngningar. Förhoppningsvis kan vi inom de närmaste åren hälsa också dessa länder välkomna in i EU.

Tyvärr har en förfärande utvidgningströtthet börjat göra sig gällande i EU. För oss socialdemokrater är det viktigt att slå fast att utvidgningen av EU är den största framgången på Europas kontinent. Turkiets framtida medlemskap är en mycket omdiskuterad fråga i många europeiska länder. För oss socialdemokrater har alltid inställningen varit att det inte är frågan ”om” Turkiet kan bli medlem utan ”när”. Detta ”när” avgörs av hur snabbt Turkiet klarar att uppfylla de kriterier som krävs för ett medlemskap. Vi ser ett framtida turkiskt EU-medlemskap som viktigt inte minst med tanke på hur det främjar rättigheterna för kurder och andra folkgrupper.

Utvidgningen och den europeiska integrationen får inte göra halt ens efter ett turkiskt medlemskap. Hittills har ett möjligt framtida medlemskap fungerat som en fantastisk drivkraft för många länders reformering. EU har nu utarbetat en grannskapspolitik. Den måste användas för att underlätta ett framtida medlemskap – även om det ligger långt fram i tiden – snarare än att bli ett alternativ till medlemskap. EU har många verktyg i sin politiska verktygslåda. Unionen bör bland annat erbjuda tillgång till den inre marknaden, bistånds-

Fel! Okänt namn på

satser, studentutbyten och bilaterala handlingsprogram som ger länderna möjlighet att själva bestämma sin integrationsnivå.

9.3 Öster om EU

Kriget mellan Georgien och Ryssland skakade om situationen i det gemensamma grannskapet mellan Ryssland och EU. Respekten för den internationella folkrätten måste hävdas. Länders territoriella integritet och suveränitet måste värnas. Kritik måste riktas mot de nationalistiska krafter som är beredda att ta till våld för att lösa konflikter som borde lösas med diplomatiska medel. Sedan Sovjetunionens fall har den gränsdragningsproblematik som då uppstod till stor del lösts i internationella överenskommelser. Om länders territoriella integritet ifrågasätts kan det leda till långvariga och blodiga konflikter i EU:s omedelbara närhet. Europeiska unionen måste skaffa sig en tydligare politik och skarpare instrument för att kunna påverka det gemensamma grannskapet med Ryssland. Regeringens initiativ tillsammans med Polen om det östliga partnerskapet välkomnas av oss socialdemokrater.

Även om det finns positiva inslag i den ryska samhällsutvecklingen finns det anledning till stor vaksamhet. Rysslands alltmer auktoritära styre kombinerat med ett alltmer aggressivt beteende mot vissa grannländer inger oro. Att använda energileveranser som ett politiskt påtryckningsmedel kan inte accepteras. Den sociala och ekonomiska situationen i Ryssland riskerar att driva den ryska utrikespolitiken i en än hårdare riktning. Ryssland har under flera års tid – parallellt med ett allt hårdare klimat i sitt eget land – agerat med skarpare tonfall gentemot sina grannländer. En rad allvarliga konflikter har blossat upp och flera ligger olösta.

För att stärka vår egen säkerhet måste vi kombinera tydliga reaktioner mot oacceptabla delar av den ryska politiken med en vilja att engagera landet i ett djupare samarbete på olika samhällsområden för att bidra till en mer demokratisk utveckling. Ingen vinner på att demonisera eller isolera Ryssland. EU måste finna en mer samordnad politik gentemot Ryssland, inte minst energipolitiskt. Samtidigt som unionen står upp för de värderingar man vill att Ryssland ska leva upp till måste man också arbeta för att föra Ryssland närmare europeiska strukturer. Det är av stor vikt också för Ryssland att dess grannar får en positiv ekonomisk och demokratisk utveckling.

Europeiska unionen har haft och har som sitt främsta syfte att omöjliggöra krig i Europa. Samtidigt som krig omöjliggjorts mellan medlemsländerna har den europeiska kontinenten inte besparats från krig. Balkan har skakats av år av stridigheter och nyligen har vi kunnat se väpnade strider i Kaukasus. Samtidigt finns i EU:s grannskap ett antal så kallade frusna konflikter, exempelvis i Transnistrien och Nagorno-Karabach.

Krisen i Georgien visar på hur viktig EU:s roll är för ökad gemensam säkerhet. Medlemsländernas samarbete i kampen mot terrorismen och den grova organiserade brottsligheten måste öka inom ramen för rättsstatens grundläggande principer och respekten för den personliga integriteten.

EU måste bli bättre på att stimulera grannländerna att utvecklas i en demokratisk riktning. EU måste bli aktivare att med alla sina politiska verktyg visa att EU är engagerat för att hjälpa länder till ekonomisk utveckling, välfärd och demokrati. Det är lika viktigt att EU tar problemen med bristen på demokrati och mänskliga rättigheter i Ryssland på allvar som att Ryssland inte isoleras.

I och med Rumäniens och Bulgariens medlemskap kommer området runt Svarta havet att än mer vara i fokus för unionens utrikespolitik. Regeringen bör utarbeta en Svartahavsstrategi för att bidra till unionens arbete i området.

I Moldavien har Ryssland åtagit sig genom Istanbuldeklarationen och CFE-avtalet att dra hem sina trupper från Transnistrien men tyvärr uppfylls inte dessa löften. Den frusna konflikten hämmar den ekonomiska utvecklingen i Moldavien, Europas fattigaste land, och hindrar landets närmande till EU. Sverige är en stor biståndsgivare till Moldavien med över 100 miljoner kronor per år. I dag går biståndet till största delen till projekt inom jordbruket, infrastrukturen och den sociala sektorn. Sverige behöver därutöver ge stöd till att stärka den moldaviska administrationens kapacitet i dess relation till Europeiska unionen. Administrationen är av naturliga skäl svag. Sverige behöver därför hjälpa moldaverna på ett liknande sätt som vi hjälpte de baltiska länderna att stärka sin kapacitet.

Sverige bör vara pådrivande inom EU gällande arbetet hur EU:s relation till Vitryssland ska utvecklas och hur EU bäst kan stödja Vitrysslands suveränitet och demokratisering. Som exempel kan nämnas det senaste valet som inte kan sägas ha varit fritt och rättvist, inte minst med tanke på de allvarliga fel som begåtts vid rösträkningen, men också mot bakgrund av exempelvis mediasituationen och det auktoritära klimat som oppositionen måste verka i. Fria och rättvisa val måste genomföras och vi vill se fri massmedia i Vitryssland samt ett slut på trakasserier av opposition och det civila samhället. Dock vill vi ändå betona att det skett små steg åt rätt håll och de bör uppmuntras. Den socialdemokratiske partiledaren Alexander Kozulin släpptes efter intensiv medling till sist ur fängelset.

Ukraina har både en europeisk historia och en europeisk framtid. Sverige måste arbeta för att EU erbjuder substantiella handlingsplaner som kan vara ett stöd för Ukrainas nödvändiga reformarbete. EU bör vara öppet för en alltmer ökande integration av Ukraina i EU:s strukturer och erbjuda Ukraina att självt avgöra graden av integration samtidigt som dörren för ett framtida medlemskap står öppen.

9.4 Söder om EU

Söder om EU utgör Medelhavet, liksom floden Rio Grande mellan Mexiko och USA, det vatten som måste passeras av fattiga människor för att få chansen att ta del av det ekonomiska välstånd, den frihet och den demokrati som vi européer tar för givet. Medias bilder av desperata unga män och kvinnor som ofta utnyttjats av hänsynslösa människohandlare och som vågar livet i rangliga båtar för att nå Europas kuster är hjärtskärande. Den välståndsklyfta vi

Fel! Okänt namn på

kan se mellan EU och norra Afrika är inte långsiktigt hållbar. Enda lösningen är att skillnaderna i livsvillkor utjämnas. Även här kan EU med sin mjuka makt bidra till stora förändringar genom att i alla avtal och förbindelser peka på behovet av demokratisering och av ekonomiska reformer. EU måste också ge dessa länder en möjlighet att sälja sina produkter på den europeiska marknaden.

De handelshinder som finns för att skydda europeiska bönder och industrier måste upphöra.

Den socialdemokratiska regeringen initierade flera projekt med syfte att få igång en dialog och att bidra till ökade relationer med EU:s södra grannskap. Alexandriainstitutets och det svenska konsulatets i Istanbul ansträngningar och viktiga roll för detta måste understrykas. Sveriges erfarenheter bör tas tillvara för att öka kontakter och minska misstro mellan kulturer samt stödja processer mot demokrati och mänskliga rättigheter. Sveriges riksdag har också behandlat ett betänkande om vår relation till den muslimska världen i EU:s närområde. Riksdagens beslut bör ligga till grund för ett fortsatt svenskt engagemang även under en borgerlig regering.

9.5 Ökad öppenhet och insyn inom EU

För allmänheten och även politiskt aktiva och förtroendevalda framstår EU och dess beslutsorganisation ofta som avlägsen, komplex och sluten.

Under de år Sverige varit medlem i EU har öppenheten ökat väsentligt och det finns i dag en helt annan attityd inom EU. Fortfarande är dock många känsla att EU brister när det gäller öppenhet. Detta beror naturligtvis på vad man jämför med, men det faktum att många medieredaktioner dragit ned på sin EU-bevakning bidrar också.

Beslutsunderlag, förhandlingsprocesser och utvärderingar måste göras tillgängliga för medborgarna. Sverige har en lång tradition på detta område och måste bidra med erfarenheter och metoder för att ytterligare öppna EU för insyn.

Det fortsatta reformarbetet i EU måste inriktas på större öppenhet. En ofentlighetsprincip i EU infördes under det socialdemokratiska svenska ordförandeskapet 2001. Nu måste unionen få tydligare regler för fri tillgång till dokument och ett öppnare lagstiftningsarbete.

9.6 Ett föredöme för det internationella samarbetet

EU står i dag modell när man i andra delar av världen bygger upp regionala samarbeten. EU är också en maktfaktor i olika internationella sammanhang och forum, inte enbart i kraft av den ekonomiska eller numerära styrkan utan också utifrån de resultat som uppnåtts inom EU.

EU bygger på samarbete mellan demokratiska stater som själva valt att ingå i samarbetet. Hur och om vad EU samarbetar inspirerar andra. EU har ett stort ansvar att internationellt vara en lyhörd, demokratisk, progressiv och

solidarisk organisation som tar ansvar, bidrar och inte enbart agerar utifrån egen vinning.

9.7 En bättre värld

EU har en viktig roll att spela i världen, och EU:s gemensamma utrikespolitik är en mycket viktig del av EU-samarbetet. Grunden för den gemensamma utrikespolitiken är strävandet efter gemensamma ståndpunkter. Det här är naturligtvis inte alltid lätt. Ändå är det viktigt och värdefullt att hålla fast vid detta.

Vetorätten på utrikespolitikens område måste gälla även i fortsättningen. Ytterst bidrar den till att utveckla gemensamma ståndpunkter inom EU, och när EU väl kan agera enat innebär det en betydande styrka på den internationella scenen. Sverige ska naturligtvis i största möjliga mån eftersträva enighet inom EU, men går inte enighet att uppnå måste Sverige alltid vara berett att hävda sin uppfattning. Sverige har historiskt varit ett land som trots sin mindre storlek har spelat en stor roll i den internationella debatten. Genom att i dag agera tillsammans med övriga EU-länder kan vår utrikespolitik få den tyngd som ett gemensamt EU-agerande ger.

Europeiska unionen har haft och har som sitt främsta syfte att omöjliggöra krig i Europa. Samtidigt som krig omöjliggjorts mellan medlemsländerna har den europeiska kontinenten inte besparats krig. Balkan har skakats av år av stridigheter, och nyligen har vi kunnat se väpnade strider i Kaukasus. Samtidigt finns i EU:s grannskap ett antal s.k. frusna konflikter, exempelvis Transnistrien och Nagorno-Karabach.

För att EU:s fredsskapande förmåga ska kunna bidra till målet om en europeisk kontinent utan krig måste processen att ta in nya medlemmar fortsätta. Alla europeiska länder som möter kraven på medlemskap ska kunna bli EU-medlemmar.

EU måste på allvar investera resurser, tid och kraft i det östliga partnerskapet som arbetar för en integration av länder som Ukraina, Moldavien, Georgien, Vitryssland, Azerbajdzjan och Armenien. Samarbetet innebär konkret integration. Bland annat ska det leda till ökad rörlighet för människor mellan våra länder och tillväxt i handel.

Vi måste öka EU:s förmåga i det globala samarbetet så att unionen ska kunna vara en progressiv och säkerhetsskapande kraft, inte minst i Förenta nationerna.

EU:s snabbinsatsstyrkor där Sverige bidragit genom den nordiska stridsgruppen, NBG, har skapats för att avhjälpa kriser och humanitära nödlägen. Stridsgrupperna ska kunna sättas in i en konflikts inledningsfas och förberedas för en mer omfattande internationell insats eller i bästa fall med egen förmåga avstyra konflikten. Det finns dock anledning att se över hur användbar och kostnadseffektiv denna modell är. EU:s snabbinsatsstyrkor har hittills aldrig använts.

Unionen behöver mer av gemensamt uppträdande i viktiga utrikespolitiska situationer för att kunna påverka stormakternas agerande.

Fel! Okänt namn på

EU och dess medlemsstater är världens största biståndsgivare och detta har också en stark påverkan på vår omvärld. Genom olika samarbeten med de länder som finns i EU:s geografiska närområde kan EU arbeta för att skapa en utveckling som gör att skillnaden mellan innanför och utanför EU:s gräns blir lägre än i dag. Genom ett solidariskt handlande kan EU bidra inte bara till välstånd och utveckling inom EU utan också till välstånd och utveckling i hela världen.

Vi vill att EU ska fortsätta vara en förebild för ett öppet samhälle byggt på respekt för mänskliga rättigheter och demokrati. EU:s möjlighet att påverka utan att använda militära vapen är stor. EU ska inte militariseras. EU är till skillnad från Nato ingen militärallians.

Det har under många år varit en hörnsten i socialdemokratisk utrikespolitik att det internationella samfundet har ett huvudansvar för internationell fred och säkerhet. I FN-stadgans åttonde kapitel, artikel 52 ges direkt stöd för regionala avtal eller att en regional organisation som EU ska behandla angelägenheter rörande upprätthållandet av internationell fred och säkerhet. EU har utvecklats till en stor global aktör och bör samarbeta och stödja FN. Att stärka EU:s kris- och konflikthanteringsförmåga också utanför EU:s gränser, samt att den ställs till FN:s förfogande, är en utveckling vi socialdemokrater aktivt har drivit på. Ett av de första exemplen på när EU kunde axla ett sådant ansvar var under våren 2003 då en EU-styrka, ledd av Frankrike och med svenskt deltagande, kunde bidra till att upprätthålla en skör fredsprocess i Kongo, ett land hårt drabbat av krig, våld och fattigdom.

Dåvarande utrikesminister Anna Lindh sade i sitt tal i Almedalen i juli 2003: ”För första gången den här våren har EU blivit så starkt i den gemensamma utrikespolitiken att när FN bad EU ställa upp så kunde EU skicka trupper till Kongo för att bevara freden i Kongo. Och det är också ett viktigt exempel på vad EU kan betyda utanför Europas gränser.”

Fördraget betonar solidariteten mellan medlemsstaterna, och att dessa ska stödja varandra med alla till buds stående medel vid naturkatastrofer, terrordåd och väpnade angrepp. Fördraget betonar emellertid samtidigt också att den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik inte ska påverka den ”särskilda karaktären” hos de alliansfria staternas säkerhets- och försvarspolitik. Sverige ska förbli militärt alliansfritt.

EU och dess medlemsstater är världens största biståndsgivare och detta har också en stark påverkan på vår omvärld. Genom olika samarbeten med de länder som finns i EU:s geografiska närområde kan EU arbeta för att skapa en utveckling som gör att skillnaden mellan innanför och utanför EU:s gräns blir lägre än i dag. Genom ett solidariskt handlande kan EU bidra inte bara till välstånd och utveckling inom EU utan också till välstånd och utveckling i hela världen. EU bör rikta starkare krav på medlemsländerna att leva upp till millenniedeklarationens åtagande om minst 0,7 procent av BNP i bistånd.

9.8 Europaparlamentets säte

Av historiska skäl delar Europaparlamentet upp sitt arbete mellan Bryssel och Strasbourg. Det här har gett en flyttcirkus av personer och handlingar som i dag är helt omöjlig att försvara från effektivitetssynpunkt, ekonomisk synpunkt eller miljösynpunkt.

Hela flyttcirkusen drar ett löjets skimmer över EU och måste snarast upphöra. Sverige måste i alla sammanhang agera för att inom EU väcka opinion och nå ett beslut om att koncentrera Europaparlamentets verksamhet till en ort. Sveriges EU-minister bör stå fast vid och driva detta – hennes eget krav sedan tiden som Europaparlamentariker.

10 Afrika

10.1 Afrikapolitiken, ett samarbete i förändring

Afrika idag är ingen kontinent av offer utan en stolt och rik del av världen som kan och vill utveckla hela sin potential. Afrika består av 54 länder, sinsemellan mycket olika. Varje land har unika förutsättningar och en politik för Afrika måste bygga på kunskap om vart och ett av dem. Fred, demokrati, respekt för de mänskliga rättigheterna och ekonomisk utveckling är grundläggande faktorer som påverkar hur länderna utvecklas. Bara det senaste decenniet har Afrika fått 18 nya demokratier om än många outvecklade. En grundförutsättning för en hållbar utveckling är en fortsatt demokratisering.

Tillväxttakten i Afrika söder om Sahara har de senaste åren varit i genomsnitt mellan 3 och 6 procent. Det innebär positiva, konkreta förändringar som sällan får uppmärksamhet. Människors levnadsvillkor har förbättrats. Men det går för sakt och för små resurser används för social utveckling. Tillväxtens frukter kommer heller inte alla till del.

Med all rätt finns stort fokus på de stora utmaningarna för Afrika: konflikter, hiv/aids, malaria, tbc, urbanisering, arbetslöshet och brister i demokratin, brott mot de mänskliga rättigheterna, utbredd korruption och etniska konflikter. De globala utmaningarna för klimatet och miljön gäller i hög grad också Afrika. Stora delar av Afrikas befolkning riskerar att drabbas av klimatförändringens effekter.

När priserna på mat och energi stiger drabbas de som lever på de minsta marginalerna hårdast. De allra fattigastes situation förvärras ytterligare och har både i Afrika och i andra delar av världen lett till social oro. Utvecklingen är sammansatt och komplicerad och en politik för Afrika måste vara samverkande och mångsidig. Vägen ur fattigdom går genom en hållbar ekonomisk tillväxt.

Ett första steg i en socialdemokratisk politik för Afrika måste därför vara att nyansera den allmänna bilden av Afrika och att låta den komplexa och dynamiska verkligheten hos Afrikas 54 länder träda fram.

Fel! Okänt namn på

Fattigdomen är i många länder utbredd. Det handlar både om avsaknad av materiella resurser och om brist på möjligheter att påverka sin levnadssituation, att göra sin röst hörd, att påverka. På femtio år har Afrikas befolkning ökat från omkring 200 miljoner till 800 miljoner. Medellivslängden stiger, barnadödligheten minskar.

Majoriteten av Afrikas fattiga är kvinnor och barn. Bristande jämställdhet mellan kvinnor och män är ett stort hinder för minskad fattigdom. De strukturer som håller tillbaka mer än hälften av Afrikas befolkning måste brytas. Jämställdhet är en rättighet, men också en förutsättning för såväl en ekonomiskt som socialt hållbar utveckling.

Afrika är en ung kontinent. Majoriteten av befolkningen är under 25 år. De unga är både Afrikas hopp och utmaning. Här är FN:s konvention om barnets rättigheter grunden i arbetet för att stärka och skydda rättigheterna för barn och unga i Afrika. Ungdom och urbanisering i kombination med fattigdom och arbetslöshet är en grogrund för sociala konflikter och spänningar. En hörnsten i vår politik ska vara att stödja en afrikansk strategi, där urbanisering och migration från landsbygd till storstad kan bli en möjlighet till utveckling, inte ett hinder.

Den utmaning som Afrikas länder står inför har vi själva i Sverige en gång upplevt – kampen ut ur fattigdomen. Socialdemokratin satte människan och hennes arbete och kunskap i centrum – arbete åt alla och livslångt lärande.

Afrikas befrielse från kolonialismen på 60-talet och framåt hade ett starkt stöd från Sverige. En socialdemokratisk politik för länderna i Afrika ska bygga på och utveckla den traditionen. Stödet till Afrikas länder har alltid haft bred förankring såväl i Sveriges riksdag som i samhället i stort med undantag för moderaterna och delar av näringslivet. Svenska folkrörelsers samarbete med det civila samhället i Afrika är väl utvecklat. Vi vill särskilt uppmantra detta samarbete och en satsning bör göras för att öka utbytet mellan svenska och afrikanska ungdomar.

Afrikas integration i den globaliserade ekonomin och politiken är en nödvändighet för utveckling. Vi vill se en global handelspolitik som ger möjlighet för tillväxt inom den egna jordbruks- och energisektorn. Afrika måste på ett bättre sätt kunna dra fördelar av globaliseringens potential.

Omvärldens relationer med länderna i Afrika, dess folk och nationer, företag och organisationer, måste bygga på internationell rätt och vila på ett rättighetsperspektiv där individen står i centrum.

Demokrati och mänskliga rättigheter är nödvändiga fundament, men otillräckliga för att försäkra att globaliseringens frukter kommer människorna på den afrikanska kontinenten till del. Detta kan endast ske genom en aktiv politik med starka institutioner, god samhällsstyrning, gott ledarskap och bekämpande av korruption. Detta utgör i sin tur grunden för ekonomisk utveckling, investeringar och handel.

De förnyade relationerna med Afrika ska utvecklas genom ett brett kunskapsutbyte mellan företrädare för olika delar av samhället bland annat från forskning, näringsliv, fackliga organisationer och kultur.

För att bättre svara upp mot utvecklingen i Afrika har Socialdemokraterna nyligen antagit ett nytt program för en svensk Afrikapolitik. I denna motion

tar vi i lite kortare form upp några angelägna områden, men i programmet utvecklar vi hela vår politik.

10.2 Arbete, tillväxt och fackliga rättigheter

Arbete är länken mellan ekonomisk tillväxt, ekonomisk rättvisa och minskad fattigdom. Fokus på sysselsättning är därför en viktig del i arbetet med att samordna rättighets- och utvecklingsperspektiven. Arbete och tillväxt är grunden för utveckling på den afrikanska kontinenten precis som i hela världen. Det finns en tydlig koppling mellan formella jobb och informella jobb. I de länder i världen som lyckats få en större andel formell arbetsmarknaden minskar fattigdomen.

En socialdemokratisk politik för Afrika har därför som ett huvudmål att stödja en hållbar och hög tillväxt, full sysselsättning, anständiga arbetsvillkor och rättvis fördelning av resurser. Vi bör stödja afrikanska länder att formulera egna mål som är inriktade på att skapa en stabil makroekonomisk situation, med starka offentliga finanser och stabil prisnivå, samtidigt som de tydligt bidrar till en mer rättvis inkomstfördelning och ökad sysselsättning.

Vi vill att EU i sitt samarbete med Afrikanska unionen delar med sig av Lissabonprocessens erfarenheter och arbete om hållbar tillväxt och full sysselsättning. Sverige bör under sitt ordförandeskap i EU 2009 driva på arbetet med en extern Lissabonstrategi som syftar till att EU:s politik gynnar global utveckling exempelvis i Afrika. Strategin kan t.ex. innehålla konkreta biståndsmål, rättvisare handelspolitik och slopade av jordbrukssubventioner. Vi vill se en starkare relation mellan EU och AU.

Afrika är på många sätt en rik världsdel. I vissa regioner finns enorma naturtillgångar, men alltför ofta förnekas människorna rätten att själva få del av landets resurser. Det är viktigt att ländernas egna resurser som diamanter, mineraler och olja kommer den egna befolkningen till del. Kimberlyprocessen, ett initiativ som lett till certifiering av diamanter, har varit och är viktig på många sätt genom att den har visat på kopplingen mellan råvaror och krig och konflikter och ekonomisk brottslighet. Därigenom ges erfarenheter för flera råvaror och i fler geografiska områden. Förutsättningar finns för ökad transparens vid utvinning och handel.

Afrikapolitiken bör ha som mål att stödja en hållbar och hög tillväxt, full sysselsättning och rättvis fördelning. Vi bör stödja afrikanska länder att formulera egna mål som är inriktade på att skapa en stabil makroekonomisk situation, med starka offentliga finanser och stabil inflation, samtidigt som de tydligt bidrar till en mer rättvis inkomstfördelning och ökad sysselsättning.

Sverige och EU bör därför i forum som Världsbanken och Internationella valutafonden driva att de i sina landprogram ska inkorporera projekt som utvecklar de grundläggande trygghetssystemen i afrikanska länder, och inte som i dag ställa krav på motsatsen. Generella sociala trygghetssystem som är demokratiskt styrda och solidariskt finansierade via skattesystem bidrar till ekonomisk tillväxt och rättvis fördelning.

Fel! Okänt namn på

Jordbruket är den näring som sysselsätter flest personer i Afrika. Jordbruket är den avgörande ekonomiska motorn och för en lång rad länder. Men det som skulle kunna vara en viktig potential för Afrikas tillväxt, export av jordbruksprodukter, bromsas av hinder att komma in på de internationella marknaderna. Jordbrukspolitiken är mycket betydelsefull för Afrikas utveckling. Sverige måste som EU-medlem verka kraftigare för en reformering av EU:s jordbruks- och handelspolitik i riktning mot att handelshindren och jordbruksstödet helt avskaffas. De höga matpriserna skapar sociala spänningar och oro. Det kan även underminera det långsiktiga arbetet som görs för att stärka demokrati och mänskliga rättigheter.

Vi ser exempel på en långsiktig, hållbar turism växa fram. Kontinentens rika historia och kultur, storslagen och omväxlande natur i kombination med framväxten av ett modernt, globaliserat Afrika gör turism till en näring med stor utvecklingspotential.

En socialdemokratisk politik för Afrika stöder frihandel. Handelsförbindelser och investeringar ska bygga på ett reellt partnerskap och stödja utvecklingen av en öppen och fri handel, såväl mellan de afrikanska länderna själva som mellan Sverige, EU och Afrika. En särskild funktion bör inrättas för att säkerställa rättvisa handelsvillkor mellan Europa och Afrika. De afrikanska ländernas produktionskapacitet och produktivitet måste utvecklas för att utgöra grunden för en social politik för välfärd. Ökade exportinkomster och fler arbetstillfällen bidrar till utveckling. Men handel och investeringar kan – fel utformade – också leda till ökad fattigdom, ökade klyftor och exploatering av både människor och miljö. Det är därför viktigt att fattiga länder får reell möjlighet att påverka de handelsavtal som berör dem.

En socialdemokratisk handelspolitik för Afrika ska verka för reformer inom EU och Världshandelsorganisationen (WTO) som stärker de fattiga ländernas kapacitet att delta på lika villkor i de processer som formar villkoren för handel och investeringar. Öppenheten kring handelsförhandlingar måste öka så att medborgare, det civila samhället och folkvalda får möjlighet att delta i dialog. Handelspolitiken måste utgöra en av hörnstenarna i EU:s relation med Afrika.

Handelspolitiken ska utformas på ett sådant sätt att den inte leder till miljöförstöring eller sociala spänningar. En socialdemokratisk Afrikapolitik ska stödja svenska initiativ som skapar god tillväxt och hållbar utveckling. Den afrikanska diasporan spelar en viktig roll när det gäller överföring av externa resurser för investeringar i Afrika – vilket i många länder utgör en av de främsta källorna för inflöde av valuta och investeringar. Vår politik ska därför ta till vara den afrikanska diasporans kunskaper och kontakter.

Afrikapolitiken bör stödja svenska initiativ som skapar god tillväxt och hållbar utveckling. Den afrikanska diasporan spelar en viktig roll när det gäller överföring av externa resurser för investeringar i Afrika – vilket i många länder utgör en av de främsta källorna för inflöde av valuta och investeringar. Diasporan är därför en strategisk aktör som kan spela en nyckelroll. Sverige bör därför ta till vara de kunskaper och kontakter som den afrikanska diasporan besitter.

Med tillväxt följer också ett ökande sparande. Inhemskt sparande placeras ofta utanför Afrika. En utveckling av finansmarknaden och aktiebörser bidrar till att underlätta investeringar i fler länder. Behovet av kapital och investeringar i Afrika är stort. Infrastruktur och service är förutsättningar för tillväxt och utveckling. Sverige ska stödja utvecklingen av regionala afrikanska börser. Utveckling av en hållbar turistnäring är en stor tillväxtpotential för många länder. Vi vill också peka på vikten av svensk närvaro, både när det gäller utvecklingssamarbetet och partnerskapet men också handel.

Socialdemokraterna och de fackliga organisationerna har en lång tradition av internationellt arbete och fackligt utvecklingssamarbete, inte minst med systerorganisationer i Afrika. I Sverige finns en stor kompetens om mänskliga rättigheter i arbetslivet och om fackliga organisationers roll i uppbyggnaden av demokratier som bör tas till vara i samarbetet för mänskliga rättigheter och utveckling i Afrika. I länder som har starka, demokratiska och fria fackföreningar är välstånds- och demokratiutvecklingen generellt sett bättre än i länder som saknar fria fackföreningar. Vi socialdemokrater kommer ständigt att reagera och protestera mot kränkningar av mänskliga rättigheter och aktivt stödja fackliga ledare och aktiva som hotas och förföljs.

Multinationella företag har ansvar att följa lagstiftning och konventioner. De fackliga frågorna är mycket viktiga och måste lyftas fram.

En socialdemokratisk Afrikapolitik ska i alla sammanhang lyfta fram och ställa krav på att mänskliga rättigheter, inklusive dem i arbetslivet, främjas och respekteras. Särskilda insatser bör göras när det gäller offentlig upphandling, uppföljning av handelsavtal i internationella organ som Världsbanken, Internationella valutafonden och FN. Det fackligt-politiska samarbetet i vårt utbyte med Afrika ska utvecklas och förstärkas.

Ett nära partnerskap är också en viktig källa till kunskap och samverkan för oss i Sverige omkring de gemensamma utmaningar som arbetstagare världen över står inför i globaliseringen.

10.3 Utvecklingssamarbete och partnerskap

Under lång tid har den dominerande relationen med Afrikas länder varit olika typer av utvecklingssamarbete. En breddning av relationerna mellan Sverige och Afrika innebär samtidigt att den hittills dominerande relationen behöver förändras och fördjupas. Det övergripande målet för biståndet är, och ska även fortsättningsvis vara, fattigdomsbekämpning och att uppfylla millenniemålen. Sverige måste sätta större press på de rika och stora givarländerna, exempelvis inom EU och G8 att leva upp till sina egna löften. Tvärt emot de ökande behoven och löftena sjunker EU:s samlade bistånd.

För att millenniemålen ska uppfyllas måste den politiska, ekonomiska och sociala utvecklingen på den afrikanska kontinenten stärkas. En svensk Afrikapolitik kan bidra till detta genom att verka för en breddning och fördjupning av bilden av Afrika samt genom insatser som riktar sig mot de åtta millenniemålen: fattigdomsbekämpning, utbildning, jämställdhet och kvinnors

Fel! Okänt namn på

rättigheter, barnadödlighet, mödravård, hiv/aids, malaria och tbc, hållbar utveckling och partnerskap.

En viktig del av partnerskapet är att frågor om mänskliga rättigheter och demokrati genomsyrar allt arbete. Konkreta frågor om mänskliga rättigheter, inte minst brist på sådana eller kränkningar emot dem, ska tas upp i en partnerskapsdialog. Sverige bör verka för ett ökat internationellt bistånd till Afrika och en snabbare och mer omfattande skuldavskrivning till de allra fattigaste länderna.

Det bistånds- och opinionsarbete som görs av det civila samhället och folkrörelserna i Sverige om Afrika ska utökas. Partnerskap bygger på att parterna känner och respekterar varandra.

Frågan om Brain Drain eller Brain Gain liksom diasporans roll i utveckling är strategisk och ett antal gemenskapsinitiativ som syftar till att omvandla Brain Drain till Brain Gain kommer att tas. Diasporans roll för utveckling kommer att belysas och stödjas.

Den landkoncentration som genomförts av den borgerliga regeringen utelämnar tyvärr en rad länder i Afrika som är strategiska för Sverige. Utvecklingssamarbete som ska övergå i ett bredare bilateralt samarbete ska konkretiseras och få en organiserad övergång med angivet stöd innan det upphör. Vi känner oro för att samarbetet med länder med en positiv utveckling avslutas för tidigt. Demokratiska tendenser är inte liktydigt med att demokratin befasts. Ett viktigt fokus är att stödja fackliga rättigheter och stärka fackliga organisationer i Afrika. Fackliga företrädare utsätts för övergrepp, och lagliga förutsättningar för facklig organisering begränsas. Samarbete och stärkande av fackföreningsrörelser är en viktig grund för en hållbar fattigdomsbekämpning.

10.4 Demokrati, mänskliga rättigheter och god samhällsstyrning

En socialdemokratisk politik för Afrika ska prioritera god samhällsstyrning och gott ledarskap. Utvecklingen av demokrati och samhällsskick har nått olika långt i olika länder. Krig och konflikter har lett till bakslag i vissa länder samtidigt som vi också sett stora demokratiska framgångar på andra håll.

En integration av Afrikas länder i världsekonomin förutsätter demokratiska samhällen med väl fungerande institutioner. Det bör därför vara en prioritet för en svensk Afrikapolitik att stödja Afrikanska unionens (AU) initiativ och arbete för demokrati och gott samhällsskick, samt att understödja AU genom stöd och dialog med afrikanska parter, såväl multilateralt som bilateralt och genom det civila samhället.

En grundförutsättning ska vara principen om afrikanskt och lokalt ägarskap av problemformulering och agenda samt respekten för varje individs universella mänskliga rättigheter.

God samhällsstyrning har ett flertal dimensioner. Det omfattar uppbyggnaden och förvaltningen av en statsapparat som på alla nivåer – nationellt, reg-

ionalt och lokalt – ska präglas av effektivitet, öppenhet, rättssäkerhet samt insyn och deltagande av samhällsmedborgarna.

Fria, demokratiska, återkommande och allmänna val är nödvändiga, men inte tillräckliga förutsättningar för att skapa ett demokratiskt samhällsskick. Det krävs att hela samhällets aktiviteter, inte minst regeringens, politiska partiers och statsförvaltningens, präglas av respekt för mänskliga rättigheter, lagar och regler och att skattemedel utnyttjas effektivt till gagn för medborgarna och hela samhällets utveckling. Stärkandet av rättssäkerheten utgör en förutsättning för utveckling av gott styrelseskick. Fria och oberoende medier har en viktig roll som granskare av makthavarna och upplysare av medborgarna om deras rättigheter.

Fungerande politiska partier är viktiga grundstenar i en demokrati. Utan demokratiska partier, med frivilligt aktivt deltagande av medborgarna och med partistrukturer som garanterar medlemmarna rätten till initiativ och beslutande i demokratisk ordning, kan aldrig demokratin befästas i samhället.

Politiska partier är en del av det civila samhället och är den brygga som krävs för att kanalisera medborgarnas krav till politiska handlingsprogram, där ansvar kan utkrävas av dem som väljs att genomföra dessa program. Det svenska arbetet och stödet till utveckling av demokratiska partier är viktigt.

En socialdemokratisk Afrikapolitik bör arbeta för utveckling av politiska partier, ett aktivt civilt samhälle och för demokrati, mänskliga rättigheter och fred. Vi ska stödja institutioner som verkar för stabila demokratiska strukturer och gott ledarskap. Anna Lindhs initiativ med en politisk ledarskapsdialog mellan nordiska och afrikanska ledare ska utvecklas.

Att bekämpa korruption och ekonomisk brottslighet liksom skatteparadis och skadlig skattekonkurrens mellan länder är viktiga beståndsdelar i en Afrikapolitik som strävar efter att stärka de ekonomiska och politiska institutionerna i de afrikanska länderna. Vi vill utse en särskild svensk ambassadör för bekämpande av korruption och av skatteflykt.

10.5 Hälsa och utbildning – grundläggande rättigheter

Afrika söder om Sahara är den region i världen som är hårdast drabbad av hiv/aids. I halvtidsgenomgången av millenniemålen pekades området ut av FN som ett av de områden i världen där det är svårast att uppnå målen. Hiv/aids-epidemin är ett allvarligt hot mot samhällsutveckling och fattigdomsbekämpning.

Utbredningen av hiv/aids sammanfaller till stor del med utbredningen av malaria och tuberkulos. Afrika är värst drabbat i hela världen av dessa sjukdomar. Kopplingen mellan malaria och aids visar att de kraftigt samverkar, förvärrar sjukdomen och försvårar behandlingen.

Hiv/aids utgör ett hot som inom vissa regioner kan jämföras med ett krigstillstånd och som kräver en allmän och bred mobilisering av alla krafter i samhället. Politisk vilja och ledarskap är därför väsentligt för att kampen mot hiv/aids ska vara möjlig att genomföra konsekvent och effektivt. Stigmatiseringen av hiv/aids och bristen på agerande från ansvariga politiker är oaccep-

Fel! Okänt namn på

tabel. Det finns en koppling mellan spridningen av hiv/aids och kvinnors ställning i samhället, därför vill vi, också som ett led i kampen mot smittspridning, betona flickors utbildning, stärkande av kvinnors ställning samt sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

En av de stora utmaningarna för utveckling i Afrika idag är att skapa möjligheter för god utbildning på alla nivåer i samhället. Fler barn går i skola än någonsin, men kolonialism och diskriminering har lämnat efter sig stora brister i de afrikanska samhällena. Det råder ingen tvekan om att utbildning idag är en bristvara, särskilt för flickor, och en flaskhals för Afrikas utveckling. Folkbildning är en viktig faktor för att komma till rätta med analfabetism och låg utbildningsnivå.

Analfabetismen är stor, arbetskraften är i hög grad utbildad och arbetslösheten är hög bland dem, samtidigt som det är brist på yrkesutbildade och forskare. En väsentlig del av landstrategierna och utvecklingssamarbetet för afrikanska samarbetsländer bör därför vara det livslånga lärandet. Studentutbyte ska främjas och utvecklas. En särskild satsning på flickors och kvinnors utbildning ska göras. Sverige ska också i samarbetet understödja högre utbildning och forskning. Samarbetet mellan svenska och afrikanska universitet ska därför utvidgas och fördjupas.

10.6 Ett jämställt samhälle

Afrika är en kontinent med många framstående kvinnliga förebilder. Samtidigt är majoriteten av Afrikas – och världens – fattiga människor, kvinnor och barn. Exploatering, förtryck, prostitution och trafficking drabbar särskilt hårt i krig och konflikter. Afrikanska unionens olika mekanismer för mänskliga rättigheter ska stödjas. Alla insatser i förhållande till Afrika ska ha ett genusperspektiv.

En utgångspunkt för vår politik ska vara FN:s resolution 1325. Att främja jämställdhet ska också vara en målsättning för samverkan. Vår politik ska verka för att stärka sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, rätten till fri abort och verka för att omfatta homo-, bi- och transsexuellas (hbt) rättigheter. Afrikanska unionens kvinnokonvention och dess arbete för mänskliga rättigheter och jämställdhet ska stödjas.

Likaså ska kvinnokonventionen (Cedaw) vara vägledande för vår politik. Många kvinnor utsätts för kränkningar enbart på grund av att de är kvinnor. Därför ska vi lyfta fram kvinnokonventionen i vårt arbete med Afrika, för att ytterligare poängtera och säkerställa avskaffandet av diskriminering av kvinnor.

10.7 Miljö, energi, klimat och hållbar utveckling

Tillväxt och utveckling kan, och måste, gå hand i hand med arbetet för en god miljö. Att ställa tillväxt i motsatsställning till miljö är att förneka de fattiga länderna rätten till utveckling och välfärd.

Utveckling innebär ökad tillväxt, bättre utbildning, ökad livslängd och ökad välfärd. Detta ökar i sin tur energikonsumtion och därmed miljöfarliga utsläpp som driver på växthuseffekten och klimatförändringarna. Men utvecklingsspiralen är inte förutbestämd.

Kyotoprotokollet uppmuntrar till överföring av kunskap och ekonomiska resurser till utvecklingsländerna för att främja deras egen forskning, utveckling och kapacitet att delta i det internationella miljöarbetet. Teknikutveckling och utsläppshandel räcker inte för att samtidigt hantera Afrikas ökande energianvändning och utsläpp och uppfylla kraven på minskning av världens totala utsläpp.

Den industrialiserade världen måste ta itu med sin egen energi- och resurshållning. En Afrikapolitik kan bara bli framgångsrik om den rika världen uppfyller sina klimatåtaganden. Utvecklingsländer och kontinenter som Afrika kan och måste ta en annan väg redan från början. Tillväxt och utveckling ställer krav på ändliga resurser, men effektivare användning minskar kraven. Utvecklingen av nya förnyelsebara och miljövänliga energislag måste komma Afrika till del genom att de görs ekonomiskt försvarbara. Sverige har både möjlighet och ansvar att bidra till att skapa en hållbar utveckling för Afrika. På längre sikt kan detta även skapa en exportindustri, som ger nya intäkter för många länder i Afrika.

Sverige är ett av världens mest framstående länder på miljöteknik. Vi vill stödja en politik som ger Afrikas länder tillgång till aktuell forskning och ny miljöteknik. En särskild fond för investeringar i hållbar utveckling och miljövänliga investeringar i Afrika ska skapas.

Afrika drabbas redan idag och sannolikt också hårt i framtiden av klimatförändringarna. Ökenspridningen och den stigande havsnivån är två tecken. Arbetet med att minska utsläppen av växthusgaser är därför en prioriterad uppgift i alla politiska organ. De människor som drabbas av krig, konflikter och naturkatastrofer är idag mycket utsatta. Afrika riskerar att drabbas av stora flyktingrörelser på grund av klimat och miljöförändringar.

10.8 Säkerhet och konflikter

Afrikas horn, Djibouti, Eritrea, Etiopien, Somalia och Sudan präglas av både interna och gränsöverskridande konflikter. Sverige ingår i kontaktgruppen för Somalia och har byggt upp ett förtroende som ställer krav på ett ansvarsfullt agerande.

Viktiga nycklar till en hållbar lösning i dessa områden är att kunna bygga upp en fungerande rättsstat med demokratiska institutioner och på demokratiska grundvalar. Våra krav på att politiska fångar, såsom Dawit Isaak i Eritrea, omedelbart bör frisläppas, är exempel på detta. Såväl stöd till utveckling som deltagande i kris- och konflikthanteringsinsatser bör vara delar av Sveriges politik för de våldsdrabbade folken och länderna i Afrika. Försoningsprocessen i Sydafrika är ett exempel på en imponerande vilja och kraft att kunna gå vidare efter konflikter.

Fel! Okänt namn på

Den socialdemokratiska hållningen är att kampen mot terrorism måste föras med respekt för de värden den ska försvara – med respekt för de mänskliga rättigheterna.

Somalia är ett av världens fattigaste länder och härjat av konflikter sedan lång tid tillbaka. Det är angeläget att det internationella samfundet bidrar till en utveckling som syftar till ett fredligt, jämlikt och demokratiskt samhälle där de mänskliga rättigheterna respekteras. Det är också viktigt att verka för säkerhetsfrämjande insatser genom att direkt stödja insatser såsom insamling av vapen, nedrustning, demobilisering och återintegrering av tidigare soldater och barnsoldater i regioner inom Somalia där relativ säkerhet har etablerats. Presidenten, statsministern och talmannen bör uppmanas att hitta mekanismer för fungerande och effektivt samarbete. Försoning och en fungerande civilsektor är kanske det viktigaste att stödja just nu.

I norra Somalia ligger Somaliland, en del som utropat sig som självständig, men som ingår i Somalia. Jämfört med grannländer och andra områden är Somaliland fredligt och stabilt. Tre val har hållits sedan 1991. Men naturligtvis behövs omvärldens stöd för att grunda och bygga upp en fortsatt fredlig och demokratisk utveckling.

Den oroande utvecklingen mot ökade etniska motsättningar som faktor i konflikter måste motverkas. Politisk exploatering måste stävjas och i kontakter och relationer, inte minst på politisk nivå med afrikanska ledare, bör frågor om tolerans och icke-rasism stå högt på dagordningen.

Regionala organ för mänskliga rättigheter är omistliga delar av en internationell rättsordning, och det internationella samarbetet på regional nivå bör utvecklas. Dessa regionala samarbeten handlar i hög grad om ekonomiskt samarbete men berör också mänskliga rättigheter, säkerhet och andra frågor som måste lösas tillsammans. Dessa samarbeten behöver ta ett större ansvar än i dag för både utvecklings- och säkerhetsfrågor. Det bör i första hand vara EU som tar ansvar för att upprätthålla internationell fred och säkerhet inom Europa och Afrikanska unionen som tar detta ansvar i Afrika. EU med sina överlägsna resurser bör stödja andra regioners organisationer.

SADC är en regional organisation med vilken våra relationer kan utvecklas ytterligare. Sveriges ambassad i Gaborone, Botswana, utgjorde en viktig del av den diplomatiska närvaron i Afrika. Ändå beslutade regeringen att stänga ambassaden. Det långsiktiga biståndssamarbetet med Botswana är utfasat, men 60–70 procent av ambassadens verksamhet var relaterad till utvecklings-samarbetet med framför allt SADC. Ambassaden var även viktig för samordiskt agerande. Att stänga Sveriges ambassad i Gaborone var såväl oklokt som kortsiktigt.

Vi socialdemokrater ser också med oro på regeringens uppenbara oförmåga att hantera de svåra utmaningar Sverige och det internationella samfundet står inför när det gäller att bidra med militära insatser för fred och säkerhet i Afrikas svårt konflikttrabbade områden som exempelvis Darfur och Tchad. Arbetet för fred och säkerhet kräver framför allt civila insatser och engagemang men en militär insats kan vara nödvändig för att garantera grundläggande säkerhet i vissa situationer, som i Darfur/Tchad-regionerna.

I sammanhanget vill vi betona FN:s resolutioner 1325, 1820 och 1612. De är viktiga resolutioner. Krigets påverkan på kvinnor och flickor samt kvinnors deltagande i arbetet för konfliktlösning och deras viktiga roll för att kunna bygga en hållbar fred är tydlig. Vi socialdemokrater vill därför understryka att resolution 1325 och 1820 måste vara en viktig del av svenska internationella insatser. I konflikterna i denna region är vikten av detta mycket tydlig eftersom kvinnor både är särskilt utsatta genom det fruktansvärda våld mot kvinnor som används som ett led i krigföringen och den stora roll kvinnorna måste spela för att den fred som skapas ska kunna vara hållbar.

10.9 Darfur

Omvärlden har ett ansvar att skydda människor när deras eget land inte förmår eller vill ta det ansvaret. Så är fallet i folkmordets Darfur. Under den socialdemokratiska regeringen planerades för en internationell insats i Darfur. Tillsammans med Norge förberedde Sverige för att sända ut ett svenskt ingenjörskompani, men den insatsen har inte kunnat bli av.

Regeringen i Khartoum bär ansvaret för vad som sker i Darfur och vi välkomnar därför prövningen i den internationella brottmålsdomstolen.

Omvärlden har alltför länge nöjt sig med att i deklamationer och tal kritisera Sudans regim. Regeringen bör därför i EU ta upp frågan om att skärpa sanktionerna gentemot ledande personer i Sudans regering.

10.10 Västsahara

Vi är många i Sverige som sedan länge stött kampen för ett fritt och självständigt Västsahara. Polisario måste fortsatt föra en fredlig kamp och behöver fortsatt omvärldens stöd. Vi önskar demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna för Västsaharas folk. Första steget på den vägen måste vara att Marockos orättfärdiga ockupation av Västsahara upphör.

Västsahara är Afrikas sista koloni. Frågan om Västsaharas frihet har i flera år engagerat det socialdemokratiska partiet och dess sidoorganisationer. Vi socialdemokrater stödjer arbetet för ett fritt och självständigt Västsahara. Vi kräver att ockupationen upphör, folkomröstningen genomförs liksom förhandlingar mellan parterna, muren på ockuperat område rivs och att de marockanska kränkningarna av mänskliga rättigheter i Västsahara får ett slut. Sverige måste utöka sina relationer med Västsahara.

De ca 160 000 västsahariska flyktingarna, främst i Algeriet, är totalt beroende av internationell hjälp för sin överlevnad. Många socialdemokrater har själva besökt flyktinglägren och har rapporterat hem om förfärliga omständigheter. Socialdemokraterna måste därför fortsätta att trycka på så att den humanitära hjälpen till flyktingarna ökar samt att innehållet i matprogrammet utvecklas.

Fel! Okänt namn

10.11 Zimbabwe

Situationen i Zimbabwe är oerhört svår oavsett ur vilken synvinkel man tittar på den – humanitär, politisk, social eller ekonomisk. Landet har länge varit totalitärt styrt, med liten eller obefintlig press- och yttrandefrihet, och de grundläggande mänskliga rättigheterna har inte respekterats. Den politiska situationen är fortsatt svår, men överenskommelsen om en samlingsregering för att leda landet tillsammans är ett steg i rätt riktning som bör uppmuntras.

Inflationen uppgår till ofattbara tal och arbetslösheten är skyhög liksom bränsle- och varubristen. Aidsepidemin har en förödande inverkan på hela det zimbabwiska samhället. Över en miljon barn är föräldralösa på grund av aids. Förutom de mänskliga konsekvenserna har aids också ekonomiska följder. Sjukvårdskostnaderna ökar samtidigt som den yrkesverksamma befolkningen dör i förtid.

Demokrati och återuppbyggandet av ett fungerande land där livsmedelsförsörjningen kan ta ny fart brådskar, liksom ekonomisk utveckling och respekt för mänskliga rättigheter.

De som kämpar för ett demokratiskt Zimbabwe behöver omvärldens stöd i sin kamp. Robert Mugabes regim har lett det land som en gång kallades för Afrikas kornbod ned i misär, våld och hopplöshet. Ett Zimbabwe på väg mot demokratisk och ekonomisk utveckling och respekt för mänskliga rättigheter kommer att behöva omvärldens stöd. Sverige bör kraftfullt samverka för att bidra till en hoppfull utveckling.

10.12 Eritrea

Eritrea är ett fattigt land som också härjas av brist på demokrati och övergrepp på de mänskliga rättigheterna. Åratala krig har varit förödande för landets ekonomi och slagit sönder infrastrukturen. Det finns inte mycket kvar av de förutsättningar och den optimism som efter självständigheten fanns i landet. Nästan hälften av landets befolkning saknar tillgång till rent vatten.

Bristen på respekt för de mänskliga rättigheterna är i Sverige kanske främst uppmärksammas genom det orättfärdiga fängslandet av den svensk-eritreanske journalisten Dawit Isaak som nu suttit fängslad sedan 2001. Vi kräver att Isaak och andra samvetsfångar omedelbart släpps fria och att regeringen intensifierar sina ansträngningar i det arbetet. Sverige bör bland annat öppna för en intensiv dialog med Eritreas regering rörande demokrati, mänskliga rättigheter, humanitära frågor m.m. Planering för samverkan på biståndets område såväl nationellt som inom EU bör förankras i riksdagen innan beslut fattas.

11 Mellanöstern

Mellanöstern är en mångfacetterad region med historia och kulturarv som går mycket långt tillbaka. I denna kommittémotion väljer vi att koncentrera oss på några få områden, såväl geografiskt som tematiskt.

11.1 Demokrati och mänskliga rättigheter i Mellanöstern

Vi socialdemokrater är djupt oroad över de senaste årens utveckling och situationen i Mellanöstern, främst vad gäller tillståndet för demokratin och de mänskliga rättigheterna. Det är oacceptabelt att med religionen som ursäkt ta avsteg från demokrati och de mänskliga rättigheterna.

Vi som lever i demokrati och frihet har en viktig uppgift i att genom en aktiv utrikespolitik bidra till en demokratisk utveckling och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna i regionen. Demokrati minskar grogrunden och riskerna för terrorism, krig och väpnade konflikter och leder därmed till ökad internationell säkerhet på lång sikt. Målet för Sveriges politik i regionen måste vara fria, stabila och demokratiska stater där respekten för mänskliga rättigheter sätts i främsta rummet.

Delar av väst har agerat så att intrycket av en ”civilisationernas kamp” stärkts i den muslimska världen. Inte minst gäller detta det sätt på vilket kampen mot terrorismen har förts. Det faktum att denna kamp har beskrivits som ett krig mot terrorismen har sannolikt bidragit till misstro och avståndstagande från båda sidor.

Inom politisk islam finns moderata krafter. Fundamentalism måste dock fördömas. Våld är inte ett legitimt medel för att uppnå samhällsförändringar. Demokratiska principer och rättsstatens principer måste respekteras. De mänskliga rättigheterna är universella och avsteg kan inte ursäktas.

Det politiska livet i den muslimska världen präglas av en auktoritär politisk kultur och regimerna uppvisar i olika grad brister när det gäller demokrati och respekt för mänskliga rättigheter. Det stora flertalet länder styrs av mer eller mindre auktoritära regimer med en koncentrerad maktelit. Dessa använder ofta polisen och säkerhetstjänsterna i repressivt syfte. Rättsväsendet är svagt och ofta kontrollerat av regimen. Förvaltningsapparaten är toppstyrd, överdimensionerad och inte sällan korrupt.

Det räcker med en ytlig betraktelse av tillståndet för demokratin i den muslimska världen för att konstatera stora brister. Även om de flesta regeringarna har ratificerat de viktigaste konventionerna om de mänskliga rättigheterna införlivas normerna sällan i vare sig lag eller praxis. Allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna förekommer i flera länder i regionen. Dödsstraff finns och tillämpas av i stort sett alla länder i regionen.

FN-organets UNDP:s Arab Human Development Report 2009 behandlar människors säkerhet i ett brett perspektiv och påtalar att bristen på sådan håller utvecklingen tillbaka.

Fel! Okänt namn på

En tidigare Arab Human Development Report (AHDR) slår fast att regionen alltjämt präglas av brister i ländernas institutionella strukturer. Dessa brister sammanfattas som tre underskott: underskott för politiska rättigheter, underskott i kunskap och underskott för kvinnors rättigheter. Rapporten beskriver arabvärlden som den mest ofria regionen i världen.

AHDR räknar upp hinder mot friheten, såsom hinder för fri opinionsbildning, inskränkningar i organisationsrätten, bristen på fria val med flera kandidater och avsaknad av reella val av lagstiftande församlingar. Dessutom begås övergrepp mot den personliga friheten, såsom avlyssning och annan övervakning, politiskt motiverade fängslanden och övervåld.

Extremisters terrordåd och misstänkta terroristers försvinnanden i fängelser är också exempel på övergrepp, liksom bristen på garantier för rättvisa rättegångar. Till allt detta kommer ekonomiska och sociala brister som leder till ofrihet som undernäring och bristen på utbildning. Kvinnor är som grupp särskilt utsatt. Frihet i arabvärlden hindras av odemokratiska regimer och tradition (stamtänkande som ibland kläs i religiösa termer). AHDR menar dock att det inte finns några kulturella hinder för frihet i arabvärlden. De pekar på att World Values Survey visar att stödet för demokrati är starkt bland befolkningarna i regionen.

I den muslimska världen har ett antal grupperingar och individer, främst i den intellektuella och utbildade eliten, de senaste decennierna allt livligare diskuterat möjligheterna till samhällsreformer. Det handlar företrädesvis kampen om kvinnans rättigheter, kampen för demokrati och kampen för de mänskliga rättigheterna. Gemensamt är att individens frihet och deklarationen om de mänskliga rättigheterna står i fokus, vilket är en brytning mot mer traditionellt kollektiva utgångspunkter. Satellitkanalerna har haft betydelse för att demokratikravet vuxit sig allt starkare i den muslimska världen. Ett rättighetstänkande på individnivå har slagit igenom i den offentliga debatten, trots motstånd. Vi socialdemokrater anser att Sverige fortsatt måste stödja denna typ av rörelser.

I den första AHDR från 2002 analyseras den ekonomiska utvecklingen i arabvärlden. Av rapporten framgår att ökningen i inkomsten per capita endast varit 0,5 procent årligen, en mycket långsam tillväxt och betydligt lägre än i andra regioner i världen under samma period. Arbetskraftens produktivitet är låg och sjunkande, vilket i sin tur hämmar tillväxten. Den köpkraftsjusterade inkomsten sjönk mellan 1975 och 1998 till en nivå som motsvarar en sjundedel av genomsnittet för OECD. En av fem araber lever enligt AHDR på mindre än 2 dollar per dag.

Arbetslösheten och den snabba befolkningstillväxten parat med det faktum att en hög andel av befolkningen i arabvärlden är under 15 år genererar ett problem som inte kommer att försvinna utan åtgärder. Ett annat allvarligt problem för utvecklingen i arabvärlden som AHDR tar fasta på är den utbredda korruptionen som har blivit en institutionaliserad del av politiken och näringslivet i arabvärlden.

Sedan mitten av 1990-talet har det civila samhällets betydelse för demokratisk utveckling uppmärksammas. Det civila samhället är generellt sett svagt i den muslimska världen, både till omfattning och möjlighet att påverka.

Ännu så länge går det knappast att tala om ett civilt samhälle eller genuina folkrörelser i arabvärlden med undantag av Libanon. Censur och statlig kontroll lägger hinder i vägen, även för religiösa grupper som Muslimska brödraskapet.

Tyvärr är dock det civila samhället i stor utsträckning kringskuret av statlig lagstiftning, kontroll och övervakning. Enligt AHDR är flera reformer nödvändiga för att stärka det arabiska civila samhället.

I AHDR från 2004 hävdas också att det civila samhällets begränsningar är mycket problematiskt eftersom de leder till att medborgarna i arabvärlden är utlämnade till det traditionella och smalare klansamhället, vilket i sin tur stärker den inverkan klanerna har i de arabiska samhällena.

Efter terrorattentaten den 11 september 2001 har det tillkommit nya regelsystem där säkerheten alltmer betonas. Nya NGO:er undersöks noggrant, ledare förhör och måste i länder som Egypten redovisa alla medel de erhållit från utlandet, från vem de erhållit medel och till vilket syfte. Bland annat vill man undvika att organisationer får stöd av Israel. Ny lagstiftning har i många arabiska länder gjort det svårare för nya NGO:er att registrera sig.

I den muslimska världen har trots svårigheterna de senaste decennierna ett antal enskilda organisationer bildats som är inriktade på social välfärd, miljö eller mänskliga rättigheter. Från det civila samhället har kommit allt starkare påtryckningar för ökad yttrande- och föreningsfrihet, ökad representation och deltagande i samhällets beslutsfattande och mot diskriminerande behandling av kvinnor i lag och praxis.

Det finns dock också skäl att vara vaksam på hur det civila samhället utvecklas. Flera av de NGO:er som verkar i Mellanöstern är islamiska, i vissa fall fundamentalistiska. I Egypten utgör Muslimska brödraskapet en mycket stor del av det civila samhället, vilket också gäller för Hamas och Hizbollah i Palestina respektive Libanon. Dessa rörelser vinner stöd eftersom de driver skolor, sjukvård och annan social service i Libanon och på de palestinska områden där staten inte klarar detta. En utmaning för oss ligger i att se till att man ger stöd åt den del av det civila samhället som kan bli en konstruktiv kraft för utvecklandet av demokrati och mänskliga rättigheter i den muslimska världen.

11.2 Israel och Palestina

Vi socialdemokrater vill se ett fredligt, demokratiskt och livskraftigt Palestina sida vid sida med Israel, med säkra och erkända gränser för båda parter. Idag kan det tyckas längre bort än tidigare, men därför är det också viktigare än någonsin att såväl parterna i konflikten som omvärlden agerar för en hållbar fred i en av världens svåraste konflikter.

Socialdemokraterna känner stor oro för utvecklingen i Mellanöstern. Det tragiska kriget i Gaza fick katastrofala följder: 1 300 palestinier dödades varav 412 barn (enligt FN:s statistik). Av de över 5 000 skadade var nästan 2 000 barn. Kriget har orsakat fysiskt och psykiskt lidande som kanske aldrig kan repareras.

Fel! Okänt namn på

En hel generation riskerar nu att växa upp i bitterhet och med stor hämndlystnad. Valet i Israel visar också att extremistiska krafter har stärkts. Stora delar av bostadssektorn, den privata näringsverksamheten och infrastrukturen ligger i spillror. Det kommer att ta mycket lång tid innan allt är uppbyggt igen. Socialdemokraternas verkställande utskott antog ett uttalande i januari. Kraven var följande:

Socialdemokraterna

- ? fördömer det oproportionerliga övervåld som Israels bombningar och markinvasion inneburit
- ? kräver omedelbart stopp för raketattacker och terroraktiviteter mot Israel
- ? kräver att FN:s säkerhetsråd antar en bindande resolution om omedelbar vapenvila, övervakad av FN
- ? anser att Sverige bör ställa sig positiv till att bidra till en internationell övervakningsmission om ett eldupphöravtal blir verklighet
- ? kräver att Israel som den starkare parten tar ansvar för att nya fredsförhandlingar upptas
- ? kräver att livsmedel och nödvändig hjälpmateriel omedelbart förs in genom en humanitär korridor och att gränsövergångarna till och från Gaza öppnas på ett sätt som på samma gång säkerställer legitima säkerhetskrav
- ? kräver att EU:s nya uppgradering av samarbetsavtalet med Israel suspenderas
- ? föreslår att EU och FN tar initiativ till en regional fredskonferens i Mellanöstern där alla berörda parter deltar.

Israel hävdar att kriget var ett svar på de raketbeskjutningar som plågat Israel i många år. Samtidigt som vi fördömer raketbeskjutningarna och erkänner Israels rätt att försvara sig, är det vår bestämda uppfattning att det israeliska svaret gick långt utöver en proportionerlig reaktion.

Socialdemokraterna har också här i riksdagen krävt att de överträdelser mot folkrätten som tydligt förekommit i Gazakriget utreds och får konsekvenser. Det gäller både frågan om oproportionerligt våld mot civilbefolkningen, användningen av vit fosfor mot människor, raketbeskjutningar mot civila och användandet av mänskliga sköldar. FN:s råd för mänskliga rättigheter gav den internationellt erkände juristen Richard Goldstone i uppdrag att undersöka detta och hans rapport har offentliggjorts, med hård kritik mot Israel men också mot Hamas. Det är nu viktigt att Sverige kräver att FN:s säkerhetsråd och Internationella brottmålsdomstolen tar det ansvar som denna rapport påkallar.

Sverige måste trycka på för att både FN:s råd för mänskliga rättigheter och Internationella brottmålsdomstolen ska ta ett ansvar. De krigsförbrytelser som begicks under Gazakriget måste underställas rättslig prövning. De som brutit mot internationell rätt och kränkt mänskliga rättigheter ska ställas till svars. Det är viktigt att denna process inte stannar av. Under den tid som Sverige är EU-ordförande måste man visa hur man vill gå vidare i detta arbete. Carl Bildt måste driva på för att de ansvariga ska ställas inför rätta.

Fel! Okänt namn på

Krigen i Gaza och Libanon har visat att militärt våld inte är en lösning på konflikter. Endast seriösa förhandlingar, där alla relevanta parter deltar, kan nå en hållbar lösning som bidrar till både fred och säkerhet. Israel är den starkare parten i konflikten och har därför ett större ansvar att bidra till en fredlig lösning.

Konflikten mellan Israel och Palestina har konsekvenser för säkerheten i hela regionen och därmed för hela världen. Länder som Iran, Egypten, Syrien och Libanon är viktiga aktörer som har ansvar för utvecklingen och som påverkas av vad som händer mellan Israel och Palestina. FN och EU bör ta initiativ till en internationell fredsoperation mellan Gaza och södra Israel. Sverige ska vara berett att delta i en sådan.

Socialdemokraterna tror på en framtid med två stater, Israel och Palestina, inom säkra och erkända gränser. Detta kräver att Israels ockupation av Palestina upphör, liksom byggandet av muren på ockuperad mark. En nyckelfråga är att rörelsefriheten för palestinerna förbättras genom att vägspärrar tas bort på Västbanken och att gränsovergångarna till Gaza börjar fungera. Det måste finnas öppna förbindelser mellan Gaza och Västbanken. På grund av Israels kontroll över luft-, land- och sjövägar till Gaza har ett tunnelsystem för varuleveranser till befolkningen i Gaza skapats. Tunnlarna har använts både till livsmedel och andra förnödenheter, men har också missbrukats för vapensmuggling. De bosättningar som byggts på ockuperad mark i strid mot folkrätten måste nedmonteras.

Socialdemokraterna har en grundläggande tro på dialog, samarbete och handelsrelationer som något positivt i internationella relationer. Handeln och välståndet kring södra Medelhavet måste öka. EU har beslutat att uppgradera sitt samarbete med Israel. Socialdemokraterna kräver att denna uppgradering tillsvidare suspenderas.

När nya avtal och aktionsplaner mellan EU och Israel ska utformas, är det ett starkt krav att konkreta skrivningar om mänskliga rättigheter för folket på de ockuperade områdena görs. Det är vår uppfattning att frågor om bosättningar, vägspärrar, muren på ockuperad mark och allmänna livsvillkor är relevanta element som måste föras in i avtal mellan EU och Israel. Däremot tror inte vi på bojkott av Israel. Det innebär bara att landet isoleras och att invånarna känner sig som ”vi mot dom” och stärker extremistiska krafter. Det stärker däremot inte den svaga fredsörelse som trots allt finns i Israel. Den behöver istället stöd för att kunna växa igen.

Socialdemokraterna anser att rättvisa val ska respekteras fullt ut. Därför var det fel att isolera den samlingsregering som bildades efter det palestinska valet 2006 med företrädare för Fatah och Hamas. Världssamfundet ska vara öppet för dialog med alla valda palestinska företrädare inklusive Hamas. Vi välkomnar den inompalestinska dialogen mellan Hamas och Fatah som startat med syfte att få till stånd en ny samlingsregering. Samtidigt finns det anledning att understryka att Hamas grundar sig på en ideologi och värderingar som starkt skiljer sig från socialdemokratins och som vi tar avstånd från.

I februari 2008 rapporterade Amnesty International om en rad avrättningar som Hamas utfört mot palestinier som man ansåg samarbetat med Israel.

Fel! Okänt namn på

Särskilt kvinnornas situation på Gaza och inte minst deras mänskliga rättigheter har drastiskt och snabbt försämrats av Hamasstyret.

För att ett framtida fritt Palestina ska kunna vara livskraftigt krävs att demokratin förstärks samt att våld och korruption upphör. Sedan ett flertal år tillbaka ger det socialdemokratiska partiet sitt bidrag till en långsiktig och seriös utbildning av förtroendevalda inom Fatah. Detta folkrörelsearbete på marken i samarbete med Olof Palmes Internationella Center, liksom insatserna för att stärka den demokratiska palestinska fackföreningsrörelsen, PGFTU, är konkreta bidrag till att stärka palestinernas möjligheter till en självständig framtid. Vi anser att den kongress som Fatah höll i augusti 2009 var ett demokratiskt genombrott som har positiva implikationer för situationen i Mellanöstern.

Det är viktigt att också stödja de fredskrafter både i Israel och Palestina som finns, inklusive det så kallade Genève-initiativet. Det är också viktigt att det så kallade arabiska fredsinitiativet från 2002, som i korthet går ut på att alla arabstater erkänner Israel mot att Israel drar sig bort från ockuperat område och lämnar bosättningarna, ges fullt stöd från hela det internationella samfundet.

Vi anser att målet är två stater, Israel och Palestina, som existerar inom säkra och erkända gränser.

Sedan lång tid tillbaka är Sverige en av de allra största biståndsgivarna till Palestina. Samordning av olika länders stöd sker både via EU och FN:s biståndsorgan. Vi är angelägna om att stödet fortsätter att vara långsiktigt, samordnat och på en hög nivå.

11.3 Irak

Vi socialdemokrater anser att anfällskriget mot Irak våren 2003 var fel och stred mot folkrätten. Övergreppet blir inte mindre allvarligt trots att den avskyvärde diktatorn Saddam Husseins avlägsnande från makten självfallet måste betraktas som en stor vinning.

Det internationella samfundet måste hjälpa Irak att bryta våldsspiralen och få till stånd en positiv utveckling. Det finns ett stort behov av mer civilt stöd och resurser till återuppbyggnaden. Samtidigt har irakierna nu ett historiskt tillfälle att upprätta ett fritt, demokratiskt och sammanhållet Irak. Det internationella samfundets ansträngningar att stödja framväxten av demokratiska strukturer i Irak måste fortsätta.

FN måste få stöd för att kunna stärka Iraks egna säkerhetsstyrkors förmåga att garantera säkerheten i Irak. Vi socialdemokrater anser att det är riktigt att åter öppna den svenska ambassaden i Bagdad. Antalet svenska medborgare är stort i landet, främst i Irakiska Kurdistan. Sverige borde aktivt utveckla sina naturliga kontakter i regionen. För oss socialdemokrater är ett naturligt steg att i framtiden inrätta en svensk diplomatisk representation i Erbil.

11.4 Iran

En islamisering av allt samhällsliv har ägt rum sedan 1979. I islams namn har svåra övergrepp begåtts mot oliktankande. Iran arbetar också aktivt för att sprida sin syn på islam och hur samhället bör organiseras. Vi socialdemokrater ser med oro på denna mission, samtidigt som vi ser Iran som en viktig aktör i utvecklingen i Mellanöstern. Det är av yttersta vikt att också Iran omfattas av vår vilja att utveckla demokrati i Mellanöstern.

Presidentvalet i juni 2009 präglades av anklagelser om valfusk som ledde till omfattande protester. Dessa slogs brutalt ner. Flera människor har dödats och hundratals fängslats. Irans folk har rätt att välja sin president i fria och rättvisa val. Händelserna kring valet belyser vikten av att Iran tar fler steg emot demokrati. Ett första nödvändigt steg är att politiska kandidater fritt ska få utses utan inblandning av det religiösa Vaktarrådet.

För oss socialdemokrater är det viktigt att Sverige fortsätter finna vägar att stödja demokratiska krafter inne i Iran då vi är övertygade om att stabil demokrati byggs från grunden. Vi ser också med största allvar på de omfattande kränkningarna av mänskliga rättigheter som sker i Iran såsom förtryck av kvinnors rättigheter, homosexuella och avrättningar av minderåriga.

Vi socialdemokrater ser, liksom övriga världen, med djup oro på Irans tidigare mörkläggnings som kan vara ett tecken på att de försöker skaffa sig kärnvapen. Även om tekniken ännu inte är fullt utvecklad i landet så är ambitionerna i sig ett steg i direkt fel riktning. Det är viktigt att FN:s säkerhetsråd agerar och att IAEA ges möjlighet att inspektera anläggningar.

11.5 Dialogfrämjande

De kanaler för dialog och samarbete som står till buds måste användas effektivt. De handlingsplaner som utarbetas i samråd med partnerländerna inom EU:s grannskapspolitik kan bidra till målet om fria, stabila och demokratiska länder i Mellanöstern. Barcelonaprocessen bidrar till att ge gynnsamma förutsättningar för ekonomisk och demokratisk utveckling bland staterna i södra och östra Medelhavsområdet.

Grunden för partnerskapet är Barcelonadeklarationen som består av tre kapitel. Det första omfattar politisk dialog, säkerhetspolitik, främjande av demokratiska institutioner och respekt för mänskliga rättigheter, liksom förtroendeskapande åtgärder såsom civil räddningstjänst m.m. Det andra kapitlet gäller ekonomiskt och finansiellt samarbete med och stöd till partnerländerna och syftar bl.a. till att upprätta ett frihandelsområde i regionen till år 2010. Det tredje kapitlet omfattar kulturellt och socialt utbyte samt dialogen mellan kulturer och civilisationer. Målet är att upprätta samarbete på så många plan som möjligt: mellan regeringar, regionala och lokala myndigheter, handelskammare, NGO:er och andra organisationer. Arbetet med att förverkliga processens mål måste dock gå vidare och intensifieras.

Insatser för att stärka demokrati och de mänskliga rättigheterna i regionen ska vara prioriterat.

Fel! Okänt namn på

En förutsättning för att vi i vår relation till den muslimska världen ska kunna bidra till att dessa värden accepteras som universella är att vi närmar oss med respekt och en beredskap att lyssna och lära. Vi kan inspirera, informera och stödja, men vi kan inte räkna med framgång om vi försöker pådyvla våra värderingar med den överlägsnes attityd. En sådan ansats diskrediterar budskapet. I detta sammanhang är den interkulturella dialogen av yttersta vikt. Vi vill därför lyfta fram betydelsen av det arbete som bedrivs av Anna Lindh-stiftelsen, Svenska institutet i Alexandria och på sektionen för turkisk-svenskt samarbete på svenska generalkonsulatet i Istanbul för att främja dialog och förståelse.

I EU:s grannskapspolitik (ENP), som omfattar såväl EU:s grannländer i Östeuropa som Barcelonaprocessens partnerländer, ska särskilda nationella handlingsplaner utarbetas i samråd med respektive partnerland. Sådana planer har hittills antagits för Tunisien, Israel, Marocko, Jordanien och Palestinska myndigheten och kan sägas vara en fördjupning av dessa länders bilaterala associeringsavtal med EU.

EU:s Medelhavs bistånd kanaliseras genom European Neighbourhood Partnership Instrument. Bilateralt bistånd lämnas till Algeriet, Egypten, Jordanien, Libanon, Marocko, Syrien, Tunisien och Palestinska myndigheten. Israel och Turkiet är alltför ekonomiskt utvecklade för att kvalificera sig för bilateralt bistånd, men kan ingå i regionalt bistånd till olika projekt. EU:s associeringsavtal med partnerländerna är de grundläggande byggstenarna för det frihandelsområde runt Medelhavet som planeras vara fullt utbyggt till år 2010. Ur ett svenskt perspektiv bör det vara tydligt fokus på demokrati och mänskliga rättigheter i dessa, samt mekanismer som ger ökade förutsättningar för efterlevnad. Ett framtida EU-medlemskap för det muslimska präglade Turkiet skulle vara ett värdefullt bidrag till att utveckla relationen mellan EU och den muslimska världen.

12 Asien

Utvecklingen i Asien det närmaste seklet kommer att vara avgörande för hela den globala utvecklingen. Det som sker där angår oss alla. I Asien finns både ekonomiska under och tigerekonomier. Samtidigt lever hälften av världens fattiga i Asien. Där finns demokratier där mänskliga rättigheter respekteras och där finns diktaturer där raka motsatsen gäller. Vi måste tydligt hävda en hållbar utveckling, demokrati och respekt för mänskliga rättigheter.

Sverige har en lång tradition i sitt utvecklingssamarbete med Asien. Det är viktigt att vi utvecklar de goda relationer vi har. Ekonomiskt framhålls ofta Asien som en framgångssaga, och det är sant i vissa delar – men det är inte sant för alla länder. Kina och Indien är redan ekonomiska stormakter och växer sig än starkare för varje år. Kina har sedan många år en tillväxt på över 10 procent per år. Indien, världens största demokrati, tar varje år stora kliv, och medelklassen växer hastigt. Det här är förstås glädjande och positivt. Varje människa som kan ta sig ur fattigdomens bojor är en seger.

I socialdemokraternas alternativa utrikespolitiska deklaration 2007 uttryckte vi följande: ”Indien och Kina står för den största minskningen av antalet fattiga i världen. Deras alltmer konkurrenskraftiga ekonomier har de senaste åren haft en betydande ekonomisk tillväxt som lyft miljontals människor ur fattigdomen. Det råder ingen tvekan om att Asien i framtiden kommer att spela en ökande roll i världsekonomin. Ju fler indier och kineser som ökar sin köpkraft, desto bättre är det för svensk ekonomi. Många svenska exportföretag har redan i dag en stor del av sin försäljning på den asiatiska marknaden. Kinas och Indiens ekonomiska utveckling ställer krav på vårt eget samhälles förändringsvilja. Indien skiljer sig från Kina genom att landet är en demokrati. I alla våra kontakter med Kina måste därför kraven på demokratisering och mänskliga rättigheter vara tydliga.”

Oroligheterna i Afghanistan och Pakistan hotar den globala freden och säkerheten. Därför krävs internationell närvaro i Afghanistan och Mellanöstern, och därför krävs ett större engagemang för att hindra sönderfallet i Pakistan. Fattigdom och hopplöshet utgör rekryteringsgrund för terrorister. Kampen mot terrorismen ska bedrivas rättssäkert och med full respekt för de mänskliga rättigheterna och folkrätten.

När det gäller svenskt engagemang i Afghanistan, såväl utvecklingssamarbete som det svenska deltagandet i ISAF-styrkan i Afghanistan, hänvisar vi till våra särskilda riksdagsmotioner i frågan.

12.1 Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet

På många håll i Asien förvägras folket sina grundläggande mänskliga fri- och rättigheter. Det är allt från traffickingoffer på Filippinerna till tvångsförflyttade bönder i Kina. Även om demokratiseringen har kommit en bit på väg finns oerhört mycket kvar att göra.

Den blodiga konflikten på Sri Lanka eskalerade under året och de fruktansvärda händelserna i samband med slutstriderna mellan de tamilska tigrarna och regeringsarmén måste utredas för att se om krigsbrott har begåtts. Arbetet med försoning och att finna vägen till ett Sri Lanka där alla folkgrupper kan leva i fred och jämlikhet kan bara ske via dialog mellan alla parter, och Sverige bör stödja den processen.

I Burma ser vi hur militärregimen fortsätter att förtrycka sin befolkning, trots omvärldens protester efter demonstrationerna 2007 är nu situationen inte bättre. Cyklonen Nargis och dess efterverkningar orsakar fortfarande lidande och situationen är på många sätt mer desperat än tidigare. Den folkomröstning om den nya författningen som genomfördes i maj 2008 var inte ett tecken på ökad demokrati, utan bara en skenmanöver av juntan för att legitimera sitt fortsatta maktinnehav. Aung San Suu Kyis arrestering och förlängda husarrest är också exempel på detta. Inför det s.k. val som ska hållas under 2010 så vore det förödande om inte den demokratiska oppositionens främsta företrädare kan delta. Sverige måste ytterligare öka sina ansträngningar att öka

Fel! Okänt namn på

trycket på militärregimen, dels bilateralt, men framförallt inom EU, och genom påtryckningar på Aseanländerna.

Vi fördömer våldet och förtrycket i Burma. Alla politiska fångar, inklusive Aung San Suu Kyi, måste frigges. Dialog mellan militärjuntan, den politiska oppositionen och minoritetsrepresentanter måste snarast komma till stånd.

Sverige måste i alla sina kontakter med länder i Asien verka för ökad demokratisering och respekt för de mänskliga rättigheterna.

Att fortsätta arbeta för att företag tar ett större socialt ansvar och att fackliga rättigheter utvecklas är av största vikt.

En grundläggande förutsättning för en demokratisk samhällsutveckling och respekt för de mänskliga rättigheterna är, förutom yttrande- och organisationsfrihet, ett fungerande rättsväsen.

För det internationella samfundets del ska ansträngningarna fortsätta inriktas på stöd till rättsutveckling och utbyte av erfarenheter på detta område, att stärka demokratins institutioner och främja framväxten av en demokratisk kultur, i vilken också oppositionen har en roll och kan verka. Det kan ske genom utbyte och samarbete såväl bilateralt och genom EU som med internationella institutioner, till exempel FN-mekanismer och andra internationella organ.

Även på jämställdhetens område bör det internationella samfundet öka sina ansträngningar genom att föra en dialog med Asien, men också genom att integrera ett jämställdhetsperspektiv i samarbetet med regionen. Sverige har tillsammans med andra internationella aktörer ett stort ansvar för att driva dessa frågor i hela regionen.

Vi anser att ytterligare ansträngningar bör göras för att bevaka dödsstraffets användning i Asien med avsikt att på olika sätt verka för dess avskaffande. Regeringen bör även i framtiden verka för att länder som har dödsstraff öppet redovisar statistik kring antalet domar och avrättningar. Sverige måste fortsätta sitt aktiva deltagande i de dialoger om de mänskliga rättigheterna som förs med Kina, Vietnam och Laos.

Sverige ska även sträva efter att en dialog om de mänskliga rättigheterna initieras med Kambodja, förslagsvis med EU som plattform. Jämställdhet samt kvinnors och barns villkor bör vara centrala områden i Sveriges samarbete med Asien. Utöver stöd till organisationer verksamma på dessa områden bör Sverige föra fram dem i såväl multilaterala som bilaterala kontakter med länderna i Asien. Med tanke på den otillfredsställande situationen för yttrandefriheten i de flesta sydöasiatiska länder och den riskfyllda situationen för MR-aktivister på många håll anser vi att regeringen bör särskilt uppmärksamma dessa frågor.

Arbetet med att stärka det civila samhällets roll i byggandet av demokrati och god samhällsstyrning måste fortsätta, bland annat genom det utvecklings-samarbete som svenska frivilligorganisationer bedriver med Sidastöd. I Asien finns ett flertal länder med liknande inställning till frågor rörande mänskliga rättigheter och demokrati som Sverige och samarbete med dessa länder omkring dessa frågor är av största vikt. Även det mellanstatliga samarbetet inom organisationer såsom ASEM är av stort intresse för att lyfta upp frågorna om mänskliga rättigheter och demokrati.

12.2 Miljöfrågorna i Asien

Miljö- och klimatfrågan är vår tids kanske största utmaning. Människans påverkan på klimatet eskalerar och vi har ingen tid att spilla. Vi har alla ett ansvar. Exempels makt är stort och vi måste visa på att det är möjligt att ha en tillväxt kombinerad med hållbar utveckling. Inte minst i Asien är miljöhoten överhängande. Om ingenting görs kommer vi att se miljontals klimatflyktingar och miljökatastrofer som vi nu har svårt att föreställa oss.

Miljöpolitiken får inte heller begränsas så att den bara handlar om klimatfrågan. Vatten och sanitet, farliga utsläpp och ett hållbart jordbruk är miljöfrågor som inte heller får glömmas bort. Det är viktigt att svenskt miljösamarbete med Asien inte uteslutande sker genom utvecklingssamarbetet. Andra politikområden är viktiga och måste lyftas fram.

Samarbetet mellan Regeringskansliet, Naturvårdsverket, Sida, Kemikalieinspektionen, näringslivet och andra relevanta aktörer i Sverige bör ytterligare fördjupas. Miljöprojekt bör i större utsträckning genomföras i samverkan mellan offentliga myndigheter, den privata sektorn och enskilda organisationer.

Viktiga orsaker till miljöförsämringen i Asien är otillräcklig institutionell kapacitet, bristande miljöpolitik och otillräckliga investeringar – dessa områden bör utgöra fokus för svenska insatser under de kommande åren. Klimat, biologisk mångfald och kemikalier är frågor som bör prioriteras av regeringen i arbetet för en rättvis och hållbar global utveckling.

Samarbete mellan svenska och asiatiska forskningsinstitutioner har goda förutsättningar att öka. Inom forskningsbiståndet förordar vi ökade satsningar till Asien.

Utvecklingsländer bör fortsätta stödjas att leva upp till de krav som följer av undertecknande och ratificering av internationella miljökonventioner samtidigt som regeringen bl.a. genom EU har en plattform att arbeta från för att framföra påtryckningar till de länder som inte skrivit under, ratificerat eller lever upp till internationella miljökonventioner.

12.3 Relationer med Asien

Den socialdemokratiska regeringens Asienstrategi innehåller mycket av det som vi anser ska gälla även fortsättningsvis.

Politiken för global utveckling innebär att vi i arbetet med bilaterala och regionala frågor i Asien ska identifiera processer och frågor där vi inom olika politikområden kan bidra till målet om en rättvis och hållbar global utveckling. Insatser inom olika politikområden ska komplettera och förstärka varandra och ansträngning ska göras för att undvika att insatser motverkar varandra. Likaså är samverkan över nationsgränser, inte minst inom EU, av vikt för att politiken ska få ordentligt genomslag.

Huvudansvaret för enskilda länders utveckling ligger hos respektive lands regering. Samtidigt påverkas ett lands förutsättningar av andra länders agerande inom en mängd områden.

Fel! Okänt namn på

Samstämmigheten mellan olika politikområden ska därför stärkas i syfte att göra den samlade politiken mer utvecklingsfrämjande. För att arbetet för en rättvis och hållbar utveckling ska leda till resultat räcker det inte att bara Sverige agerar på ett samstämmigt sätt för att bidra till minskad fattigdom och en hållbar global utveckling. Politiken för global utveckling är därför också viktig i våra dialoger och kontakter med de rikare länderna i Asien. Genom dialog bör vi försöka påverka deras agerande på olika politikområden och i multilaterala forum och deras finansiella bidrag till utvecklingssamarbetet. Medlemskapet i EU innebär dessutom att vi har ytterligare en viktig plattform att utnyttja för att agera på områden som är prioriterade i våra relationer med Asien. Det ställer samtidigt krav på att vi verkar för att EU för en politik gentemot Asien där en rättvis och hållbar global utveckling tydliggörs som det övergripande målet.

Världens utveckling under det kommande seklet är nära förbunden med utvecklingen i Asien. De snabba förändringar som sker i flera av regionens länder får tydliga globala konsekvenser. För en liten öppen ekonomi som den svenska innebär det stora möjligheter och utmaningar.

Asien är en heterogen region. Länder och territorier uppvisar stora skillnader i bl.a. politiska och ekonomiska system och utvecklingsnivåer. Regionen rymmer såväl demokratier som enpartistater; såväl världens fattigaste länder som Japan med en högre per capita inkomst än Sverige; såväl världens mest öppna ekonomier som slutna länder, etc. Av det faktum att Asien inte är en enhet i annat än geografisk mening följer att fördjupade relationer kräver långsiktiga och diversifierade satsningar som omfattar politiska relationer, handels- och investeringsfrämjande, utvecklingssamarbete, miljösamarbete, forskningssamarbete och utbildning, folkrörelsekontakter, kultursamarbete och information och Sverigefrämjande.

Ett tätare och bredare besöksutbyte är ett viktigt led i arbetet med att öka förståelsen för regionen och dess förändringar samt att bredda och fördjupa det ömsesidiga samarbetet med Asien.

Regeringen bör verka för att EU:s närvaro i och relationer med regionen fördjupas och att EU blir en aktiv och engagerad partner. Regeringen bör inom EU driva större samordning och sammanhållning för att med kraft driva målen inom demokrati, mänskliga rättigheter, handel, miljö, hälsa och säkerhetspolitik gentemot länder i Asien.

Nedläggningen av ambassader och generalkonsulat i Asien, exempelvis på Filippinerna och i Kanton, tillsammans med minskningen av antalet samarbetsländer i utvecklingspolitiken, gör att Sverige förlorar närvaro, kontaktytor och inflytande i Asien.

Genom PGU stärks förslagen om ökad samordning och samstämmighet mellan olika politikområden, ökad givarsamordning och harmonisering och ökad uppslutning kring ländernas egna prioriteringar.

Asiens betydelse i världsekonomin fortsätter att öka, vilket understryker vikten av att Sverige och EU verkar för att utveckla de ekonomiska förbindelserna med regionen som helhet.

Det finns ett behov av att fortsatt stödja de asiatiska utvecklingsländernas reformarbete och fortsatta integrering i den globala ekonomin. Att utveckl-

ingsländerna kan tillgodogöra sig de möjligheter världshandeln ger är ett av de högst prioriterade målen på den handelspolitiska dagordningen.

Även om merparten av länderna i Asien ser ut att uppnå det första millennieutvecklingsmålet om halverad fattigdom till 2015 lever majoriteten av världens fattiga i Asien, och ett antal länder har problem med att klara övriga millennieutvecklingsmål. Sverige måste öka sina egna ansträngningar och arbeta för att påverka det internationella samfundet så att millennieutvecklingsmålen om fattigdomsbekämpning även uppnås i Asien.

Arbetet med mänskliga rättigheter och demokratifrågor syftar till att stödja och förstärka den långsiktiga trend som kan skönjas i Asien mot ökad demokratisering och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna.

Miljöfrågorna kommer att kräva fortsatt fokus under lång tid framöver. Sverige måste agera genom alla de kanaler som finns till vårt förfogande. Genomslaget för miljörelaterade insatser förstärks dessutom om man kan finna en kombination med stöd på global, regional och lokal nivå.

Inom det säkerhetspolitiska området är det angeläget att engagera sig och i EU än starkare, bilateralt liksom genom samarbete inom regionala och internationella organ.

I Sverige måste vi fortsätta att överväga hur vi ännu bättre ska tillvarata det mellanfolkliga samarbetet med Asien inom högre utbildning, forskning, folkörelser och kultur i en värld där den asiatiska kontinenten får allt större betydelse.

12.4 Kina

I Kina råder stor brist på respekt för de mänskliga rättigheterna. Tvångsflyttningar, fängslande av olikänkande, stora brister i yttrandefriheten, dödsstraff för en mängd olika brott och negativ särbehandling av minoriteter som uigurer och tibetaner är alla exempel på detta.

Kina har sedan de ekonomiska reformerna startade för 30 år sedan lyckats lyfta hundratals miljoner människor ur fattigdom. Det är en bedrift vars like är svår att finna. Den personliga friheten har ökat för många inom många områden. Samtidigt som vi måste bejaka och berömma den utvecklingen så finns också gigantiska utmaningar som följer i den ekonomiska utvecklingens spår. Rovdriftskapitalism, utnyttjande av arbetskraft under slavliknande förhållanden, miljöförstörrelse och korruption är bara några exempel.

Inför OS i Peking lovade den kinesiska regimen att man skulle förbättra situationen för de mänskliga rättigheterna. På några områden gjordes framsteg, men i stort är situationen inte bättre än innan Kina tilldelades OS. Det är av största vikt att vi i Sverige och omvärlden fortsätter och intensifierar vår dialog med Kina om MR-frågor på alla plan.

Vi tror på dialog. Vi anser att dialog, kontakter och ekonomisk utveckling kommer att bidra till ett mer demokratiskt Kina som respekterar de mänskliga rättigheterna.

Nu när Kina blir mer ekonomiskt starkt och därmed kommer att spela en större roll på den globala scenen, är det viktigt att vi inte bara ser Kina som en

Fel! Okänt namn på

gigantisk marknad för svenska produkter. Vi måste i alla våra kontakter med Kina föra fram vår ståndpunkt om mänskliga rättigheter och demokrati och fortsätta arbetet för att företag tar ett större socialt ansvar och att fackliga rättigheter utvecklas skulle leda till politiska förändringar. Vi tror inte på någon begränsning i vårt ekonomiska utbyte med Kina.

Det ömsesidiga beroendet mellan USA och Kina ökar. Kina finansierar en väsentlig del av USA:s handelsbalans- och budgetunderskott. 70 procent av Kinas valutareserv på omkring 1 800 miljarder USD beräknas vara placerade i amerikanska statsobligationer och dollar. USA är världens största oljekonsument och förbrukar 25 procent av världens olja. Kina är den näst största och förbrukar 9 procent. Båda länderna blir alltmer importberoende och planerar att ta en allt större andel från Afrika. De två länderna konkurrerar också om många av världens metaller. Under det kalla kriget var Afrika arena för ideologisk och säkerhetspolitisk konkurrens. I dag handlar kampen om Afrikas energi- och naturtillgångar.

Asiens växande ekonomiska aktivitet leder till ökad förbrukning av världens råvarutillgångar och växande miljöproblem. Kinas och Indiens ekonomier hör till de snabbast växande under 2000-talet, och i egenskap av sina storlekar har de en avsevärt större miljöpåverkan än andra länder i Asien. Kina står för en allt större del av världens samlade utsläpp av växthusgaser, främst i form av koldioxid som till största del kommer från förbränning av kol. Snart beräknas Kina ha gått om USA som världens största utsläppare av växthusgaser. Vattentillgångarna i Asien förorenas, och bristen på rent vatten skapar mellanstatliga motsättningar. Luftföroreningarna i storstäderna skördar många liv, och förbränningen av kolväten bidrar till växthuseffekten. Asiens roll i dessa relaterade processer får sociala, miljömässiga och politiska konsekvenser både regionalt och globalt.

De kinesiska myndigheterna lättade i viss mån på restriktionerna för utländska journalister inför OS. Dessa lättnader gällde dock inte inhemska journalister. Detta innebar att det blev lättare att resa runt i landet och större frihet gavs vad gäller rapportering. Öppenheten från den kinesiska regimen i samband med den jordbävningsskatastrof som drabbade västra Kina i maj var också ett trendbrott. Dessa exempel är i och för sig glädjande, men det är en lång väg kvar innan press- och yttrandefriheten respekteras i Kina. Dessutom omfattades inte kinesiska journalister av dessa lättnader. Förtrycket mot olik-tänkande och människorättsaktivister fortsätter med oförminskad styrka. Förföljelsen av uigurer fortsätter. I Tibet förnekas tibetanerna bland annat sina rättigheter att utöva sin religion.

Dödsstraffet – antalet dödsdomar och avrättningar har minskat sedan 1 januari 2007, då Högsta domstolen återtog ansvaret för att pröva överklaganden av dödsdomar. Det är positivt i sig. Men Kina bör offentliggöra alla uppgifter om dödsdomar och avrättningar i landet så att det ska vara möjligt att utvärdera reformen. En ökad öppenhet kring varje enskilt fall är också viktigt för advokater och anhöriga till dödsdömda och för rättssäkerheten. Dödsstraff är inte värdigt något samhälle och ska alltid fördömas.

Polisen har befogenheter att skicka personer som begått småbrott till ”omskolningsläger”, utan åtal eller rättegång, visar bland annat Amnesty:s rappor-

ter. Över huvud taget har bruket av godtyckliga frihetsberövanden ökat – detta trots att Kina under längre tid har hävdats för att avskaffa systemet.

Övergreppen mot inhemska medier och deras utövare fortsätter. Fortfarande är det helt förbjudet att tala om demonstrationerna vid Himmelska friens torg 1989, som slogs ned med våld av militären.

13 Latinamerika

Latinamerika är en kontinent där omvälvande förändringar skett. Under 1980-talet och 1990-talet inleddes demokratiserings- och fredsprocesser över i stort sett hela Latinamerika, som under årtionden präglades av militärstyre, inbördeskrig och kränkningar av mänskliga rättigheter. Övergången till demokrati försvårades under 1990-talet genom en nyliberal politik i många länder, där utvecklingen saktades ned genom minimala satsningar på välfärd och utveckling. Skuldbördan minskade många länders ekonomiska utrymme ytterligare. Resultatet har gjort Latinamerika till en av världens mest ojämlika kontinenter, där skillnaderna mellan fattiga och rika fortfarande är enorma.

Många gånger gör ursprungsbefolkningarna – och får – sina röster hörda mer än tidigare. De senaste åren har stora delar av kontinenten haft en mycket gynnsam ekonomisk utveckling och flera länder har börjat göra stora investeringar för att minska fattigdomen och öka tillgången till utbildning och hälsa. Antalet fattiga på kontinenten är nu enligt Sidas beräkningar färre än 200 miljoner. Enligt FN:s Kommission för Latinamerika och Karibiens (ECLAC) rapport *Social Panorama of Latin America 2007* är Latinamerika på god väg att klara millenniemålet om att halvera fattigdomen till år 2015. Några av länderna har redan uppnått målet medan bland andra Bolivia, El Salvador, Guatemala, Haiti, Honduras, Nicaragua och Paraguay måste öka takten. Samtidigt som några av de senaste åren på kontinenten, som exempelvis Paraguay och Guatemala, är tecken på att demokratiseringsprocessen fortskrider, så visar situationen i exempelvis Kuba, Nicaragua och Bolivia på vilka enorma utmaningar som fortfarande finns.

Flera av de latinamerikanska länderna har utvecklats i positiv riktning och ökar i såväl ekonomisk som politisk betydelse. Det bör avspeglas bättre i ökade relationer och fler politiska kontakter med exempelvis EU och FN.

Stora problem återstår dock. De ekonomiska klyftorna är fortfarande enorma. Fattigdomen är stor i många länder. De knarkrelaterade konflikterna som råder i Colombia pågår fortfarande, och det knarkrelaterade våldet, där speciellt Mexiko oroar, ser dessutom ut att sprida sig till andra länder.

Militärkuppen i Honduras i juni 2009 är ett oacceptabelt och flagrant brott mot demokratins principer. Den är samtidigt ett exempel på vilken bräcklig demokratisk grund som några av Latinamerikas länder fortfarande vilar på. Utgången i de medlingsförsök som fortfarande pågår är oklar och måste backas upp av ett tydligt och kraftfullt krav från omvärlden om att demokratin ska återinföras och dess institutioner och principer följas. För oss är det av

Fel! Okänt namn på

största vikt att detta inte blir ett första steg, eller tas som bevis på att det är möjligt att anträda, en väg tillbaka till kuppernas Latinamerika.

Latinamerika brottas med flera stora problem som förvärras av att klimatet förändras, bland annat skogsskövling och jorderosion. Ekologiskt känsliga områden som regnskog, biologisk mångfald etc skyddas inte tillräckligt och utnyttjas inte på ett hållbart sätt. Naturkatastrofer som översvämningar och jordbävningar har blivit vanligare. Särskilt Centralamerika och Karibien drabbas ofta av orkaner.

13.1 Colombia

I Colombia pågår sedan mer än 40 år en intern väpnad konflikt med flera aktörer, gerillaorganisationerna FARC-EP, ELN samt den paramilitära gruppen AUC (Autodefensas Unidas de Colombia), som i huvudsak lagt ner sina vapen. Såväl FARC-EP som ELN begår mycket allvarliga brott mot internationell humanitär rätt, exempelvis tvångsrekryteringar av barn, urskillningslösa attacker mot civilbefolkningen, tvångsflyttningar, kidnappningar, användning av anti-personella minor, bilbomber samt mord på och hot mot folkvalda.

Flera tusen människor har under årens lopp kidnappats och tvingats leva i fångenskap under mycket svåra förhållanden. För närvarande beräknas Farcgerillan hålla drygt 600 fångar. Några av de mest namnkunniga fångarna, som t ex den före detta presidentkandidaten Ingrid Betancour, har på olika sätt frigetts eller fritagits tillsammans med ett antal medfångar. Detta inger en liten strimma av hopp men det är fortfarande en lång väg att vandra innan gerillans fångar tillika alla tillfångatagna gerillamän återfått sin frihet.

Utänför Afrika och näst efter Sudan är Colombia det land som har flest internflyktingar i världen. Enligt Sida är uppskattnings sju procent av befolkningen på flykt på grund av den interna konflikten och det ökade våldet i landet.

Ett stort problem i vissa delar av Latinamerika är narkotikahandeln och kokaodlingen och då särskilt i Colombia. I stort sett allt kokain som finns att tillgå i världen framställs i den andinska regionen, som förutom Colombia består av Bolivia, Peru, Ecuador och Venezuela. Att få ett stopp på narkotikahandeln tycks vara näst intill omöjligt, bland annat med tanke på att rättsväsendet är ineffektivt och urholkas av korruption.

Frågor om demokrati, fred, mänskliga rättigheter och konflikthantering berör alla i Colombia, ned till det minsta lokalsamhället. Paradoxalt nog har Colombia under hela tiden som den väpnade konflikten i landet pågått varit en politisk demokrati, med demokratiska val, ett starkt civilsamhälle och ett dynamiskt kulturliv.

Det största hindret för en positiv utveckling i Colombia är den interna väpnade konflikten och narkotikakartellernas inblandning i politiken. Narkotikan och narkotikahandeln är med andra ord såväl ett socialt problem som en finansieringskälla för de illegala väpnade grupperna i landet.

Fel! Okänt namn på

Colombia är ett av världens mest våldsdrabbade länder, främst på grund av inbördeskriget och brottsyndikatens produktion och smuggling av narkotika. Mordfrekvensen i narkotikamaffians huvudorter Medellín och Cali är bland den högsta i världen. Näringslivet plågas av rån, utpressning och kidnappningar, som oftast utförs av vänstergerilla eller högermilis.

Våldet och kriminaliteten, såväl det organiserade som det spontana på gator och torg, är ett annat stort problem som väntar på en förändring till det bättre.

Colombia bryter också mot de mänskliga rättigheterna. På Colombias universitet pågår allvarliga kränkningar, studentledare hotas och mördas, och ett stort antal tvingas på flykt.

Enligt uppgifter från Sida mördas 20 människor om dagen i landet av politiska anledningar, vilket vi socialdemokrater inte kan acceptera och helt fördömer. Colombia har i många år varit ett av världens farligaste länder för journalister och fackligt aktiva. Här bör den svenska regeringen ställa tydliga krav på Colombias regering.

Vi socialdemokrater anser att en förhandlingslösning måste till för att uppnå fred mellan de olika grupperingarna i Colombia.

Diplomatiska kontakter ska kombineras med ett slagkraftigt utvecklingsarbete. Vi bör agera såväl bilateralt som tillsammans med de andra medlemsstaterna i EU. Här kan också FN spela en central roll när det gäller fredsförhandlingarna.

13.2 Chile

Michelle Bachelet, center-vänsterkoalitionen Concertacións kandidat, vann presidentvalet i Chile i januari 2006. Landet fick därmed sin första kvinnliga president någonsin, vilket omedelbart satte sina avtryck i regeringsbildningen. Bachelet utsåg en regering bestående av lika många kvinnor som män. Flera av de tunga ministerposterna gick dessutom till kvinnor, vilket har gjort Chile till en förebild för övriga länder i Latinamerika, när det gäller jämställdhetsfrågor.

Att även fortsättningsvis stödja den positiva demokratiska utvecklingen i Chile är viktigt. I vissa avseenden finns stora likheter mellan Sverige och Chile. I båda länderna finns viktiga naturresurser inom skogs-, gruv- och jordbruksindustrin och båda är beroende av utrikeshandel. Ett utmärkt exempel på samarbete är den gemensamma fond som Sverige och Chile har skapat och som har till syfte att främja samarbete och långsiktiga affärsrelationer mellan svenska och chilenska små och medelstora företag. Grunden för samarbetet är innovation, kunskapsöverföring och kunskapsutbyte av teknologi och metoder.

Fel! Okänt namn

13.3 Mexiko

I Mexiko tycks militär och polis stå mer eller mindre maktlösa inför den eskalerande våldsvåg, som det sedan lång tid pågående knarkkriget nu medför. För närvarande pågår ett regelrätt krig mellan de två stora allianserna av drog-syndikat på grund av de intäkter i mångmiljardbelopp det rör sig om, för den som dominerar smuglingen till USA. Det är också i gränsstaden Ciudad Juarez, som de flesta brotten begås, även om våldet finns i hela landet. Offer skjuts ned på öppen gata eller kidnappas och torteras till döds, och allt fler civila drabbas. Under förra året begicks 5 300 maffiamord i Mexiko, vilket är en fördubbling mot året innan, och under innevarande års första sex månader har minst 3 200 människor fått sätta livet till i knarkkriget.

De mexikanska drogkartellerna har de senaste åren dessutom etablerat sig, som ledande i distributionsledet i USA genom att upprätta underjordiska grossistcentraler i flera större städer. Kartellerna agerar på båda sidor om gränsen och använder sig av vapen som till allra största delen tros vara köpta i USA.

13.4 Kuba

Sedan revolutionen 1958 har Kuba varit diktatoriskt styrt och demokratiska och mänskliga rättigheter har ständigt kränkts. Någon större förbättring av den demokratiska situationen har ännu inte skett genom maktskiftet från Fidel Castro till brodern Raul Castro.

Raul Castro har visserligen släppt ett antal politiska fångar, visat sig mer öppen att lyssna till oppositionen och skrivit på FN:s deklaration för mänskliga rättigheter. Men Kubas folk lider fortfarande under det politiska förtrycket och av det ekonomiska vanstyret. Regimen förtrycker sina egna medborgare. Lojala partimedlemmar kan avancera i karriären, få bra utbildning och köpa varor som vanliga kubaner bara kan drömma om. Regimen slår ned på människors åsiktsyttringar och kartlägger deras kontakter med yttvärlden.

Vi socialdemokrater tar bestämt avstånd från USA:s embargo mot Kuba. USA-embargot utgör dock ingen ursäkt för att brista i respekt för de mänskliga rättigheterna.

Kubas folk behöver omvärldens stöd i sin kamp för demokrati. Castros regim sitter kvar vid makten genom sitt eget taktiska manövrerande och en absurd statlig övervakning av det kubanska folket. Deras makt är också beroende av det faktum, att många politiker i omvärlden har en romantiserad syn på det lilla landet, som står upp mot den stora makten USA. Det gör dem tyvärr beredda att se mellan fingrarna, när det gäller det politiska förtrycket i just Kubas fall.

Socialdemokraterna i Sverige är redo att föra en dialog med Kubas demokratiska krafter. Precis som vi stöder demokrati och mänskliga rättigheter överallt annars gör vi det också på Kuba. Omvärlden ska inte isolera Kuba – tvärtom. Människor hungRAR efter kontakter och utbyte med omvärlden. Kontakter folk till folk och mellan organisationer och näringsliv är oerhört vik-

tiga. Den svenska politiken måste även fortsättningsvis föras tillsammans med EU utifrån starka krav på mänskliga rättigheter. Vi ska bidra med konstruktivt och konkret stöd till de demokratiska krafterna, och vi ska samtidigt öka kontakterna mellan folk och organisationer. De flesta bedömare anser, att människorättsläget har försämrats under de senaste åren. Antalet politiska fångar är stort och enligt Amnesty International fanns 58 samvetsfångar i Kubas fångelser i mars 2008, fem år efter massfångslandet av oliktankande.

Sveriges kontakter med den demokratiska oppositionen ska inte avbrytas utan i stället breddas och fördjupas. Det är samtidigt viktigt, att en dialog kan föras med hela det kubanska samhället.

Vi socialdemokrater har ett starkt engagemang för att främja de mänskliga rättigheterna på Kuba och att bidra till en fredlig övergång till ett demokratiskt samhälle med väsentligt förbättrade levnadsvillkor för den kubanska befolkningen. Det kubanska folket ska inte behöva välja mellan demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna och generell välfärd. Vi vill ge fortsatt stöd till det civila samhället genom att fortsätta utvecklingen av kontakterna med och stödet till alla de aktörer som verkar för en demokratisk utveckling i Kuba.

13.5 Nicaragua

Nicaragua har fått stöd från Sverige ända sedan sandinistrevolutionen 1979. Inledningsvis handlade det om katastrofbistånd för att bygga upp landet efter kampen mot Somozas diktatur. De första biståndspengarna gick bland annat till ett barnsjukhus i huvudstaden Managua och till en stor kampanj för att öka läs- och skrivkunnigheten.

Några år senare, 1982, beslutade den svenska riksdagen att Nicaragua skulle bli ett av Sidas programländer. Ett flertal långsiktiga biståndsprojekt startades, framför allt inom gruvarbete, skogsbruk och energiområdet.

I början av 1990-talet bytte utvecklingsarbetet fokus. Allt fler hjälpinsatser kom att handla om demokratistöd och den offentliga förvaltningen. Sverige har bland annat bidragit till att övervaka flera val i Nicaragua och är en viktig aktör för att reformera Nicaraguas polis.

Nicaragua är Latinamerikas näst fattigaste land efter Haiti. Enligt FN:s utvecklingsorgan, UNDP, levde 80 procent av befolkningen i fattigdom och 45 procent i extrem fattigdom i början av 2000-talet. Nästan var tredje person är undernärd, och mer än var femte person saknar tillgång till rent vatten, enligt FN:s barnfond Unicef.

Som i så många andra länder är kvinnor och barn på landsbygden särskilt utsatta. I många hushåll är kvinnan ensam ansvarig för familjens försörjning. Tillsammans med Guatemala har Nicaragua Centralamerikas högsta barn- och mödradödlighet. Hälsovården är bristfällig, och på de statliga sjukhusen råder brist på mediciner och utrustning. I många svårtillgängliga områden, särskilt vid Atlankusten, finns överhuvudtaget ingen vård att tillgå.

Nicaragua är ett starkt mansdominerat samhälle. Enligt rapport från Sida är Nicaragua det land i Latinamerika, som har mest kvinnomisshandel inklusive

Fel! Okänt namn på

sexuellt våld. En tredjedel av barnen i Nicaragua har sett sina mödrar miss-handlas. Ansträngningar görs dock för att komma tillrätta med våldet i hemmen. Sedan mitten av 1990-talet finns specialutbildade kvinnokommissarier på flera polisstationer, för att få fler att våga anmäla våld mot kvinnor och barn. Dessutom arbetar en rad organisationer för att förbättra kvinnornas villkor.

Jämställdhet har alltid varit en viktig fråga i det svenska utvecklingssamarbetet. I Nicaragua, där kvinnor diskrimineras på många sätt, har Sverige bidragit till ett antal större insatser för att öka jämställdheten, men mycket återstår att göra.

I Nicaragua finns världens hårdaste abortlag, som infördes 2006 efter en välregistrerad propagandakampanj av katolska kyrkan. Redan dessförinnan hade man en mycket hård lagstiftning, där abort endast tilläts då kvinnans liv var i fara, eller om graviditeten var följden av våldtäkt eller incest. Med den nya och hårdare lagen, som inte ens tillåter abort om kvinnans liv är i fara, eller om unga flickor blivit gravida efter sexuella övergrepp, riskerar såväl kvinnan som läkaren, som utför en abort, två respektive tre års fängelse.

Med tanke på den rådande situationen i Nicaragua anser vi socialdemokrater det viktigt med ett fortsatt engagemang för utvecklingen i landet inte minst gällande kvinnornas situation.

13.6 Centralamerika

Länderna i Centralamerika behöver utveckla demokratin och den ekonomiska utvecklingen måste gynna det stora flertalet, med tanke på att det är just de sociala orättvisorna som i hög grad präglar Centralamerika. Trots att många av de karibiska länderna är mer stabila demokratier än de centralamerikanska, är vissa problem gemensamma. Det gäller bland annat de brister som finns i rättsväsendet i flera av länderna, bland annat Jamaica, och en ökad tendens till kriminalitet och våld. Gemensamt för alla insatser inom utvecklingsarbetet är att de ska uppfylla kraven på hållbar utveckling för att minska den ekologiska sårbarheten.

14 Sveriges representation i världen

Socialdemokraterna vill investera i en kompetent utrikesförvaltning. Sveriges representation utomlands är en vital fråga för vår utrikes-, bistånds- och näringspolitik. Vi måste ha en väl rustad utrikesförvaltning både på Utrikesdepartementet i Stockholm och på plats ute i världen för att kunna förstå politiska, ekonomiska och kulturella trender och för att kunna upprätthålla relationer som ligger till grund för samarbete på en mängd viktiga områden. Vi vill slå vakt om UD:s möjligheter att såväl behålla som nyrekrytera kompetent personal.

Regeringen saknar en genomtänkt strategi och vi vill, eftersom detta är en fråga av nationellt intresse, söka breda lösningar och överenskommelser. Vi menar att den enmansutredning som Carl Bildt nyligen tillsatte inte motsvarar de krav vi ställt på en bred översyn gällande Sveriges internationella närvaro i form av ambassader och konsulat i världen.

De ekonomiska problemen på UD har funnits under både föregående och nuvarande regering. Det visar ytterligare på vikten av att skapa en lösning på frågan om Sveriges utrikesförvaltning över partigränserna. På så sätt kan man lägga grunden till en brett förankrad och långsiktigt hållbar strategi.

Beslut om såväl nya utlandsmyndigheter som nedläggning av befintliga kommer att tas också i framtiden – men de måste vara del av en helhetsbedömning. Det finns också möjliga vägar att gå för att finna nya samverkansformer som kan bidra till en stark utrikesförvaltning också i tider av kris.

I den breda och genomgripande översyn vi efterlyser bör man inte bara betänka Sveriges egen utrikesförvaltning utan också studera de möjligheter som ryms inom ett ökat nordiskt samarbete eller hur man kan använda sig av regionala ambassader. Översynen måste vidare analysera vad EU:s External Action Service får för konsekvenser för vår nationella utrikesförvaltning. Dessutom bör perspektivet vidgas och andra aktörers roll vägas in såsom samarbete med näringslivet och samspelet med biståndssektorn.

Det finns exempel på länder där Sverige avbryter utvecklingssamarbetet och där också ambassader läggs ned trots att de är ett viktigt verktyg i arbetet med att behålla liksom att utveckla relationer och partnerskap. Man bör kunna nyttja biståndsmedel för att behålla svensk närvaro i utvecklingsländer, samtidigt som ambassaderna i större utsträckning ska kunna användas som mötesplats och dialogforum kring utvecklingsfrågor, demokrati och mänskliga rättigheter.

Sverige har en lång historia av solidaritet och samarbete med Afrika. Angola utgör ett tydligt exempel där Sverige sedan länge haft ett väl utvecklat utvecklingssamarbete, vi var ett av de första länderna på plats efter självständigheten. Sverige var närvarande under alla de svåra åren av inbördeskrig. Men när situationen i Angola äntligen ger hopp om en bättre framtid ville regeringen lägga ned ambassaden. Angolas reala tillväxt 2006 har beräknats till cirka 20 procent. Att i detta läge slå igen vår ambassad var kortsiktigt tänkt, vilket det delvis återtagna beslutet också visade. Regeringen kritiserar med rätta också av näringslivet för att man drar bort svensk närvaro från tillväxtmarknader. Samtidigt som andra länder öppnar utlandsmyndigheter i tillväxtmarknader stänger Sverige sina. Detta leder till förlorade jobb och skatteintäkter.

UD har en viktig roll att spela när det gäller exportfrämjande. Vi oroas av att regeringen nedprioriterar exportfrämjandet. Den svenska regeringens agerande är viktigt inte bara när det gäller anslag till exportfrämjande utan också genom att hjälpa svenska företag att kunna få stora kontrakt. Enskilda ministrar måste vara beredda att ställa upp på resor och med engagemang.

En närvaro runt om i världen, i form av ambassader, har också stor betydelse för Sveriges förmåga att inhämta kunskap och analysera skeenden i

Fel! Okänt namn på

omvärlden. Den ökade turismen och migrationen leder vidare till att en stark konsulär verksamhet är viktig för vårt land.

Sverige har kunnat hantera globaliseringens negativa effekter samtidigt som vi dragit fördel av dess möjligheter. För att kunna fortsätta med detta måste vi söka breda lösningar för vår internationella politik och Sveriges närvaro i olika delar av världen för att tillvarata våra intressen.

Ett exempel på regeringens kortsiktiga prioriteringar är det hårt kritiserade nedläggningsbeslutet av generalkonsulatet i New York. Samtidigt som man öppnar ambassader med oerhört höga kostnadslägen, bland annat på grund av säkerhetssituationen, stänger man generalkonsulatet i New York. Vi socialdemokrater menar att denna besparing inte uppväger nackdelarna. Sverige bör ha ett generalkonsulat i New York.

Stockholm den 6 oktober 2009

Urban Ahlin (s)

Carina Hägg (s)

Kenneth G Forslund (s)

Carin Runeson (s)

Ameer Sachet (s)

Kent Härstedt (s)

Kerstin Engle (s)

Olle Thorell (s)